OxIPO

INTERDISZCIPLINÁRIS E-FOLYÓIRAT

DOI 10.35405/OXIPO.2022.2.1
IV. évfolyam 2022/2. szám

ISSN 2676-8771
WEB: www.kpluszf.com

K+F STÚDIÓ Kft.

IMPRESSZUM

OxIPO
Interdiszciplináris e-folyóirat
Alapítva: 2019-ben. **ISSN** 2676-8771

A Nemzeti Média- és Hírközlési Hatóság Hivatala a médiaszolgáltatásokról és a tömegkommunikációról szóló 2010. évi CLXXXV. törvény 46.§ (4) bekezdése alapján nyilvántartásba vett sajtótermék (határozatról szóló értesítés iktatószáma: CE/5423-5/2019).

Az *OxIPO* interdiszciplináris e-folyóirat a K+F Stúdió Kft. által, társadalmi felelősség-vállalási (CSR) stratégia keretében alapított és kiadott, negyedévente megjelenő Open Access (nyílt hozzáférésű) internetes periodika, melyben két anonim és két nem anonim szakmai lektor bírál minden tanulmányt.

A Kiadó adatai:
Kiadó: K+F Stúdió Kft.
A kiadó székhelye: 4032 Debrecen, Tarján utca 55.
Mobil: +36-30-4849779
E-mail: info@kpluszf.com
Web: www.kpluszf.com
Kiadásért felelős személy: Mező Katalin (PhD)
ügyvezető

A Szerkesztőség adatai:
Levélcím: K+F Stúdió Kft.,
4032 Debrecen, Tarján utca 55.
Mobil: +36-30-4849779
E-mail: info@kpluszf.com
Web: www.kpluszf.com
Alapító főszerkesztő: Mező Ferenc (PhD)

Együttműködő civil szervezet: Kocka Kör Tehetséggondozó Kulturális Egyesület (www.kockakor.hu)

Szerkesztőség (ABC rendben):
Bárdos Jenő (Professor Emeritus, dr. habil., DSc, az MTA doktora, Eszterházy Károly Katolikus Egyetem)
Bodnár Gabriella, (PhD, habil., Soproni Egyetem)
Csibi Sándor (PhD, Marosvásárhelyi Orvosi, Gyógyszerészeti, Tudomány és Technológiai Egyetem, Románia)
Falus Iván (Professor Emeritus, dr. habil., DSc, az MTA doktora, Eszterházy Károly Katolikus Egyetem)
Farcas Susana (PhD, Babes-Bolyai Egyetem, Románia)
Hanák Zsuzsanna (PhD, habil., Eszterházy Károly Katolikus Egyetem)
Horák Rita (Prof., PhD, Újvidéki Egyetem, Szerbia)
Kálcza Jánosi Kinga (PhD, Babes-Bolyai Egyetem, Románia)
Kelemen Lajos (PhD, Okoskocka Kft.)
Koltay Tibor (PhD, habil., Eszterházy Károly Katolikus Egyetem)
Kozma Gábor (PhD, Gál Ferenc Egyetem)
Lubinszki Mária (PhD, Miskolci Egyetem)
Mező Ferenc (PhD, Eszterházy Károly Katolikus Egyetem)
Mező Katalin (PhD, Debreceni Egyetem)
Nagyné Dr. Hegedűs Anita (PhD, SZTE)
Nemes Magdolna (PhD, Debreceni Egyetem)
Olteanu Lucián Líviusz (PhD, Gál Ferenc Egyetem)
Orbán Réka (PhD, Babes-Bolyai Egyetem, Románia)
Pénzes Dávid (Drs, Káldor Miklós Kollégium)
Pinczésné dr. Palásthy Ildikó (PhD, Debreceni Református Hittudományi Egyetem)
Pšenáková Ildikó (Trnava University in Trnava, Szlovákia)
Pusztai Gabriella (Prof. Dr. habil. Dsc, Debreceni Egyetem)
Simó Ferenc Zoltán (Dr. LL.M,)
Szabóné Balogh Ágota (PhD, Gál Ferenc Egyetem)
Szebeni Rita (PhD, Eszterházy Károly Katolikus Egyetem)
Takács Márta (PhD, Újvidéki Egyetem, Magyar Tannyelvű Tanítóképző Kar, Szabadka)
Varga Imre (PhD, Gál Ferenc Egyetem, SZTE, JGYPK)
Vass Vilmos (PhD, habil., Budapesti Metropolitan Egyetem, Selye János Egyetem)
Zvonimir Tomac (PhD, University J.J. Strossmayera of Osijek, Horvátország)

TARTALOM

OxIPO IV. évf., 2022/2.

LECTORI SALUTEM! **5**

ELMÉLETI ÉS EMPIRIKUS TANULMÁNYOK **7**
Kós Nóra, Harsányiné Petneházi Ágnes, Lestyán Erzsébet:
SZEMÉLYISÉGJELLEMZŐK ALAKULÁSA DIFFERENCIÁLT OKTATÁSBAN RÉSZESÜLŐ FELSŐ TAGOZATOS TANULÓKNÁL 9

Vass Zoltánné:
MAGATARTÁSI NEHÉZSÉGEK KEZELÉSE ALSÓ TAGOZATON 23

MÓDSZERTANI TANULMÁNYOK **45**
Sáfrány Judit:
SZORONGÁS ÉS NEVELÉSTÖRTÉNETI ÖRÖKSÉG – A KÓRISTÁK CÍMŰ FILMALKOTÁS PEDAGÓGIAI-PSZICHOLÓGIAI ELEMZÉSE 47

Mező Katalin és Mező Ferenc:
A „HÖLGYEK A TUDOMÁNYBAN 2020/2021 PROJEKT" - ZÁRÓBESZÁMOLÓ 55

Mező Kristóf Szíriusz:
„INNOVÁCIÓS STÚDIUM: TERMÉKFEJLESZTÉS" VIRTUÁLIS KIÁLLÍTÁS AZ OXIPO KIBERTÉRBEN 67

Mező Katalin:
VIZUÁLIS „TRENDI" SZÓTÁR (SLIDE SHOW ETŰD) A KOCKA KÖR TEHETSÉGGONDOZÓ KULTURÁLIS EGYESÜLET PROJEKTJÉBEN 75

MŰHELY, RENDEZVÉNY **81**
Borbélyné Bacsó Viktória:
STEM KÖZÉPISKOLAI TEHETSÉGGONDOZÓ INNOVATÍV MŰHELY 83

Tóth Ilona és Kormos Dénes:
PÉLDAKÉPEK – ESÉLYEK – LEHETŐSÉGEK 89

Bagi István és Tóth Ilona:
A RENDÉSZETI TEHETSÉGEK SZOLGÁLATÁBAN 93

FELHÍVÁS
INTERDISZCIPLINÁRIS JUNIOR KUTATÓCSOPORTBA
TÖRTÉNŐ BEKAPCSOLÓDÁSRA 101

MEGHÍVÓ A „TANULÁS ÉS TÁRSADALOM”
INTERDISZCIPLINÁRIS NEMZETKÖZI KONFERENCIÁRA (2022) –
INVITATION FOR ’LEARNING AND SOCIETY’
INTERDISCIPLINARY INTERNATIONAL CONFERENCE (2022) 105

LECTORI SALUTEM!

Mező Ferenc (PhD)
főszerkesztő

*Tisztelt Olvasó!**
Üdvözlöm az OxIPO interdiszciplináris e-folyóirat IV. évfolyamának, 2022/2. számának Olvasói között!

Ebben a számban az első tanulmányt Kós Nóra, Harsányiné Petneházi Ágnes és Lestyán Erzsébet adja közre. Négy év időtartamú longitudinális vizsgálatuk révén arra keresték a választ, hogy a differenciált oktatásnak milyen hatása van a felső tagozatos tanulók személyiségére. Témájuk az OxIPO-projekt személyiségfejlesztésre fókuszáló alprogramjához illeszkedik.

Szintén a személyiségre fókuszáló kutatási irányba sorolható Vass Zoltánné írása, aki az alsó tagozatos tanulók magatartási nehézségeivel kapcsolatos kérdőíves felmérés tapasztalatait adja közre.

Sáfrány Judit filmelemzése ugyancsak egy nonkognitív személyiségváltozóra (a szorongásra) és annak neveléstörténeti aspektusaira fókuszál.

A továbbiakban először Mező Katalin és Mező Ferenc közvetítésével megismerhetjük a „Hölgyek a tudományban 2020/2021" tehetséggondozó program eredményeit, majd Mező Kristóf Szíriusz egy, az OxIPO kibertérben ingyenesen megtekinthető, termékfejlesztésre fókuszáló virtuális kiállítást mutat be. Ezt követően egy vizuális „trendi" szótár bemutatására kerül sor Mező Katalin tolmácsolásában. E három tanulmány közös jellemzője, hogy a Nemzeti Tehetség Program, valamint a Miniszterelnökség támogatásával megvalósuló tehetséggondozó programok módszertanát ismerhetjük meg belőlük.

Nemzeti Tehetség Program és a Miniszterelnökség támogatása jellemzi a műhelybemutató tanulmányok között az alábbi összefoglalókat. Brobélyné Bacsó Viktória a STEM középiskolai tehetséggondozó innovatív műhelyt, Tóth Ilona és Kormos Dénes a „Példaképek – esélyek – lehetőségek" programot, Bagi István és Tóth Ilona a „Rendészeti tehetségek szolgálatában" című tehetséggondozó programokat mutatják be. Itt található a Kocka Kör „T.É.M.A.: Tudományos és Művészeti Alkotóműhely"-ének keretében meghirdetett junior kutatócsoportba toborzó felhívás is.

Végül: a „Tanulás és Társadalom" Interdiszciplináris Nemzetközi Konferencia Szervező Bizottsága e lapszám hasábjain keresztül is invitál minden kedves érdeklődőtt a 2022. november 10-12.-i napokra tervezett rendezvényre.

Kellemes és hasznos barangolást kíván a humán információfeldolgozás világában:

Mező Ferenc, főszerkesztő

***Kedves Olvasó! Ha az OxIPO mozaikszó az Ön számára még nem ismerős, akkor javasoljuk, hogy a lappal való ismerkedést jelen számon túl az alábbi témafelvető tanulmány megismerésével kezdje:**

Mező Ferenc és Mező Katalin (2019): Az OxIPO-modell – az interdiszciplináris kutatások egy lehetséges értelmezési kerete. *OxIPO – interdiszciplináris tudományos folyóirat*, 2019/1, 9–21. doi: 10.35405/OXIPO.2019.1.9

ELMÉLETI ÉS EMPIRIKUS TANULMÁNYOK

SZEMÉLYISÉGJELLEMZŐK ALAKULÁSA DIFFERENCIÁLT OKTATÁSBAN RÉSZESÜLŐ FELSŐ TAGOZATOS TANULÓKNÁL

Szerzők:

Kós Nóra (PhD)

Harsányiné Petneházi Ágnes (PhD)
Nyíregyházi Egyetem

Lestyán Erzsébet (PhD)
Gál Ferenc Egyetem

Szerző e-mail címe:
kosnora@gmail.com

Lektorok:

Szabóné Balogh Ágota (PhD)
Gál Ferenc Egyetem

Margitics Ferenc (PhD, habil)
Nyíregyházi Egyetem

és további két anonim lektor…

Absztrakt

A tanulmányban a differenciált oktatás hatásait vizsgáljuk, de nem a tanulmányi eredményesség oldaláról, hanem annak pszichológiai aspektusait szemlélve. Azt kívánjuk megragadni, hogy milyen hatást gyakorol a differenciált oktatás bizonyos személyiségváltozókra (önértékelés, az énkép, a közösség iránti beállítódás és a szorongás). Arra voltunk kíváncsiak, hogy a differenciálás okoz-e, s ha igen, milyen mértékű változást okoz a tanulók személyiségében. Longitudinális kutatásunkban ugyanazokat a tanulókat követtük nyomon négy éven át az általános iskola ötödik osztályától a nyolcadik osztályáig egy kísérleti (n=177) és egy kontrollcsoportban (n=177). A kísérleti csoportba azon tanulócsoportok összessége került, akik esetében a tanítás három tantárgyban (magyar, matematika, történelem) differenciált módon történt mind a négy évben, kontrollcsoportnak pedig azon csoportok összességét, amelyeknél differenciált oktatás esetlegesen, alkalomszerűen fordult elő. Eredmény: tapasztalataink szerint a differenciált fejlesztésben következetesen részesülő tanulók (kísérleti csoport) bizonyos személyiségjellemzőinek változása nagyobb mértékű, mint a differenciált fejlesztésben csak alkalomszerűen, esetlegesen részesülő tanulók (kontroll csoport) ugyanezen jellemzőinek változása.

Kulcsszavak: differenciált, oktatás, személyiség
Diszciplínák: pszichológia, pedagógia

Abstract

CHANGING OF PERSONALITY CHARACTERISTICS IN THE CASE OF UPPER-GRADE STUDENTS OF THE DIFFERENTIATED EDUCATION

In this study, we examine the effects of differentiated education, although not in terms of academic performance, but in terms of its psychological aspects. We want to capture the impact of differentiated education on certain personality variables (self-esteem, self-image, community orientation, and anxiety). We were wondering whether differentiating can cause changes in the students' personalities, and if so, to what extent. In our longitudinal research, we followed the same students for four years from the fifth to the eighth grade of primary school in an experimental (n = 177) and a control group (n = 177). The experimental group included all the groups of students whose teaching was differentiated in three subjects (Hungarian, mathematics, and history) in all four years. The control group included all the students whose differentiated education occurred only on an occasional basis. Result: in our experience, the change in certain personality traits of students who consistently receive differentiated development (experimental group) is greater than the change in the same characteristics of students who occasionally receive differentiated development (control group).

Keywords: differentiated, education, personality

Discipline: psychology, pedagogy

Kós Nóra, Harsányiné Petneházi Ágnes, Lestyán Erzsébet (2022): Személyiségjellemzők alakulása differenciált oktatásban részesülő felső tagozatos tanulóknál. *OxIPO – interdiszciplináris tudományos folyóirat, 2022/2.* 9-21. DOI 10.35405/OXIPO.2022.2.9

A differenciált oktatás pedagógiája és pszichológiája

A tanulók közötti különbségek felismerése erősen hangsúlyozott terület a pszichológiában és a pedagógiában. A tanítás folyamata során figyelembe kell venni a tanuló személyiségét, értelmi és más képességeit, kitartását, szorongási szintjét és még tovább sorolhatnák, hogy melyek azok a területek, amelyek meghatározzák a teljesítményt. Kutatások sora bizonyítja, hogy a pedagógus által megválasztott megfelelő tanítási módszer, illetve oktatásszervezési mód segítheti abban a diákot, hogy a lehető legjobb eredményt hozza ki önmagából. Ez természetesen nem azt jelenti, hogy a differenciált oktatás hatására mindenki kitűnő tanulóvá válik, de ha ilyen módon pozitív hozzáállást alakítunk ki a tanulóban, akkor eredményesebb lesz a tanulása,

megkedveltethetjük vele azt a tárgyat. A differenciált fejlesztés célja és feladata is erre irányul.

A differenciálás történeti gyökerei a XIX. század végére és a XX. század elején kibontakozó reformpedagógiai törekvésekhez kapcsolható. Ebben az időszakban kiemelkedő figyelmet kap a gyermekkor pedagógiai és pszichológiai értelmezése, megfigyelése. A gyermek központúságot mutatja és hirdeti Montessori Mária pedagógiája, Rudolf Steiner alapította Waldorf iskola nézetei vagy éppen Peter Peterson által létrehozott Jéna-terv (Polonkai, 2002).

A neveléstörténeti kutatások, megfigyelések és leírások rámutatnak arra, hogy a differenciálás alkalmazása nélkülözhetetlen a pedagógiai munkában. A mindennapi tanítási folyamat szerves részévé kell, hogy váljon a differenciálás a tanulók és az oktatás színvonalának érdekében. Hazánkban már az 1993-ban elfogadott közoktatási törvény (1996-ban, majd 1999-ben módosították) kiemeli, hogy a tanulóknak joga van adottságának, képességének és érdeklődésének megfelelő oktatásban részesülnie. 1981-83-ban az ELTE Neveléstudományi Tanszéke kérdőív és interjú használatával felmérést végzett a differenciálás módszertani ismeretéről és alkalmazásáról. Tanulmányt készített arról, hogy a pedagógusok hogyan vélekednek a differenciálás meglétéről az oktatási folyamatban. A vizsgálatból kiderült, hogy a pedagógusok foglalkoztak ugyan a differenciálás gondolatával, de a gyakorlatban nehezen megvalósíthatónak vélték (Falus és tsai, 1989, 100. o.).

Az oktatás rendszerében sok eltérő képességű és személyiségű gyermek található, akiknek biztosítani kell a differenciálás adta lehetőségeket. A differenciált fejlesztésben figyelembe kell venni a tanulók eltérő személyiségét, a differenciálás eszközeit, lehetőségeit, a képességek szerinti csoportosítás formáit. „Azt a pedagógiai funkciót, amely a tanulással kapcsolatos egyéni és a csoportkülönbségek figyelembevételét írja elő a tanítási-tanulási folyamat minden mozzanatára nézve, differenciálásnak nevezzük." (Báthory, 1985, 70. o.)

A differenciálásról alkotott képe a pedagógusoknak egyre inkább formálódik az ismeretek és a gyakorlati tapasztalatok hatására. Ezt mutatja Petriné és munkatársai (2001) újabb kutatása. Ebben a tanulmányban szintén pedagógusokat kérdeztek meg a differenciált fejlesztés lehetőségeiről, alkalmazhatóságáról, az integrált nevelés megoldhatóságáról és a pedagógusok differenciáláshoz való viszonyáról. Összesen nyolc hipotézist állítottak fel a hazai kutatók és értékelték ezek realitását. Az értékelés alapján elmondható, hogy egyre nagyobb ismerettel rendelkeznek a pedagógusok a gyermek megismerésével és az egyéni bánásmóddal kapcsolatban, de ezeket „leegyszerűsítve" alkalmazzák a gyakorlatban. Azonban a vizsgálat eredménye arra is rámutatott, hogy pedagógusok viszonyulása a differenciáláshoz még mindig ellentmondásos. Érdemes megemlíteni az integrációval kapcsolatos hipotézist, mely szerint a pedagógusok többsége nem vállalná fel a sérült tanulók oktatását. Ebben

az esetben a pedagógusok pozitívabban nyilatkoztak, bár komoly problémának tartják, hogy nem készítik fel őket, nem kapnak gyakorlati, szakmai segítséget ezen a területen (Petriné, 2001).

Más kutatások is kimutatták (Eyre és Fuller, 1993) hogy a tanárok többet szeretnének foglalkozni az egyéni képességekkel, de nagyon sok idő elmegy az óraszervezési feladatokra, ami nehezíti a differenciálást. Ezért a kutatásunkban különös figyelmet szenteltünk annak, hogy segítsük a pedagógusok óratervezését.

A következő nemzetközi vizsgálat célja, hogy információkat gyűjtsenek a tanulók attitűdjéről, a tanításról alkotott véleményről, a tantermi tartalomról és az iskolai-, valamint az osztálykörnyezetről a metakognitív folyamataik megértésén és értelmezésén keresztül. A program során kiemelt terület volt a reflektáló tevékenység, a motiváció, a stratégiahasználat, valamint az emlékezés, a leleményesség és a reflektivitás jelent meg a programban (Wall, 2008).

„A differenciálásnak a tanulásszervezésben két jelentést tulajdoníthatunk: egy pedagógiai szemléletet, amely a tanító érzékenységét fejezi ki tanítványai egyéni különbségei iránt, és egy pedagógiai gyakorlatot, mely a különbséghez való illeszkedést (adaptációt) próbálja megvalósítani minden rendelkezésre álló eszközzel." (Báthory, 1992, 109. o.). A differenciálás, vagyis az „egyéni bánásmód" szükségét régóta hangoztatja a pedagógia, ennek köszönhetően nagyon sok elmélet, módszer született, de mind a mai napig nagyon nehéz kérdés a gyakorlatban a differenciálás, ugyanis az adott osztályokba járó tanulók között nagy eltérések tapasztalhatók, akár mentális, akár képességbeli különbségek alapján. Varga Tamás 1971-ben végzett vizsgálatában meghatározta, hogy a mentális fejlettség alapján 100 gyermek közül, csak 26 járhatna 4. osztályba, a többi gyermek 1-3. illetve 5-8. osztályba lehetne (Fehér Irén, 2001. in: Lappints Árpád, 310. o.).

Hasonló vizsgálat készült 1993-ban Nagy József irányításával, ahol kimutatták, hogy az iskoláztatás kezdetén plusz/-mínusz 2,5 évre tehető a fejlettségbeli különbség, ami 16 éves korra eléri az 5 évet (Fehér Irén, 2001. in: Lappints Árpád, 310. o.). Mind a két kutatásban látható, hogy a differenciálás kiemelkedő szerepet játszik a gyermekek fejlődésében, hiszen ha nem vesszük figyelembe az eltérő képességeket, akkor tovább növekednek a különbségek, ami teljesítményromláshoz, kudarchoz és pszichés problémákhoz is vezethet. Pontosan ezért tartják a hazai kutatók (Hortobágyi Katalin, M. Nádasi Mária) nélkülözhetetlen feladatnak a differenciálás folyamatát az oktatásban.

Pedagógiai szempontból kettős feladata van a differenciálásnak:

- Eltérő képességű, személyiségű tanulóknál egységes műveltségi szint kialakítása,
- Az egyéni adottságokat figyelembe véve a tanulók fejlesztése (Lappints, 2002).

Az egyéni adottságokat akkor tudjuk figyelembe venni, ha elég ismeretünk van a tanulóról, ehhez azonban nélkülözhetetlen

a tanulók megismerése. A pedagógusnak azért kell tisztában lennie a tanuló egyéni különbségeivel, hogy tanítási módszereit ennek megfelelően tudja alakítani. A hazai és a nemzetközi kutatások is azt mutatják, hogy a megfelelően megválasztott pedagógiai eszköz sokkal inkább eredményesebbé teszi a tanulók iskolai teljesítményét.

A személyiség meghatározása

A személyiségpszichológusok az ember egyedi eltéréseit kutatják, és próbálják megismerni. Amikor egy embert szeretnénk bemutatni, akkor általában rengeteg külső és belső tulajdonságát próbáljuk meg felsorolni (Cherry, 2014). Valójában azt igyekszünk meghatározni, hogy milyen a személyisége, ebben benne rejlik a magatartása, a viselkedése, a különböző helyzetekre adott reakciója, a gondolkodása, és sorolhatnánk a különböző személyiségjegyeket. Jung meghatározásában a személyiség egy egyedi törvényszerűséget jelent: „Hűek maradunk a saját törvényünkhöz." (Jung, 2008, 160.)

A személyiségpszichológia két nagy alapkérdéssel foglalkozik. Az egyik az egyéni különbségek megléte, amely következtében nincs két egyforma személyiség. A másik alapkérdés a személyiség működésének meghatározása, amely befolyásolja a különböző helyzetekben magatartásunkat, viselkedésünket.

Ha egy konkrét meghatározást szeretnénk a személyiségre adni, akkor nincs egyszerű feladatunk, hiszen az évtizedek során számtalan meghatározás jött létre, de igazán egyiket sem tartják a legmegfelelőbbnek a szakemberek. Gordon Allport (1961) meghatározásban: „A személyiség azon pszichofizikai rendszerek dinamikus szerveződése az egyénen belül, amelyek meghatározzák jellemző viselkedését és gondolkodását." (Allport, 1997, 39. o.)

Ez alapján elmondható, hogy a személyiség egy bonyolult szerveződés, aktív folyamat, egyfajta mozgatórugó, megjelenik a gondolkodásban, magatartásban, viselkedésben és az érzéseinkben. Tóth (2000,59.) megfogalmazásában: „A személyiség az egyén azon viszonylag tartós sajátosságainak együttese, amelyek őt mindenki mástól megkülönböztetik, meghatározva a viselkedését és gondolkodását."

A személyiség definíciójában Pervin (1996) a komplex szerveződést emeli ki, melyet meghatároz a múlt, a jelen és a jövő. „A személyiség kogníciók, érzések, viselkedések szerveződése, mely irányt szab és mintázatot (koherenciát) ad az ember életének. Mint a test, a személyiség is struktúrákból és folyamatokból áll, és mind az öröklés (gének), mind a környezet (tapasztalat) tükröződik benne. A személyiség magában foglalja továbbá a múlt hatásait – beleértve a múlt emlékeit – és a jelen és a jövő konstrukcióit is." (Pervin, 1996, 414.). Keményné az öröklött és a környezeti hatásokat figyelembe véve határozza meg a személyiséget: „A személyiség külső hatásokra kialakult belső feltételeknek és öröklött diszpozícióknak (adottságoknak, lehetőségeknek) az egyénen belül kialakult olyan egyedi, egyszeri, megismételhetetlen

interakciója, amely meghatározza a viszonyulást, alkalmazkodást a környezethez. Ez a viszonyulás lehet aktív vagy passzív, az alkalmazkodás önálló (autonóm) vagy önállótlan (konformista)." (Keményné, 1989, 35.).

„A személyiség még csak egy csíra a gyermekben, amely lassan fejlődik ki az élet hatására és sodrában." (Jung, 2008, 158.). Szűkebb értelemben „a személyiség egy egyénre jellemző, viszonylag állandó tulajdonságok összessége" (Mező, 2016, 10.), azonban fontos annak kiemelése, hogy a személyiség, nem azonos a magatartás és a viselkedés fogalmával, ezek nem egymás szinonímái (Mező, 2016).

A meghatározások is mutatják, hogy a személyiség egy egyedi és megismételhetetlen, ami nagyrészt az öröklöttség és a környezet hatására fejlődik és változik. Sok vitát kelt a pszichológusok között, hogy vajon melyik a meghatározóbb az öröklöttség vagy a környezet? Ennek a megértésében adhatnak segítséget a személyiségpszichológia különböző irányzatai. A személyiségpszichológia elméletei (diszpozicionális perspektíva, biológiai perspektíva, pszichoanalitikus perspektíva, fenomenológiai perspektíva) mindig nagy érdeklődést mutatnak, hiszen változatos irányzatai, iskolái sokrétűen próbálják meg magyarázni a személyiség kialakulását, változását és fejlődését.

A vizsgálat

Hipotézisek

1. hipotézis (H1): Feltételezésünk alapján a négy év kutatása során a tudatos, tervezett differenciálás a kísérleti csoportban pozitív irányú változást eredményez az önértékelés általunk vizsgált területeiben (a gyermek önértékelése, az iskolai önértékelés, az otthoni hatásokra vonatkozó önértékelés, a társakkal kialakított kapcsolatra vonatkozó önértékelés, a szociális konformizmusra vonatkozó önértékelés).

2. hipotézis (H2): Feltételezésünk alapján a kísérleti csoportban a kutatás ideje alatt pozitívan változik a tanulók énképe (testkép, általános énkép, iskolai énkép, tantárgyi énkép, társas énkép, szülői énkép).

3. hipotézis (H3): Feltételezésünk alapján a felső tagozatos tanulók közösségi iránti beállítódása a differenciálás hatására pozitívabban változik, mint a kontrollcsoportnál (az iskolaközösség, a társadalom, az osztály kohéziós ereje, az önkormányzat szerepe és jogköre, a közvélemény funkciója, az osztályon belüli lehetséges szociometrikus kapcsolat, a közösségi tevékenységek).

4. hipotézis (H4): Feltételezésünk alapján a négy év során a két csoport szorongási szintjét összehasonlítva a kísérleti csoportnál alacsonyabb szorongási szint alakul ki.

Módszer

Vizsgálati minta és változók

A két vizsgálati csoport kiválasztása teljesen véletlenszerű volt. Arra törekedtünk, hogy az ország különböző kis és nagyobb városaiban legyenek kísérleti és kontrollosztályok egyaránt.

A vizsgált életkor: 10–14 éves tanulók (5-6-7-8. évfolyam folyamatos vizsgálata). Mérések száma: 5 évfolyam év elején és

végén, 6. 7. 8. évfolyam egy mérés történt a kontroll- és a kísérleti csoportokban is.

Résztvevők, létszám:

A kísérleti csoportban résztvevők száma: 177 fő (lány: 91 fiú: 86)

A kontrollcsoportban résztvevők száma: 177 fő (lány: 94 fiú: 83)

A kísérleti osztályokban a tanulók fejlettségi szintjének megfelelően készítettük el a négy év során a kiegészített óravázlatokat. A kísérletben résztvevő pedagógusok előre elküldték az óravázlatokat, így az oktatócsoportunk folyamatosan kiegészítette azokat a tanulók fejlettségének, az osztály összetettségének megfelelő differenciáló feladatokkal. Általános megfigyelési szempontok a kísérleti osztályok tanulóinál, ami alapján a kiegészített óravázlatok elkészültek:

- pedagógusok beszámolója, megfigyelése,
- a tanulók életkori adottságai (kognitív, társas, érzelmi)
- a tanulók egyéni képességeinek, fejlettségének, személyiség tulajdonságainak megfigyelése,
- az esetleges szakértői vélemények figyelembe vétele.

A négy év során a kísérleti osztályokban gyakori volt a csoportos és a páros munka. Ötödik osztálytól a nyolcadik osztály végéig folyt a megfigyelés, ahol a kísérletben résztvevő tanulók hetente vettek részt a programban.

Vizsgálati változók:

- önértékelés,
- énkép,
- közösség iránti beállítódás,
- szorongás

A vizsgálat módszerei:

- Konzultáció a pedagógusokkal
- Megfigyelés
- Kérdőívek és tesztek:
  - Bóta féle énképskála
  - Coopersmith önértékelés kérdőív
  - Hunyadyné-féle, Tóth által módosított mérőeszköz a közösség iránti beállítódás vizsgálata
  - CMAS hazánkban és nemzetközileg is alkalmazható szorongás teszt

Eredmények tézisszerű felsorolása

H1 eredményei: Az első hipotézisünkben azt feltételeztük, hogy a négy év kutatása során a tudatos, tervezett differenciálás a kísérleti csoportban pozitív irányú változást eredményez az önértékelés általunk vizsgált területeiben (a gyermek önértékelése, az iskolai önértékelés, az otthoni hatásokra vonatkozó önértékelés, a társakkal kialakított kapcsolatra vonatkozó önértékelés, a szociális konformizmusra vonatkozó önértékelés). Az eredmények elemzését követően láthatjuk, hogy az önértékelés négy alskálája során a kísérleti és a kontrollcsoport eredményeit összehasonlítva a „T" skála, vagyis a társas önértékelés esetében pozitív változást eredményezett a tervezett és tudatos differenciált fejlesztés. A többi alskála esetében „S" skála, önértékelés és az „I" skála, az iskolai önértékelésnél nagyon minimális különbség látható a két csoport között. Az „O"

skála, a családi önértékelés eredményeinek elemzésében látható halvány különbség annak tulajdonítható, hogy az önértékelés fejlődésében kiemelkedő szerepe van a családnak – minden gyermek esetében. A kísérleti és a kontrollcsoport a kutatás kezdetén teljesen azonos szintről indult, és egy ideig ez így is maradt, szignifikáns különbség a 4. mérésnél jelent meg a 7. évfolyamnál egy híján mindegyik dimenziónál, a 8. évfolyamnál pedig részben és egészben is, azaz minden tekintetben (S, I, O, T dimenziók + Önértékindex) bár nem túl nagy, de szignifikáns volt az eltérés.-A fenti eredmények alapján azt mondhatjuk, hogy *az első hipotézisünk részben nyert bizonyítást.*

H2 eredményei: A második hipotézisünkben azt feltételeztük, hogy a kísérleti csoportban a kutatás ideje alatt pozitívan változik a tanulók énképe (testkép, általános énkép, iskolai énkép, tantárgyi énkép, társas énkép, szülői énkép). Az énkép változása, fejlődése egy hosszú folyamat az életünkben. Hatással van rá a családunk, a kortársaink, a pedagógusaink és magunk is. A pozitív énkép kialakulása segít bennünket a céljaink elérésében és a mindennapi életben. Az énkép kutatás során egy olyan vizsgálati módszert választottunk, amely több szempont alapján mutat rá az énkép változására. A tizenhárom énkép terület közül mindenhol találtunk kisebb vagy nagyobb eltéréseket a kísérleti és a kontrollcsoport eredményeit elemezve. Azonban érdemes kiemelni, hogy folyamatos pozitív irányú változást a tantárgyi énkép és a társas énkép területén figyelhettünk meg. A személyiségdimenziók lassan fejlődnek, és így ebben a kutatásban is azt tapasztaltuk, hogy van eltérés a kísérleti és a kontrollcsoport eredményeiben, de a legtöbb esetben ezek minimálisak. Azon területeket érinti jobban a változás, ami a tanuláshoz, az iskolai élethez és a társakhoz kötött. A leírtak alapján *a második hipotézis részben nyert bizonyítást***.**

H3 eredményei: A harmadik hipotézisünkben azt feltételeztük, hogy a felső tagozatos tanulók közösség iránti beállítódása a differenciálás hatására pozitívabban fejlődik, mint a kontrollcsoportnál (az iskolaközösség, a társadalom, az osztály kohéziós ereje, az önkormányzat szerepe és jogköre, a közvélemény funkciója, az osztályon belüli lehetséges szociometrikus kapcsolat, a közösségi tevékenységek). A kutatás során érdeklődve figyeltük, hogy hogyan változik a közösség iránti beállítódás a felső tagozatos tanulóknál. Azt tapasztaltuk, hogy a tágabb közösséghez fűződő viszony, a közösségi tevékenység és az osztálykohézió fejlődése a tervezett és tudatos differenciálás hatására pozitívabb változást eredményezett a kísérleti csoportban. Azonban az önkormányzat szerepe és a közlemény funkciója mind a két csoportnál hasonlóan fejlődött, tehát csekély különbséget tapasztaltunk a négy év során. Ezen területek fejlődésénél nagy szerepe van az életkornak, hiszen a tanulók – csoporttól függetlenül – tapasztaltabbá és érettebbé válnak ahhoz, hogy megfogalmazzák kritikájukat és véleményüket.

Így megállapítható, hogy *a harmadik hipotézisünk részben nyert bizonyítást***.**

H4 eredményei: A negyedik hipotézisünkben azt feltételeztük, hogy a négy év során a két csoport szorongási szintjét összehasonlítva a kísérleti csoportnál alacsonyabb szorongási szint alakul ki. A szorongási szint meghatározó az élet különböző területein, érdekes megfigyelni, hogy a hatodik osztályt követően mind a két csoportnál csökkenést tapasztalhatunk, ami előnyös az iskolai feladatok elvégzésére nézve. Tekintve, hogy ez mindkét csoportra jellemző, valószínűleg életkori sajátosságok okozzák, és nem a differenciált oktatás. Összegezve: *a negyedik hipotézisünk nem nyert bizonyítást***,** mert a kísérleti és a kontroll csoport eredményei között nem tapasztaltunk szignifikáns eltérést.

Eredmények értékelése

Az önértékelés alakulása

Ha áttekintjük a kísérleti és kontroll csoport eredményeit, akkor látható, hogy a két csoport között minden skála esetében az első (bemeneti) mérésnél és a második mérésnél nincsen szignifikáns különbség ($p>0,05$). A társakkal való viszony (T skála) esetében már a harmadik mérés, azaz 6. osztályban szignifikáns különbség ($p<0,05$) van a kísérleti és a kontrollcsoport között. Az S (önértékelés), I (iskolai), T (társakkal való kapcsolat) alskála, önérték index a 3. és 4. mérés esetében is a két csoport között szignifikáns különbség ($p<0,05$) látható. Az O esetében csak a kimeneti mérésnél mutat szignifikáns különbséget ($p<0,05$).

A kísérleti és kontrollcsoportban az eredmények jól mutatják, hogy közel azonos szintről indultak a tanulók, de a kísérleti csoportban a differenciált fejlesztés hatására 8. osztály végére minden skála esetében szignifikáns különbség van a két csoport között.

A reális önértékelés kialakulása lehetővé teszi a világban való könnyebb eligazodást, saját képességeink, korlátaink megismerését. Ebben kiemelkedő szerepe van a családnak, majd később meghatározó elemmé válik az iskola, a pedagógusok és a kortársakkal való kapcsolat kialakítása.

Az eredményeket elemezve azt tapasztaltuk, hogy a tervezett és tudatos differenciálás hatására a társas önértékelés alskála szignifikáns különbséget mutatott a kísérleti és a kontrollcsoport között. A többi alskála eredményeit megtekintve azt láthatjuk, hogy bár tapasztalunk eltérést, de ezt leginkább az utolsó, kimeneti mérésnél vehetjük észre.

Az énkép alakulása

A kísérleti és a kontroll csoport eredményeit összehasonlítva az énkép idegennyelv, az énkép informatika, a tantárgyi énkép és a szülői énkép esetében az első (bemeneti) mérésnél és a második mérésnél van szignifikáns különbség ($p>0,05$). A fizikai képesség, az énkép informatika és a társas énkép esetében már a második mérés, azaz 5. osztályban szignifikáns különbség ($p<0,05$) van a kísérleti és a kontroll-

csoport között. Az énkép idegennyelv, az énkép informatika, a tantárgyi énkép, a társas énkép, a szülői énkép és a teljes énkép területek a 4. mérés esetében is a két csoport között szignifikáns különbség ($p<0,05$) látható. Az 5. utolsó mérést követően szignifikáns különbség ($p<0,05$) tapasztalható a két csoport között minden egyes énkép területen.

A kísérleti és kontrollcsoportban az eredmények jól mutatják, hogy közel azonos szintről indultak a tanulók, de a kísérleti csoportban a differenciált fejlesztés hatására 8. osztály végére minden skála esetében szignifikáns különbség van a két csoport között.

Az énkép pozitív irányú fejlődésének meghatározó szerep van a személyiség fejlődésében. A környezetből jövő folyamatos visszajelzések miatt az énkép folyamatosan fejlődik. Az iskolába lépés az énkép fejlődésének szempontjából egy meghatározó esemény, egyrészt változik a gyermek feladata, erősebbé válik a kortársak szerepe, másrészt az iskolai sikerek és kudarcok formálják az énkép területeit. A vizsgálat eredményinek elemzésében látható, hogy a négy év kutatása során hogyan változott a kísérleti és a kontrollcsoport énképe. Az énkép területeit figyelembe véve több területen is láthattunk pozitív irányú változást, azonban kiemelkedő szignifikáns különbséget a tantárgyi énkép és a társas énkép területén tapasztaltunk.

A testkép esetében a 4. mérést követően tapasztaltunk nagyobb eltérést a kísérleti és a kontrollcsoport eredményei között, vagyis a kísérleti csoportnál meredek emelkedés, míg a kontrollcsoport grafikonjában csökkenést láthattunk. Az 1. és 4. mérés között hasonló eredményeket tapasztaltunk mind a két csoportnál.

Az általános énkép grafikonján azt tapasztaltuk, hogy a 2. mérést követően minimális eltérés látható a két csoport között, vagyis a kísérleti csoportnál a grafikon kissé emelkedik, majd az előző grafikonhoz hasonlóan itt is a 4. mérésnél nagyobb az eltérés. Már említettük, hogy a tantárgyi énkép területén szignifikáns különbség tapasztalható a két csoport eredményeinek elemzésében.

A társas énkép eredményeit figyelembe véve azt tapasztaltuk, hogy a két csoport között szignifikáns különbség látható. Ebben az esetben is a 4. mérést követően látható az eltérés.

A kérdőív utolsó területe a teljes énkép változását mutatja be a négy év kutatás ideje alatt. Az eredményeket figyelembe véve látható, hogy a két csoportot összehasonlítva leginkább a 4. mérést követően tapasztaltunk eltérést. Az énkép fejlődése nagyon összetett folyamat. Azonban a pozitív énkép kialakulása segíti a tanuló alkalmazkodását az iskolai követelményekhez, a társakhoz, és eredményesen tudja megvalósítani önmagát.

A közösség iránti beállítódás alakulása

A kísérleti és kontroll csoport között a tágabb közösséghez fűződő viszony, az önkormányzat szerepe, az osztálykohézió megléte vagy hiánya területen a 4. mérésnél van szignifikáns különbség ($p<0,05$). A

közlemény funkciója területen a 3. és a 4. mérésnél szignifikáns különbség ($p<0,05$) van a kísérleti és a kontrollcsoport között. Az osztályon belüli társas kapcsolatokban a 3., 4. és 5. mérés esetében is a két csoport között szignifikáns különbség ($p<0,05$) látható. A közösségi tevékenység esetében az 1., 2., 3. és 4. mérést követően szignifikáns különbség ($p<0,05$) tapasztalható a két csoport között.

A kísérleti és kontrollcsoport eredményei jól mutatják, hogy közel azonos szintről indultak a tanulók, de a kísérleti csoportban a differenciált fejlesztés hatására 8. osztály végére a közösség iránti beállítódás területeiben szignifikáns különbség van a két csoport között.

Az eredményeket elemezve azt tapasztaltuk, hogy: a tágabb közösséghez fűződő viszony, a közösségi tevékenység és az osztálykohézió fejlődése szignifikáns eltérést mutatott a kísérleti és kontrollcsoport között. Az önkormányzat szerepe és a közlemény funkciója fejlődésénél meghatározóbb az életkori adottság és a pedagógusok attitűdje, akik irányítják a diákönkormányzatok működését.

A szorongás vizsgálatának alakulása

A két csoport között a szorongás változásában nem tapasztalható szignifikáns különbség ($p>0,05$) a négy év kutatása során. A kísérleti és kontrollcsoport eredményei jól mutatják, hogy közel azonos szintről indultak a tanulók, kiemelkedő eltérés nem tapasztalható. A szorongás mértékét meghatározza az öröklöttség és a környezeti hatások. Ebben döntő szerepe van a szülőknek, a pedagógusoknak és a kortársaknak. Az eredmények azt mutatják, hogy a fejlesztések hatására nem alakult ki nagy különbség a kísérleti és a kontrollcsoport eredményében.

Összefoglalás

Kutatásunk célja annak feltárása, hogy a felső tagozatos tanulóknál alkalmazott folyamatos differenciált foglalkoztatás mennyiben gyakorol hatást bizonyos személyiségváltozókra. A kutatás jelentőségét az adja, hogy bár a szakirodalomban számos leírás olvasható a differenciált fejlesztésről, e leírások mindegyike a differenciált fejlesztésnek, mint tanulásszervezési módnak a tanulmányi eredményességre gyakorolt hatását vizsgálja, nem fordítva figyelmet a pszichológiai vonatkozásokra, arra pedig különösen nem, hogy van-e számottevő hatása a differenciált fejlesztésnek a személyiségre. Vizsgálatainkkal ennek szeretnénk utána járni.

A négy évig tartó, a felső tagozat teljes időtartamára kiterjedő longitudinális kutatás keretében kísérleti és kontroll csoportok alkalmazásával kívántuk igazolni azt a feltételezésünket, hogy a differenciált fejlesztésben következetesen részesülő tanulók (kísérleti csoport) bizonyos személyiségjellemzőinek változása nagyobb mértékű, mint a differenciált fejlesztésben csak alkalomszerűen, esetlegesen részesülő tanulók (kontroll csoport) ugyanezen jellemzőinek változása.

Az általunk véletlenszerűen kiválasztott kísérleti iskolák pedagógusai vállalták,

hogy a négy év kutatása során, az ötödiktől a nyolcadik osztályig három tantárgyon belül előre kidolgozott óravázlat felhasználásával építik fel a tantárgyi óráikat. Eredményeink azt mutatják, hogy a differenciált oktatás hatással van a tanulók személyiségjellemzőinek változásaira. Azonban mindenképpen fontos megemlíteni, hogy az életkori sajátosságok befolyásolják a személyiség különböző területeinek változásait.

A tanulmányunk célja arra irányult, hogy a négy év kutatása során a tervezett, tudatos differenciálás hatására hogyan változnak a személyiségdimenziók. Ezen időszak alatt mértük a tanulói énkép, az önértékelés, a közösséghez fűződő viszony területeit, ezen kívül figyelemmel kísértük a szorongási szint változását. A hipotézisek során megfogalmazott állítást statisztikai módszerrel elemeztük a vizsgálat befejeztével.

Négy év során összesen tizenhárom iskolában történt meg a folyamatos mérés, értékelés és elemzés. Már a kutatás elkezdése előtt láttuk, hogy egy olyan vizsgálati területre tévedtünk, amely viszonylag kevésbé feltérképezett.

Összegzéseként elmondható, hogy a tervezett, tudatos és jól felépített differenciált oktatás az önértékelés, az énkép és a közösség iránti beállítódás néhány területén pozitívabb változást eredményezett, mint a kontrollcsoportban. Azonban ez közel sem minden terület, mint ahogy azt a hipotézis megfogalmazásakor feltételeztük. Mindebből arra következtetünk, hogy az életkori jellemzők a csoporthovatartozást több esetben „felülírják", azaz jobban érvényesülnek, mint az, hogy a tanulók differenciált fejlesztésben részesülnek, vagy nem. Ennek ellenére érdemes a differenciált oktatást alkalmazni az oktatásban, hiszen ha kevéssé is, de bizonyíthatóan segíti a tanulók személyiségének fejlődését, a tanulmányi eredményességre gyakorolt pozitív hatása pedig eddig sem volt vitatott.

Irodalom

Allport, G. W. (1997): *A személyiség alakulása.* Kairosz, Budapest.

Báthory Z. (1985): *Tanítás és tanulás.* Tankönyvkiadó, Budapest.

Báthory Z. (1992): *Tanulók, iskolák-különbségek.* Tankönyvkiadó, Budapest.

Cherry, K. (2014): *What is Personality.* Retrieved from. Web: http://psychology.about.com

Eyre, D., Fuller, M. (1993): *Year 6 Teachers and More Able Pupils.* Oxford, National Primary Centre.

Falus I és tsai (1989): *A pedagógia és a pedagógusok.* Akadémiai Kiadó, Budapest.

Fehér Irén (szerk.) (2001): P*edagógia és pszichológia,* Comenius, Pécs.

Hortobágyi K. (1985): *Elméleti és gyakorlati szempontok a differenciált oktatás tervezéséhez és szervezéséhez.* - Bp. : OPI : OPKM.

Jung, C. G. (2008): A *személyiség fejlődése.* Dürer Nyomda Kft., Gyula.

Lappints Á. (2002): *Tanuláspedagógia.* Come-nius BT. Kiadó. Pécs.

Keményné Pálffy K.(1989): *Bevezetés a pszichológiába.* Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest.

M. Nádasi M. (1986): *Egységesség és differenciáltság a tanítási órán.* Tankönyvkiadó, Budapest.

Mező F. (2016): *A viselkedés elemzése és fejlesztése*, K+F Stúdió Kft., Debrecen

Pervin, L. A. (1996): *The science of personality.* New York, John Wiley &Sons.

Petriné Feyér J.(2001): Pedagógusok a differenciálásról. In Golnhofer E. és Nahalka I. (szerk.): *A pedagógusok pedagógiája.* Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest.

Polonkai .M. (2002): Differenciálás a tanúlásszervezésben. In Balogh L., Koncz I. és Tóth L. (szerk): *Pedagógiai pszichológia a tanárképzésben*. Fitt Image-Debreceni Egyetem, Pedagógiai - pszichológiai Tanszék, Szentendre

Tóth L. (2000): *Pszichológia a tanításban.* Pedellus Tankönyvkiadó, Debrecen.

Wall, K. (2008): Understanding metacognition through the use of pupils views templates: Pupil views of Learning to Learn. Thinking Skills and Creativity,

MAGATARTÁSI NEHÉZSÉGEK KEZELÉSE ALSÓ TAGOZATON

Szerző:

Vass Zoltánné
Debreceni Egyetem

Szerző e-mail címe:
sztimi1981@gmail.com

Lektorok:

Mező Katalin (PhD)
Debreceni Egyetem

Olteanu Lucián Líviusz (PhD)
Gál Ferenc Egyetem

és további két anonim lektor…

Absztrakt

Jelen tanulmány a magatartási nehézségekkel küzdő gyermekek iskolai neveléséről szól. A tanulmány első részében foglalkozunk a magatartási nehézségek főbb típusaival, jellegzetességeivel, kezelési módszereivel. A második részben pedig egy saját összeállítású kérdőíven alapuló ((N=80 pedagógus) vizsgálat eredményei jelennek meg. A vizsgálat célja annak megismerése, hogy az alsó tagozatos tanulók között a magatartási nehézségeket mutató tanulók milyen arányban vannak jelen, valamint, hogy feltárjuk, hogy milyen tüneteket tapasztalnak leggyakrabban a pedagógusok, és erre milyen megoldási lehetőségeik vannak. Az eredmények szerint a vizsgálati csoport által tanított 1735 gyermek, esetében a pedagógusok mintegy 14%-a tapasztalt magatartási problémákat, mely a fiúk esetében gyakoribb. A legnagyobb problémát az agresszív tünetek megjelenése okozta.

Kulcsszavak*:* magatartás, magatartási nehézség, viselkedés, alsó tagozat

Diszciplína: Neveléstudomány

Abstract

THE EDUCATION OF CHILDREN WITH BEHAVIOUR DIFFICULTIES IN LOWER GRADE

The present study is about the education of children with behavioral difficulties. In the first part of the study, we deal with the main types, characteristics, and treatment methods of behavioral difficulties. In the second part, the results of a self-compiled questionnaire (N = 80 teachers) are presented, which aims to find out the proportion of students with

behavioral difficulties among lower secondary students and to find out what symptoms are most commonly experienced by educators and what options they have to address them. According to the results, about 14% of the 1735 children taught by the study group experienced behavioral problems, which are more common in boys. The biggest problem was the appearance of aggressive symptoms.

Keywords: behavior, primary school

Discipline: Pedagogy

Vass Zoltánné (2022): Magatartási nehézségek kezelése alsó tagozaton. *OxIPO – interdiszciplináris tudományos folyóirat, 2022/2.* 23-43. DOI 10.35405/OXIPO.2022.2.23

Statisztikai adatok alapján a beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézségekkel (továbbiakban BTMN) küzdő gyermekek, tanulók száma a 2001/2002-es tanévben 62703 fő volt, 2016/2017-es tanévre 86363 főre emelkedett. (I1). Ebből az következik, hogy 15 év alatt 23660 fővel emelkedett a BTMN gyeremekek, tanulók száma, azaz évente körülbelül 1577 fővel. Mindez felveti annak a szükségességét, hogy a témával elmélyültebben foglalkozzunk. Jelen tanulmány célja, hogy bemutassuk és megismerjük a magatartási nehézségek típusait, azok jellegzetességeit, valamint, hogy megismerjük, hogy az alsó tagozaton tanító pedagógusok hogyan ítélik meg ezeket a tanulókat, illetve, hogy milyen módszerekkel kezelik ezeket a problémákat.

Magatartási nehézségek kezelése alsó tagozaton

Ahhoz, hogy segíteni tudjunk a gyermeknek a magatartási nehézségek csökkentésében, illetve megszüntetésében, ismernünk kell a viselkedés és a magatartás fogalmát, ezeknek az egymáshoz való viszonyát.

Zsidi (1999, 19.) megfogalmazása alapján „a viselkedés és a magatartás az emberrel foglalkozó tudományok egyik legáltalánosabban használt fogalma". A viselkedés olyan tevékenységek összessége, amelyek révén egy szervezet megpróbál egy meghatározott helyzethez alkalmazkodni. A viselkedés motivációra adott válasz, amely pszichológiai, motoros és élettani összetevőkből áll. A magatartás pedig egy személy viselkedéssorozata, mely figyelembe veszi az adott környezetet és időpontot. A magatartás olyan ellenőrzött viselkedés, amely önkontrollt feltételez. A magatartás szabályaiban érvényesülnek a szocializáció során kialakuló, életvezetést meghatározó attitűdök, értékek, pszichológiai minták.

Mező (2016) szerint a viselkedés a személyiség cselekvéses jellegű, gyakran külső szemlélő számára is megfigyelhető megnyilvánulása. Tehát a személyiségnek lehet

cselekvéses jellegű (ez a viselkedés), illetve nem cselekvéses jellegű (pl. szervi tünetben jelentkező) megnyilvánulása is. Mivel lehet olyan viselkedés, ami a külső szemlélő számára nem észlelhető (például egy személy a nyelvét a szájpadlásához tolja, miközben a szája össze van zárva), nem beszélhetünk arról, hogy a viselkedés mindig megfigyelhető, ezért fogalmazunk úgy, hogy a viselkedés gyakran megfigyelhető (Mező, 2016). A magatartás a személy által kontrollált viselkedések összessége. Ezek szerint a viselkedés lehet a személy által nem kontrollálható jellegű (például feltétlen reflex), vagy kontrollált (szándékos, irányítható magatartás) jellegű. Ezeknek a fogalmi viszonyát az 1. ábra szemlélteti.

A fogalmi viszony alapján, ha a viselkedés alakításával foglalkozunk, akkor az magában foglalja a magatartás alakítását is, és visszahathat a személyiség egészére is.

Magatartási nehézségek fogalmának meghatározása

Kósáné (1985) szerint az alkalmazkodási nehézségek megjelölésére több kifejezés szolgál. Használatos a beilleszkedési zavar, a magatartási rendellenesség, a nehezen nevelhetőség, a feltűnő viselkedés, az inadaptált magatartás, az érzelmi zavar, a nevelési nehézség és hasonló elnevezés. A meghatározásokban lévő eltérések nézőpontbeli, illetve értelmezésbeli különbsé-

1. ábra: A személyiség, a viselkedés és a magatartás fogalmi kapcsolata. Forrás:Mező F., 2016. 16.

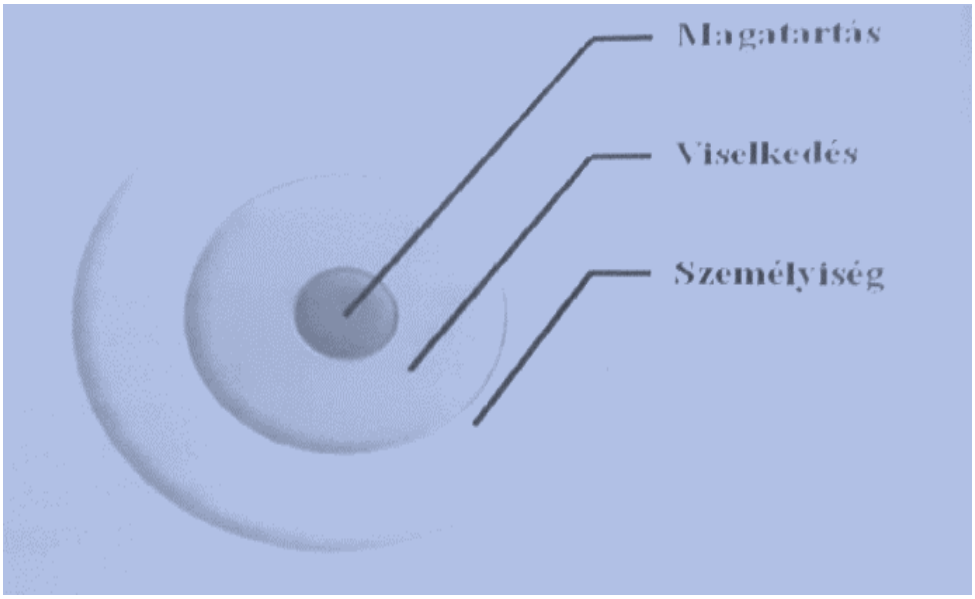

gekkel függenek össze. A definíciók egyik csoportja az intézményi normák megsértését veszi alapul. Eszerint azok a gyermekek minősülnek nehezen nevelhetőnek, akik nem alkalmazkodnak az iskolai szabályokhoz, vétenek ellenük, illetve kivonják magukat hatásuk alól.

Magatartásukkal zavarják a tanárt és társaikat. Az általánosan használt pedagógiai módszerekkel nem lehet eredményt elérni náluk (Kelemen, 1981). A másik típusba a gyermek magatartása, illetve beállítódás szempontjából közelítő leírások sorolhatók. Ezen belül találkozunk a jelenség morális deficitként történő értelmezésével. S bár ennek lehet része a gyermek nem megfelelő viselkedésének kialakulásában, pszichológiai szempontból a megértéshez több segítséget nyújt a megnyilvánulások jelzésként, „üzenetként" való felfogása.

A nemzeti köznevelésről szóló 2011. évi CXC. törvény szerint a beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézséggel küzdő gyermek, tanuló az a különleges bánásmódot igénylő gyermek, tanuló, aki a szakértői bizottság szakértői véleménye alapján az életkorához viszonyítottan jelentősen alulteljesít, társas kapcsolati problémákkal, tanulási, magatartásszabályozási hiányosságokkal küzd, közösségbe való beilleszkedése, továbbá személyiségfejlődése nehezített vagy sajátos tendenciákat mutat, de nem minősül sajátos nevelési igényűnek.

A nevelési tanácsadás feladata a beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézséggel küzdő gyermek problémáinak feltárása, ennek alapján szakvélemény készítése, a gyermek rehabilitációs célú foglalkoztatása a pedagógus és a szülő bevonásával, továbbá az óvoda megkeresésére szakvélemény készítése az iskolakezdéshez, ha a gyermek egyéni adottsága, fejlettsége azt szükségessé teszi. Abban a kérdésben, hogy a gyermek, tanuló beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézséggel küzdő, a nevelési tanácsadó megkeresésére a szakértői és rehabilitációs bizottság dönt.

A beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézség jellemzői:

- kóreredete nehezen tisztázható,
- a korai fejlődés során nincs fejlődési eltérés vagy súlyos környezeti ártalom,
- részterületeken iskolai eredménytelenség, enyhe maradványtünetek,
- szociokulturális környezeti hatásokra vezethető vissza.

Tehát olyan gyermekek kapják ezt a besorolást, akik nehezen tudnak beilleszkedni, illetve akik nem úgy teljesítenek, ahogy az életkoruk alapján az elvárható lenne. Ezt akár kiválthatja náluk egy trauma is, például egy közeli hozzátartozó halála, a szülők válása, vagy akár a környezet megváltozása, például egy költözés vagy az óvoda-, illetve iskolaváltás.

Magatartási nehézségek főbb típusai, jellegzetességei kisiskolás korban

Minden tanulónak lehetnek olyan időszakai, amikor nehézséget jelent számára az osztályközösségben való működés, csak nehezen vagy egyáltalán nem tud részt

venni a közösségi életben. Találkozhatunk azzal is, hogy egy diák nehezen tud szót érteni társaival vagy nevelőivel, tanáraival és ennél fogva egyedül, magányosnak és/-vagy kirekesztettnek érzi magát. Személyiségünk egészséges fejlődéséhez szükséges feltételeit tekintve, általánosságban alaptételként leszögezhetjük, hogy azokban az esetekben, amikor az egyén egészséges fejlődéséhez szükséges külső és/-vagy belső feltételrendszer csorbát szenved, illetőleg az esetleges károsító biopszicho-szociális tényezők tartósan jelen vannak a tanuló életében vagy életének egy bizonyos szakaszában, nagy a valószínűsége annak, hogy az iskolai jelenléte is hosszabb időre nehézségekkel telítődik (Felleginé, 2004).

A tanuló iskolai viselkedésére is kihatnak a családban zajló kisebb-nagyobb változások, például testvér születése, a szülők kapcsolatának megromlása, válása, súlyos vagy annak vélt betegség, a szeretett személy elvesztése, gyász stb. Ezek a történések próbára teszik a tanuló megküzdési stratégiáját. A kihívásokkal teli élethelyzetekben megtapasztalt bizonytalanságérzés hosszabb-rövidebb időre megnehezítik és meg is változtatják a korábban jól alkalmazkodó gyermek iskolai életét is. Ezeknek a hatásoknak köszönhetően hirtelen megváltozhat a gyermek magatartása, visszahúzódóvá vagy éppen ingerlékenyebbé, indulatosabbá válhat, sőt ezek mellé a tanulmányi eredmény érezhető romlása is társulhat.

E zavarok változatos előfordulásának egységes rendszerbe foglalásához számos megközelítés született. A beilleszkedési, magatartási zavarok - főként a részképesség zavarral küzdő tanulók esetében - a tanulási problémák megnyilvánulási formái is lehetnek. Gereben (1998) szerint a részképesség-zavarok sajátos tanulási rendellenességek, amelyek a kognitív funkciók eltérő fejlődésének következtében lépnek fel és zavart okoznak a gyermek szociális képességének (viselkedés, alkalmazkodás, értékrend) kialakulásában, fejlődésében.

Hanuska (2001) azt mondta, hogy az érintett gyermekcsoportnál tapasztalható tünetek a visszahúzódástól (regresszió) a depresszión át, az ellenséges viselkedésen keresztül az agresszióig széles skálán mozog-nak.

Többen közülük félénk, csendes viselkedésűek, esetleg csavarognak, de gyakoriak az ellenséges megnyilvánulások is. Részletesebben Felleginé Takács Anna (2004) nyomán nyújtunk betekintést a gyakori zavarok jellegzetességeibe és kiváltó okaiba.

A beilleszkedési zavarok jellemzően egy új közösséggel történő kapcsolatfelvétel illetve kapcsolatfenntartás során jelentkező nehézségeket magába foglaló gyűjtőfogalom. E jelenség kialakulásának hátterében számos tényező állhat.

Okozhatják a szülőtől vagy a család más kitüntetett szereplőitől való leválási nehézségek, és az ezeket kísérő érzések; a gyermek bizonytalan abban, hogy ténylegesen elfogadják-e a társai; a tanuló nem rendelkezik megfelelő tapasztalatokkal, éretlen a szabálykövető magatartás és a közösségen való beilleszkedés terén; azok az élmények

és feszültségek, amelyek hatására a tanuló érzi, hogy a csoport szélére szorult.

A viselkedési zavarok bizonyos helyzetekhez kötődő, alkalmi jellegű viselkedésváltozások.

Jellegzetes körülmények, állapotok, személyek jelenlététől függő helyzeti reakció (például csak bizonyos tanárok óráin jelentkezik a nem figyelés, a rendbontás).

A magatartási zavarokkal küzdő tanuló számára az önkontroll alacsony szintje mentén tartósan nehézséget jelent az életkorához és élethelyzetéhez kötődő szabályok betartása (például rendszeres késés, lógás, csúfolódás, verekedés).

A magatartási zavarok hátterében meghúzódó intrapszichés konfliktusok jellegzetességeit, az iskolai környezetben gyakran előforduló devianciát, és azok okait Jávorné Kolozsváry Judit (2005) nyomán mutatjuk be.

Rendszeres késés, igazolatlan hiányzások valószínűsíthető okai: A tanuló úgy érzi, hogy nem tud eleget tenni az iskolában vele szemben támasztott követelményeknek. Az iskolában sikertelen tanuló gyakran, úgynevezett „szubkulturális" csoportokban (pl. gördeszkások, egy zenekar rajongói köre, titokban dohányzók csoportja stb.) találja meg a számára fontos megerősítő hatással bíró elfogadottság élményét. Ezt azzal tudja biztosítani a saját maga számára, hogy fontossá válik számára e szubkulturális csoport normáinak követése. Mivel ezek a csoportnormák szükségszerűen eltérnek az osztályban tapasztalt csoportnormáktól, a tanuló viselkedése gyakran szélsőségesen megnövekedett hiányzásszámot eredményez. A tanuló igazolatlan hiányzásai hátterében gyakran csak egy bizonyos tanárhoz fűződő személyes konfliktus húzódik meg. Akiről a diák, alaptalanul vagy megalapozottan úgy érzi, hogy „rászállt". Ebben az esetben a tanuló a potenciális konfliktusok elől menekülve késik az óráról, hogy minél kevesebb időt kelljen ebben a feszültségterhes kapcsolatban eltöltenie.

A deviáns viselkedésformák olyan aszociális reakciók, amelyek a társadalmilag elfogadott erkölcsi és magatartási normák megsértésében nyilvánul meg (p. alkohol és/vagy droghasználat, hazugság, lopás, szökés/csavargás).

„Elhallgatás" – hazugság: A gyermekek 5-8 éves koruk között gyakran alakítják beszámolóikat fantáziahazugságokkal, ami a fejlődés természetes velejárójának tekinthető. De a legtöbb tanuló 8-10 éves korára képesség válik arra, hogy elválassza a valószínűt a lehetetlentől, illetve a megtörténhetőt a ténylegesen meg is történttől. A tények szándékos elferdítése történhet mások iránti kíméletből vagy kifejezetten a megtévesztés szándékával. Valószínűsíthető okok: tapintatból hazudás (gyakran tartanak attól, hogy mások számára sértő lenne, ha megmondaná az igazat); a kockázatosnak érzet igazmondás helyzetei; a titkok elrejtése (serdülő korban védi azokat a változásait, amit még ő maga sem ért igazán).

A lopás: A gyermekek lopásának hátterében egy komplex jelenséggel találhatjuk szemben magunkat. Ezzel a viselkedéssel jelezhetik az otthoni és iskolai problémákat

egyaránt. Valószínűsíthető okok: A kisiskolás korú gyermekek lopásának hátterében gyakran az önkontroll hiánya áll, például a gyermek mérges valamiért, vagy szeretné végre elnyerni mások figyelmét. Nagyon fontos, hogy a lopás tényének kiderülését követően megkeressük a lopás motivációs gyökereit. Mivel ez a deviáns viselkedési megnyilvánulás számos segítségkérő aspektust is tartalmazhat, melynek felismerésével és odafordulással elejét vehetjük a további devianciák kialakulásának.

Magatartási nehézségek kezelési lehetőségei az iskolába

A helyes módszerek kiválasztásához elengedhetetlen az elmélyült helyzetelemzés. Jeske (1981) javaslata a gyermekkel kapcsolatos információszerzés, a feltételezett oki háttér feltárása, a tanuló aktuális viselkedésének pontos megfogalmazása, az elérendő cél érdekében alkalmazásra kerülő nevelési módszerek, eszközök, eljárások megtervezése (mi a fontos, mi hanyagolható el átmenetileg, kikkel lehet a gyermek érdekében együttműködni, a megtervezett nevelési helyzetek, alkalmazott eljárások hatékonyságának értékelése (Kósáné, 1981). A családból, a lakóhelyi mikrokörnyezetből hozott szociokulturális hátrányok mérséklését segíti az, ha a tanító minél jobban megismeri a gyermek életkörülményeit, családját, az onnan kapott motivációs bázist, értékrendet. Mindezek ismerete segít a tanulók iskolai mentalitásának, viselkedésének, szokásrendjének megértésében, az adódó problémák kezelésében (Mező, 2017).

A tanítók elsősorban a szülői értekezleten és a fogadóórákon tartják a kapcsolatot a tanuló szüleivel, de szükség esetén családlátogatást kezdeményeznek. A kapcsolattartás szokásos formáin túl a pedagógus egyéni beszélgetésre is kérheti a szülőt.

A családi szociokulturális környezet megismerése, az onnan hozott hátrányok kompenzálására való törekvés mellett, alapvetően fontos az iskolai élet olyan módon történő szervezése, hogy a gyermek sikerélményhez jusson, hogy legyenek pozitív kötődései az iskolai mikrokörnyezetekhez, találjon olyan szervezett tevékenységeket, amelyeket szívesen végez, olyan közösségeket, ahol jól érzi magát. Ebben döntő szerephez jutnak a választható órakeret terhére szervezett foglalkozások.

Súlyos magatartási, beilleszkedési nehézségek esetén a pedagógus felveszi a kapcsolatot a gyermek-, és ifjúságvédelmi felelőssel, illetve az iskola vezetőivel, akik az érintett tanulók és szüleik bevonásával a nehézségek, kudarcok, problémák megszüntetésében segítséget nyújtanak, szükség esetén hivatalos szervekhez fordulnak a gyermek hátrányának csökkentése érdekében (I2).

Vizsgálat

Jelen vizsgálat célja, annak megismerése, az általános iskolákban az alsó tagozatos tanulók között milyen arányban vannak magatartási nehézségeket mutató tanulók. Emellett kíváncsiak voltunk arra is, hogy

milyen tüneteket tapasztalnak leggyakrabban a pedagógusok, milyen megoldási lehetőségeik vannak, illetve melyek azok a területek, ahol segítségre lenne szükségük.

A vizsgálat megkezdése előtt, az alábbi hipotézisekből indultunk ki:

- Feltételeztük, hogy a pedagógusok véleménye szerint fiúk nagyobb arányban mutatnak magatartási nehézségekkel összefüggő tüneteket, mint a lányok.
- Úgy véltük, hogy a pedagógusok szá-mára az agresszív viselkedési formák jelentik a legjelentősebb nehézséget az iskolai nevelés során.
- Úgy gondoltuk, hogy a magatartási nehézségekkel küzdő gyermekeknél gyakran jelentkezik tanulmányi téren elmaradás, lemaradás.
- Feltételeztük, hogy a pedagógus azt gondolják, hogy azoknál a gyermekeknél, akiknél BTMN jelentkezik, a szülők nem működnek együtt az iskola pedagógusaival.

Minta

A mintát 100 fő, Szabolcs-Szatmár-Bereg megyében élő, alsó tagozaton tanító pedagógus kitöltő alkotta. A kérdőív kitöltése anonim és önkéntes volt. A Szabolcs-Szatmár-Bereg megyében végzett vizsgálatban a pedagógusok nagyobb aránya, 70%-a községben dolgozik. Csak 20% dolgozik városban és még kevesebben (10 fő) dolgozik faluban (2. ábra).

A válaszadó osztálytanítók vegyesen, valamennyi alsó tagozatos osztályban tanítanak. A kitöltők közül legtöbben harmadik (38 fő), majd második (25 fő), negyedik (22 fő), és első (15 fő) osztályban tanítanak.

2. ábra: A Szabolcs-Szatmár-Bereg megyében válaszadó pedagógusok (n=100) települések megoszlása. Forrás: Szerző.

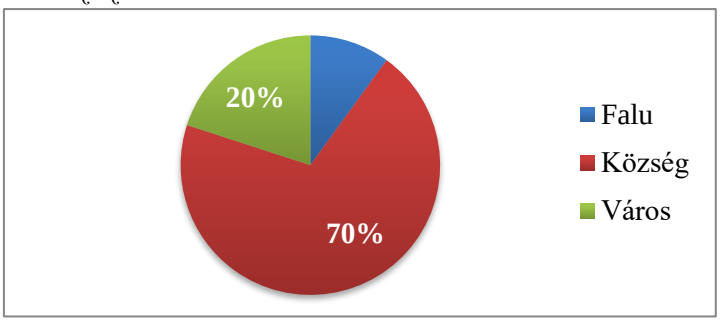

Módszer

120 darab saját összeállítású kérdőívet készítettünk, és osztottunk szét különböző iskolákban. A kérdőív 27 kérdést tartalmaz: 10 zárt kérdést, 11 nyitott kérdést és 5 feleletválasztós kérdést, ahol választási lehetőséget adtunk a pedagógusoknak. Az utolsó kérdés szintén egy nyitott kérdés, ahová leírhatta a tanító a témához fűződő megjegyzését.

Az első négy kérdés statisztikai adatokra vonatkozik, osztálylétszám, nemek megoszlása. A következő négy kérdés a magatartási nehézséget mutató gyermek konkrét tüneteire vonatkozott. Fontosnak tartottuk külön megkérdezni, hogy mik a leggyakrabban jelentkező formák, illetve melyek azok, amelyek leginkább zavarják a tanítási óra menetét, illetve hogyan tudja ezeket kezelni a tanító. A következő 19 kérdésben pedig a külső kapcsolatokra kérdeztünk rá. Részben a szülő és a pedagógus együttműködésére, valamint arra, hogy milyen szakemberek bevonásával próbálták megoldani a problémákat, illetve a magatartási nehézséget mutató tanulók tanulmányi eredményeire és a tanulmányi eredmény és a magatartási nehézségek összefüggéseire is itt kérdeztünk rá. Az eredményeket leíró statisztikai elemzéssel mutatjuk be.

Eredmények

A tanítás és a taníthatóság szempontjából lényeges, hogy hány tanuló jár egy adott osztályba. A válaszadók esetében az osztálylétszámok 15 és 23 fő között mozogtak (3. ábra). A legtöbb osztályban 15-16 fő volt, viszont itt előfordultak összevont első és második, illetve harmadik és negyedik osztályok. Mindebből arra lehet következtetni, hogy az osztálylétszámok többnyire ideá-lisak a megfelelő nevelési környezet megteremtéséhez.

A beszélgetések során kiderült, hogy vannak olyan iskolák, ahol szinte minden évfolya-mon csak egy osztály található. Ezekben az iskolákban évről évre egyre kevesebb a gyermek, a pedagógusok attól tartanak, hogy néhány éven belül be fogják

3. ábra. Osztálylétszámok megoszlása Forrás: A Szerző

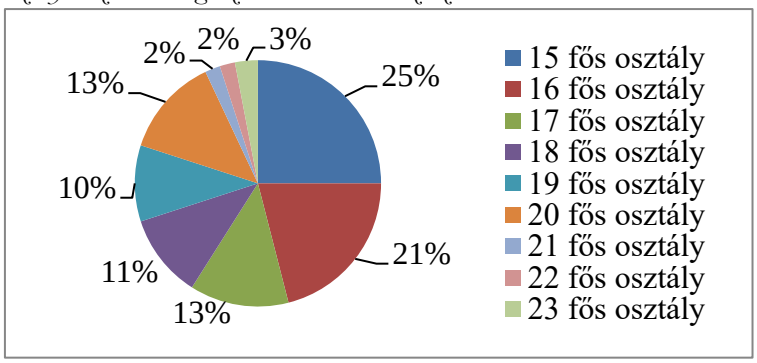

zárni az iskolát. 21, 22, és 23 fős létszámok szinte alig voltak a vizsgált iskolákban, leginkább városban fordult elő ekkora osztálylét-szám. A válaszok összesítéséből kiderült, hogy összesen 1735 gyermekkel foglalkoz-nak a pedagógusok. Az 1735 gyermek kö-zül, 950 lány és 785 fiú van az osz-tályokban. A lányok aránya 54%, valamennyivel magasabb, mint a fiúké, ami 46%. A kérdőívek feldolgozásakor találkoztunk olyan esetekkel, ahol kiugróan magas volt az egyik nem aránya, pl. 15 lány és 5 fiú, de többségében nagyjából egyenlően oszlott meg a fiúk és a lányok száma.

A pedagógusok a gyermekek 14%-nál jeleztek magatartási problémát, problémákat. A fiúk aránya 25%, lányoké pedig 5%. Az elemzéskor az is kiderült, hogy első és második osztályban a lányok között szinte alig jeleztek a tanítók problémákat, de harmadik és negyedik osztályra már gyakrabban előfordult a lányok között is.

Arra a kérdésre, hogy milyen tüneteket értelmeztek a pedagógusok magatartási nehézségként ezeknél a gyermekeknél a 4. ábrán látható válaszokat kaptuk.

A tüneteket 4 csoportra osztottuk (4. ábra): Az első csoportba az agresszív típusú tulajdonságokat, a második csoportot a regresszív, visszahúzódó tulajdonságok, a harmadikat pedig az erkölcsi jellegű problémák (lopás, hazudozás, csavargás, rombolás) alkotják. A negyedik csoportba kerültek a tanulmányi munkát befolyásoló tünetek, bár ezeket szinte minden esetben az agresszív típusú tünetekkel együtt írták le a tanítók. A felsorolt tünetek között az agresszív típusú tünetek gyakorisága na-

4. ábra: Tünetek megoszlása Forrás: A Szerző

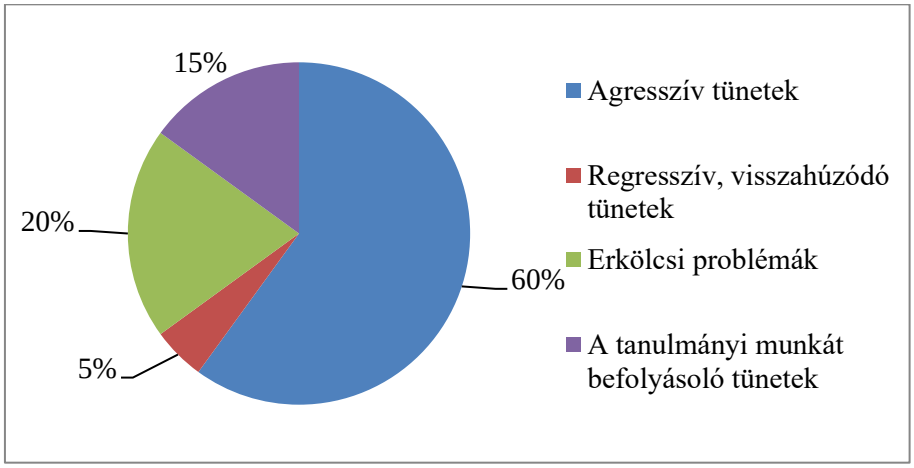

gyon magas (60%), melyhez sok esetben társult erkölcsi probléma, illetve tanulmányi munkát befolyásoló tünet is (szórt figyelem, csapongó vagy hiányzó érdeklődés). A tünetek között első és második osztályban gyakori volt a bohóckodás,

amikor a gyermek „az osztály bohóca" szerepet vette fel, de ez harmadik és negyedik osztályra már eltűnt, aminek oka lehet, hogy ezeket a megnyilvánulásokat az osztálytársak nagyobb része is elutasítja. Itt inkább a verekedés, a társakkal való kötekedés volt a jellemzőbb.

A regresszív, visszahúzódó tüneteket szinte alig, mindössze a gyermekek 5%-ánál jeleztek a pedagógusok. Leginkább első és második osztályban jellemző, ami sírásban, érzékenységben, gyakori hallgatásban nyilvánul meg. Harmadik és negyedik osztályban nem jeleztek ilyen tüneteket a tanítók. Az erkölcsi problémák között a hazudozás a leggyakoribb tünet, ami harmadik és negyedik osztályban fokozódik. Ezt követi a lopás.

A tanulmányi munkát befolyásoló tünetek között a szórt, könnyen terelhető figyelem, a motiváció, az érdeklődés hiánya a leggyakoribb tünet, de ezeket önmagukban csak kevés számban jelezték problémának.

A tanítók leginkább az agresszív megnyilvánulásokat (verekedés, dühroham, kötözködés) jelölték leggyakoribb tüneteknek, illetve gyakran előfordul a hazudozás is, szinte mind a négy évfolyamon. A tünetek megoszlása nem változott jelentősen az előző kérdéshez képest, de harmadik és negyedik osztályban nem jelöltek regresszív, visszahúzódó tüneteket.

Kíváncsiak voltunk arra is, hogy a pedagógusok mit tekintenek leginkább zavarónak egy tanítási órán? Az erre a kérdésre adott válaszokban az agresszív viselkedési formák között jelentősen nőtt a tanórába való bekiabálás, a folyamatos beszélgetés, a hangoskodás aránya, valamint az olyan viselkedés, amivel a tanuló a többi gyermeket provokálja (90%). A visszahúzódó viselkedési formák között pedig legtöbbször a passzivitást, a feladathelyzettől való félelmet írták le, amelyek következtében a tanuló nehezen vonható be az órai munkába, lemarad a többiektől, nem tudja a társaival együtt végezni a feladatokat, így a pedagógusnak külön figyelemmel kell kísérnie őt, többször elmagyarázni, megismételni a feladatot.

Ezek közül, azok, amelyeket a legnehezebben kezelhetőnek ítélnek meg a válaszok 75%-ában az agresszív megnyilvánulások, mint például a kötözködés, a társakkal történő gyakori verekedés, heves érzelmi kitörések, trágár beszéd, ami esetenként a felnőttel szembeni agresszív megnyilvánulásokkal, illetve szófogadatlansággal is párosul. Ezt követi a hazugság és a lopás (15%).

Regresszív, visszahúzódó tüneteket alig jelöltek erre a kérdésre, alig 5%, ami jól tükrözi azt, hogy a pedagógusok számára azok a tanulók minősülnek magatartási nehézséget mutatónak, akikkel probléma van az órákon, az óraközi szünetekben, zavarják az órák menetét kiabálással, beszélgetéssel, illetve veszélyeztetik saját vagy mások testi épségét. A tanulmányi munkát befolyásoló tünetek között a szórt figyelmet, a gyenge feladattudatot vagy ennek hiányát ítélték legnehezebben kezelhetőnek. A következőkben arra kerestük a választ, hogy tudnak-e segítséget kérni a pedagógusok, ha problémát észlelnek. Sajnos a válaszadók 60%-a még

mindig azt jelezte, hogy nincs segítő szakember az iskolájukban (5. ábra).

Azokban az iskolákban, amelyek faluban találhatóak, teljes mértékben azt nyilatkozták, hogy nincs (10%) olyan szakember, akitől segítséget kaphatnának, a községekben található iskolákban fele-fele arányban oszlik meg, míg a városban található iskolák mindegyikében van olyan segítő szakember, akihez fordulhatnak (5. ábra).

A 40 tanító mondta azt, hogy van olyan szakember az iskolájukban, akikhez fordulhatnak. Ők a következő szakembereket jelölték meg:

- Pszichológust 17,
- fejlesztő pedagógust 13,
- családsegítőt 10 fő jelölt meg.

A pedagógusok nagy része saját tapasztalatokra illetve a pedagógiai szakirodalmakra támaszkodik a problémás helyzetek kezelése során. A válaszadók közül mindenki (100%) olvasott legalább egy szakirodalmat a témában. A gyermek reakciójának megértésében használják ezeket az ismereteket, könnyebben fordulhatnak segítségért, illetve könnyíti a szülőkkel való beszélgetést. De úgy érzik, a problémamegoldáshoz, a szituációk kezeléséhez ritkán kapnak konkrét segítséget. Emellett a pedagógusok 95%-a jelezte, hogy részt vett már magatartás zavarral kapcsolatos továbbképzésen. Elmondásuk szerint, a továbbképzésekre szívesen mennek el a pedagógusok, mert itt gyakorlati példákat tudnak felhozni, és ezekre a példákra gyakorlati választ is kapnak, nem csak az előadóktól, hanem a más iskolában tanító kollégáktól is, beszélgetni tudnak ezekről a problémákról. Ezeket a tanácsokat, ötleteket könnyebben tudják hasznosítani a saját tanulóiknál.

5. ábra: Segítő szakember előfordulása az iskolákban Forrás: A Szerző

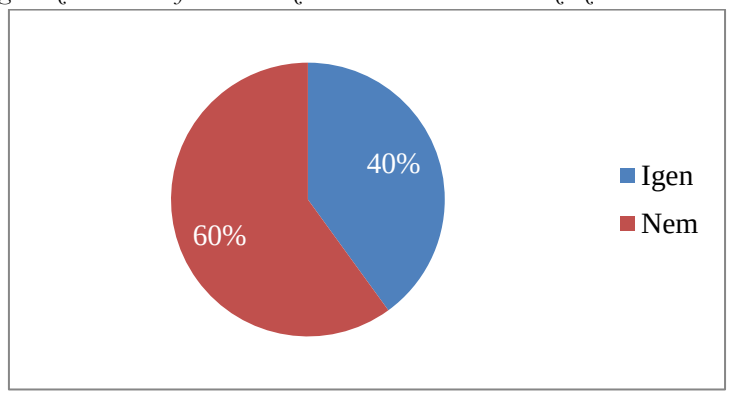

A következőkben azt vizsgáltuk, hogy a pedagógusok hogyan kezelik a tanulóknál tapasztalható magatartási nehézségeket.

A válaszadók a következő módszereket említették: halk, megnyugtató hangnem; helyes viselkedési minta ismertetése; a normák és a szabályok megbeszélése; a problémás szituáció megbeszélése; megértetni a gyermekkel, hogy mi a helyes és mi nem az (6. ábra).

Néhány esetben előfordult a büntetés alkalmazása (sarokba állítás), de a módszer nem megfelelő, mert nem vette büntetésnek, néha még örült is, mert addig sem kell dolgoznia a gyermeknek az órán. Egy másik büntetési forma a „szamárpadba", vagy a tanári asztalhoz ültetés. Általában kicsit messzebb van a többi gyermektől, egyedül ül, és talán kicsit jobban odafigyel a feladatokra, mert egy rövid időre, de kizárja a beszélgetés lehetőségét.

Egy-egy problémás helyzetben, konfliktus esetén a tanítók az adott tünetre reagálnak. A kérdőív nem tér ki a pedagógus-gyermek kapcsolatának vizsgálatára, de a tanítók elmondták, hogy szeretnének pozitív érzelmi kapcsolatot kialakítani a gyermekekkel, mert csak így fogadhatja el a tanító által képviselt értékeket. Abban az esetben, ha ez a bizalommal teli kapcsolat nem alakul ki, valamint túl gyakori a viselkedés negatív összetevőinek a hang-súlyozása, akkor az adott problémás viselkedés elmélyülhet.

Sok tanító úgy érzi, hogy már nagyon sokszor megbeszélték az adott problémákat, de ennek ellenére nem vagy csak nagyon rövid időre történt változás. Ennek következménye, hogy az újra és újra fel-

6. ábra: A tanulóknál tapasztalható magatartási nehézségek kezelésének módszerei. Forrás: A Szerző

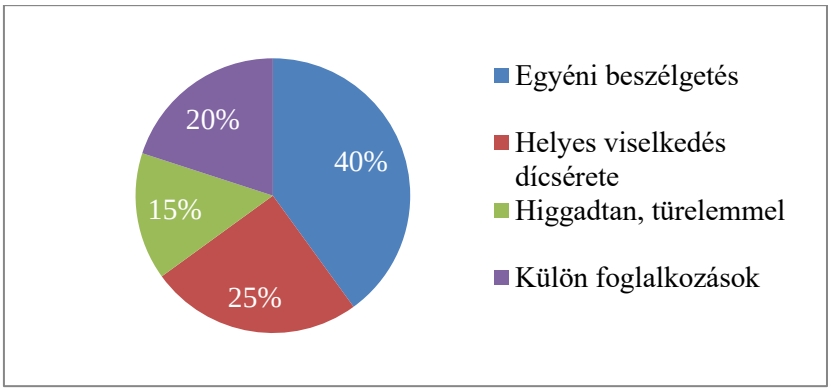

merülő konfliktusok tovább rontják a gyermek és a pedagógus viszonyát, ami még több konfliktushoz vezet, és a gyermek viselkedésének további negatív irányba történő erősödéséhez vezethet.

Azokat a gyermekeket, akiknél a tanórák során a figyelem elkalandozása jelentett problémát, a tanítónők első és második osztályban maguk mellé ültették, többször kihívták a táblához, gyakrabban ellenőrizték, hogy dolgozik-e a gyermek, ha kellett, újra elmagyarázták a feladatot.

Mindezek mellett a pedagógusok a jelentős része az egyéni-, külön foglalkoztatást tartja a leghatékonyabbnak a problémák kezelésére.

A válaszadók 86%-a foglalkozott külön órákon a gyermekkel, amin az első és második osztályos gyermekek rendszeresen részt vesznek. A 14%, aki nem foglalkozott külön foglalkozásokon a gyermekkel, azt nyilatkozták, hogy ők szeretek volna foglalkozni velük, megadták a lehetőséget a gyermeknek, de nem éltek vele. Nem jelentek meg a megbeszélt időben, a megbeszélt helyen, amikor másnap rákérdezett a tanító, azt válaszolták, hogy elfelejtették, vagy éppen nem volt kedve maradni, ami leginkább szintén negyedik osztályban volt a jellemző. De olyan is előfordult, hogy elmentek a külön foglalkozásokra, majd a gyermek kikéredzkedett mosdóba, de már nem érkezett vissza a terembe. Itt már megjelenik a „lógás", leggyakrabban a negyedik osztályos tanulóknál. Pedig ahhoz, hogy a pedagógus megértse a gyermek viselkedésének okait, hogy a megfelelő módon tudja segíteni a gyermek fejlődését, szükséges lenne, hogy a tanórákon kívül is legyen kapcsolata a gyermekkel.

A pedagógusok megfogalmazták, hogy leginkább az olyan foglalkozásokon jelennek meg a tanulók, ahol leginkább beszélgetés a fő tevékenység, de nem feltétlenül a problémákról akarnak beszélgetni. A korrepetálásra már nem olyan szívesen mennek el, mert itt már feladatokat kell megoldani, amit ugyanúgy nem akarnak, mint a tanítási órán. A pedagógusok fontosnak tartják, hogy a gyermek olyan feladatokat kapjon, amelyben sikerélményhez jut. De az egyéni foglalkozásokon, mivel egyedül van a gyermek, fél attól, nem fogja tudni megoldani a feladatokat, ezért inkább kerüli ezeket a kudarc élményeket.

Előfordul, hogy a megbeszélt 2 alkalomból csak az egyiken jelenik meg, vagy egyik alkalommal sem jelenik meg. Ez a „lógás" leginkább a negyedikes tanulóknál fordul elő. Arra is rákérdeztünk, hogy a magatartási nehézséggel küzdő gyermekek mutatnak-e, tanulmányi téren is elmaradást is (7. ábra).

A pedagógusok 50%-a szerint a magatartási nehézséget mutató gyermek tanulmányi téren is mutat elmaradást. Ennek okaként a következőket jelölték meg: figyelmetlenség, szétszórtság, figyelemhiány, részképesség-problémák. A válaszadók 36%-a szerint hullámzó e diákok teljesítménye, amit azzal indokolnak, hogy ha a szintén problémás társak egy vagy két hétig hiányoznak, akkor nincs partner, ezért odafigyel az órákon, ami ennyi idő alatt

7. ábra: „A magatartási nehézséggel küzdő gyermek tanulmányi téren is mutat elmaradást?" jellegű kérdéssel kapcsolatos válaszok eloszlása. Forrás: A Szerző

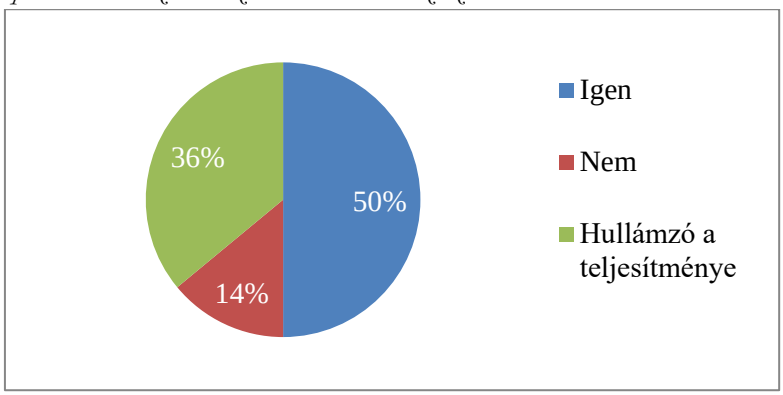

már javulást hoz az eredményeibe, de ez csak átmeneti változás. Csak 14% nyilatkozta azt, hogy nem mutat tanulmányi téren elmaradást. Amikor a tanítók úgy ítélték meg, hogy a tanulmányok terén nem mutat elmaradást a gyermek, azt azzal indokolták, hogy a gyermek jó képességű, ezáltal meg tudja őrizni az eredményeit. De többen attól tartanak, hogy ez a helyzet felső tagozatban majd romlani fog, mivel megnő a tananyag mennyisége és nehézsége. Ezért azt a tananyagot a problémái miatt már kevésbé tudja majd elsajátítani, és romlani fog a teljesítménye is.

A tanulmányi eredményesség és a magatartási nehézség összefüggéseit vizsgálva, a tanítónők a következő okokat jelölték meg a leggyakrabban: koncentrációs zavarok (15%), figyelem hiánya (20%), tanulási zavarok (15%), motiváció hiánya (20%), rossz szülői példa (30%). Ezeken kívül még elenyésző százalékban írtak olyanokat, hogy nem a tanulásra figyel, érdektelenség, hiperaktivitás (8. ábra).

A magatartászavar gyakran jár együtt tanulási nehézséggel. A teljesítménykudarcok a gyermekben az önbizalom, a tanulási motiváció csökkenését okozzák, a sorozatos kudarcok és sikertelenségek hatására másodlagos tünetként magatartási problémák jelentkezhetnek. A magatartászavar az esetek többségében tanulmányi téren is elmaradásokat okoz, mivel a gyermek nem tud a tananyagra koncentrálni. Ez a két folyamat szoros kölcsönhatásban van egymással. A magatartási nehézségek megjelenése esetén fontos lenne a szülő-pedagógus aktív kapcsolttartás, ezért felmértük a pedagógusok ezirányú véleményét is. Először arra voltunk kíváncsiak, hogy a szülők együttműködnek-e a felmerülő problémák kezelésében (9. ábra).

8. ábra: A tanulmáni eredményesség és a magatartási nehézség közötti összefüggések okaira vonatkozó válaszok megoszlása Forrás: A Szerző

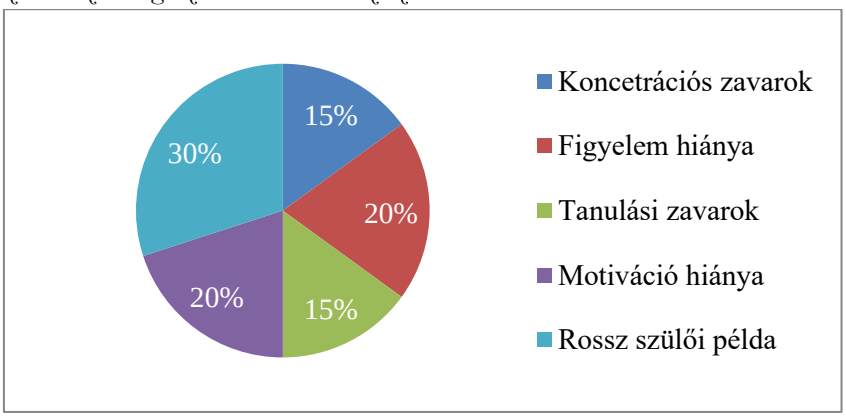

9. ábra: A szülők együttműködésével kapcsolatos vélemények megoszlása Forrás: A Szerző

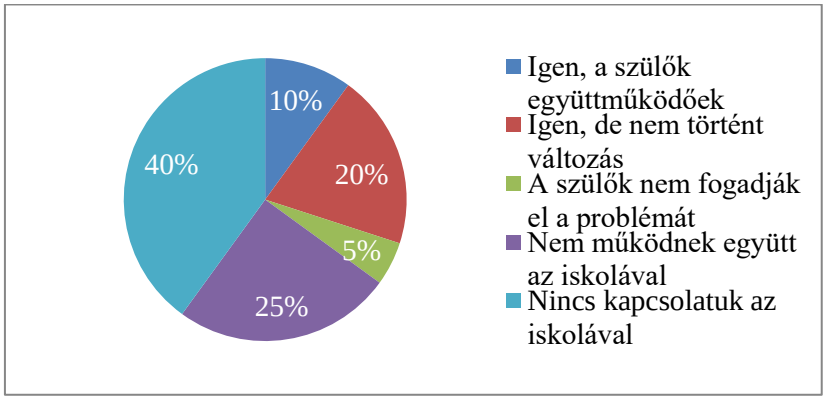

Az eredmény sajnos nagyon kedvezőtlen. A válaszadók szerint csak az esetek 10%-ában működnek együtt a szülők a gyermek pedagógusával. Ők általában meghallgatják, és próbálnak segítséget nyújtani a pedagógusnak. A válaszadók szerint 20% azoknak az aránya, ahol a szülő megígérte a tanítónak, hogy beszél a gyermekkel, de nem történt változás a gyermek magatartásában. A vizsgálati személyek tapasztalata alapján a szülők 5%-a nem fogadja el a problémát, mert ő nem

tapasztalja otthon ezeket a problémákat. A pedagógus-szülő kapcsolatban a negatív tapasztalatok aránya nagyon magas. A visszajelzések szerint a szülők 25 %-a nem működik együtt, és 40%-nak szinte semmilyen kapcsolata nincs az iskolával. Ennek oka az lehet, hogy ezek a gyermekek egyedül, vagy nagyobb testvér kíséretével járnak iskolába, így nincs meg a mindennapi kapcsolattartás, illetve ezek a szülők nem mennek el a szülői értekezletre, illetve a fogadóórákra sem. Így az iskola és a családok között nem alakul ki kapcsolat. A hiányzó kommunikáció miatt alakulhat ki olyan helyzet, hogy a két fél egymást okolja a problémák miatt, a másiktól várja a megoldást.

Így a problémák megoldása az iskolára, az osztálytanító pedagógusra hárul. Arra a kérdésre, hogy megoldhatók-e ezek a problémák iskolán belül csak a pedagógusok 10%-a válaszolta azt, hogy megoldhatók ezek a problémák iskolán belül. Leginkább első és második osztályban tanítók nyilatkozták ezt. Ők korrepetálásokon próbálnak segíteni a gyermekeknek. Szintén 10% azoknak a válaszadóknak az aránya akik szerint szakember bevonása szükséges. Ezekben az esetekben akkor nem történt meg a szakemberrel való kapcsolatfelvétel, ha a szülők nem fogadták el a problémákat, illetve nem látták értelmét annak, hogy a gyermeküket pszichológushoz vigyék.

A válaszadók 80%-a szerint a problémák nem oldhatók meg a családi háttér rendezése nélkül. A pedagógusok szerint a magatartási problémák jelentős része családi problémákra vezethető vissza. A szülők közötti rossz kapcsolat, válás, elhanyagoló nevelés vagy éppen a túlzott követelmények támasztása, ingerszegény környezet, a szülők alkoholizálása, illetve a szülők pszichés problémái jelennek meg, ezzel jelezve, hogy amíg ezek a problémák nem rendeződnek, addig a gyermek magatartásában sem érhető el jelentős változás.

A pedagógusok 68%-a kért már segítséget a nehézségek megoldásában. Azok a pedagógusok, akik nem kértek segítséget, a beszélgetés során elmondták, hogy jelenleg még meg tudják oldani a problémákat külső segítség nélkül. Ehhez azonban a tanítónak ismernie kell a háttérben meghúzódó okokat, hogy eredményesen tudjon segíteni. Ha nem sikerül megoldani a problémákat, akkor segítséghez fognak folyamodni.

Az iskolákban felmerülő problémák esetén a pedagógusok a Nevelési Tanácsadót keresik fel a leggyakrabban, az esetek 50%-ában (10. ábra). Amikor az agresszív magatartás mellett súlyos tanulási problémák is jelentkeznek, akkor a tanítónő a Nevelési Tanácsadó szakvéleményét is figyelembe véve javasolja, hogy a gyermek kis létszámú osztályba kerüljön.

A Családsegítő és Gyermekjóléti Szolgálathoz abban az esetben fordultak a tanítók, ha a gyermek helyzetét veszélyeztetettnek látták, és sikertelen volt a szülőkkel folytatott beszélgetés is.

Azokban az iskolákban, ahol pszichológus is dolgozik, a tanítók gyakrabban fordulnak hozzájuk segítségért, mivel konkrét

10. ábra: Pedagógusok által igénybe vett „külső" segítség megoszlása. Forrás: A Szerző

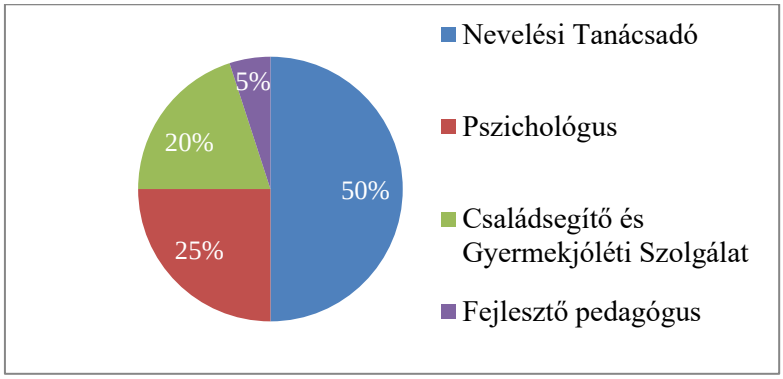

segítséget kapnak a problémák kezelésében, a mindennapos munkájuk során.

Fejlesztő pedagógust, mint külső segítséget, a válaszadók mindössze 5%-a jelölt, amit azzal magyaráztak, hogy nincs az iskolájukban, és legfeljebb utazó pedagógussal tudják megoldani ezt a fajta segítséget, heti egy alkalommal.

A pedagógusok elmondták, hogy abban az esetben elégedettek, ha a szakemberek felkeresik és tájékoztatják őket, ha számukra is használható javaslatokat és ötleteket kapnak egy-egy problémás helyzet megoldására. Valószínű, hogy minden esetben így történt, mert a válaszadók közül 80% elégedett a segítséggel, amit kapott, és 20% jelezte azt, hogy még csak most indult el a folyamat.

Konklúzió

A kérdőívek elemzése után arra a következtetésre jutottunk, hogy a legtöbb feltevésünk igaznak bizonyult. Feltételeztük, hogy a pedagógusok véleménye szerint a fiúk nagyobb arányban mutatnak magatartási nehézségekkel összefüggő tüneteket, mint a lányok. A vizsgálatban a pedagógusok az összes gyermek 14%-nál jeleztek magatartási problémát vagy problémákat. A fiúk aránya 25%, a lányoké 5%.

Úgy véltük, hogy a pedagógusok számára az agresszív viselkedési formák jelentik a legjelentősebb nehézséget az iskolai nevelés során. A tanítók leírásaiban igen magas arányban jelentek meg az agresszív típusú viselkedési formák, gyakorisága 60%, míg a szorongó, visszahúzódó tüneteket a pedagógusok mindössze 5%-a jelzett.

Úgy gondoltuk, hogy a magatartási nehézségekkel küzdő gyermekeknél gyakran jelentkezik tanulmányi téren elmaradás, lemaradás. A válaszadók 50%-a szerint mutat lemaradás tanulmányi téren a magatartási nehézségekkel küzdő gyermek, 36% szerint hullámzó a teljesítménye, és 14% szerint nem mutat elmaradást a gyermek

Végül feltételeztük, hogy a pedagógusok azt gondolják, hogy azoknál a gyerme-

keknél, akiknél BTMN jelentkezik, a szülők nem működnek együtt az iskola pedagógusaival. Az eredmények azt mutatják, hogy a pedagógus-szülő kapcsolat megoszlásában 40%-ban nincs semmilyen kapcsolata a szülőnek az iskolával, 25%-ban van ugyan kapcsolat, de nem működnek együtt. Ez így összesen 65%, aki nem működik együtt a pedagógusokkal, 35% az, aki együttműködik.

Összefoglalás

Az óvoda után a gyermek számára az általános iskolába lépés, az első évek tapasztalata alapvetően meghatározza az iskolához való viszont a későbbiekben is. Az óvodák kevésbé kötött napirendjéhez képest a gyermeknek meg kell tanulnia az iskolák kötött, szabályozott rendjét, valamint azt, hogy nem a játék, hanem a teljesítmény és a tanulás kerül előtérbe. A tananyag mellett rengeteg új normával, elvárással találkozik a gyermek, melyeket be kell tartania és teljesítenie kell ahhoz, hogy be tudjon illeszkedni az iskolai élet rendjébe. Az első években fellépő problémák kezelése, a pedagógusok problémamegoldó stratégiái nagyban meghatározzák a gyermek későbbi, iskolához fűződő viszonyát és érzéseit, valamint helyzetét az iskolában. Az alsó tagozatos tanulók a harmadik, negyedik osztályban már tapasztalatokkal rendelkeznek az iskolai életről, a tanítókról, illetve ezekben az években a tanórák mennyisége is megnő, nehezedik a tananyag. Az első évek tapasztalatai, a sikerek vagy kudarcok nagymértékben befolyásolják a gyermek önértékelését, a társakhoz illetve a felnőttekhez való kapcsolatát is. A már korábban kialakult magatartási problémák erősödhetnek, illetve az iskolai kudarcok hatására újak is jelentkezhetnek.

A megkérdezett pedagógusok szerint a gyermekek 14%-a küzd magatartási nehézségekkel. Ez a szám azt jelzi, hogy az iskolákon, osztályokon belül a gyermekek egy jelentős csoportja mutat ilyen típusú, változó súlyú tüneteket – a pedagógusok szerint. Függhet a pedagógus személyiségétől, tapasztalatától és a szak-mai ismereteitől is, hogy kiket sorolnak be ebbe a kategóriába. A mérés eredményei alapján döntő többségben azokat a gyermeket nevezték meg, akik kifejezetten gondot okoznak a tanítási órákon, az óraközi szünetekben, megzavarják az óra menetét, gyakran kerülnek konfliktusba társaikkal és akár felnőttekkel is. Regresszív, visszahúzódó tüneteket szinte alig jeleztek, és azt is csak első osztályban. Pedig ha ezek a tünetek hosszabb ideig fennállnak, elmélyülnek, akkor romlik a gyermek teljesítménye, ami pedig visszahat az önértékelésre, önbizalmára. A pedagógus feladata ezekben az esetekben, hogy megismerje a tünetek mögött meghúzódó okokat, hogy megfelelő segítséget tudjon nyújtani a gyermek fejlődéséhez, illetve minél több sikerélményhez jutassa a gyermeket, ezzel is elősegítve önbizalma erősödését. Nagyon fontos, hogy a pedagógus ne a büntetés, a fokozott számonkérés módszereivel próbálja a gyermeket jobb tanulmányi eredmények elérésére motiválni, mert ezek az eszközök károsan hatnak. Ezekben az esetekben a tanítók a

tanulmányi eredmények javítása érdekében gyakran tartanak korrepetáló foglalkozásokat, és igyekeznek olyan eszközöket kiválasztani, melyek segítségével a gyermek sikerélményhez jut, biztonságban érzi magát. A cél az, hogy csökkenjen a feladathelyzettel szembeni félelem, szorongás, és növekedjen a gyermek önbizalma, önértékelése.

A kialakult problémás helyzeteket a tanítók többnyire beszélgetésekkel próbálták megoldani. Ezeken a beszélgetéseken fontosnak tartották a bizalommal teli, elfogadó pedagógus-gyermek kapcsolat kialakítását. Emellett nélkülözhetetlen lenne a pedagógus és a gyermek családja közötti kapcsolat is, mivel a két fél kölcsönös együttműködése nélkül a felmerülő problémák nem vagy csak igen nehezen oldatóak meg. Ha a család és az iskola között nem alakul ki jó partneri viszony, akkor ez a gyermek fejlődését gátolhatja, tünetei erősödhetnek, vagy újabb tünetek jelenhetnek meg. A vizsgálat eredményei alapján azt láttuk, hogy nagy annak az aránya, ahol nincs semmilyen kapcsolat az iskola, és a szülők között. Ez sajnos nagyfokú érdektelenségre utal a szülő részéről.

Ahhoz, hogy a pedagógus pontosan ismerje a kompetenciahatárait, felismerje azokat a viselkedéseket és speciális szükségleteket, amelyek esetén már szakember bevonására van szükség, folyamatosan képeznie kell magát, frissíteni ismereteit. Nagyon fontos szerepe van a pedagógusnak, az iskolának a gyermek fejlődésében, személyiségének alakulásában, amihez az ismeretek folyamatos megújítására van szükség.

A vizsgált iskolákban 40 pedagógus mondta azt, hogy van az iskolájukban olyan szakember, akihez fordulhatnak, és csak 13 jelzett fejlesztő pedagógust. Az egyes osztályokban előforduló problémás gyermekek számát tekintve, a köznevelés egyik legnehezebb, megoldásra váró problémája a tanulók eltérő képességeihez történő alkalmazkodás, a differenciált tanítás és tanulás megszervezése. A nevelés-oktatás feladatai intézményekben zajlanak, specializált szerepkörökkel, olyan rendszerben, ahol jelenleg sem a felelősség, sem a hatáskörök határvonalai nincsenek meghúzva. Nincs megfogalmazva, hogy a gyermekek milyen jellegű problémája milyen körülmények között, mennyi idő alatt javítható. Az elmúlt években jelentős előrelépések történtek ezen a területen, de hiányoznak az összehangolt intézkedések. A szülők kötelezettségei csak a gyermekek alapvető ellátására vonatkoznak, nem terjednek ki a mindennapi feladatokra.

A család, a pedagógusok és a szakemberek közös, összehangolt munkájára van szükség ahhoz, hogy az iskolás gyermekek személyiségfejlődése a megfelelő irányba haladjon, hogy a gyermekkorban kialakult magatartási nehézségek tünetei ne súlyosbodjanak, hanem közös, összehangolt tevékenységek során a pedagógusok elősegítsék a gyermekek egészséges személyiségfejlődését.

Irodalom

A nemzeti köznevelésről szóló 2011. évi CXC. törvény

Erdélyiné B. I., Kiss F., Pálnokné P. M. (2006): *A fejlesztő pedagógiai munka vizsgálata Borsod-Abaúj-Zemplén megyében,* Új Pedagógiai szemle.

Felleginé Takács A. (2004): *Problémás tanulók, okok és megoldási javaslatok. In N. Kollár, K. és Szabó, É (szerk.): Pszichológia pedagógusoknak*. Osiris Kiadó, Budapest

Gereben F-né (1998): *Részképesség-zavarok – munkamodell a gyógypedagógia számára*. Gyógypedagógiai Szemle, különszám 26-35

Gordon, T. (1990): *A tanári hatékonyság fejlesztése a T.E.T.-mód-szer*. Gondolat, Budapest

Hanuska M. (2001): *A magatartás – (viselkedés) – zavarok pszichopedagógiai vonatkozásai a kisiskoláskorban*. Gyógy-pedagógiai Szemle. 2001. 2. sz. 104-110

I1:*https://www.oktatas.hu/pub_bin/dload/kozoktatas/pok/Budapest/opn2017/17_BTMN_forum_nov_17.pdf*letöltés ideje 2021. 03.10.

I2:*https://3belazirc.hu/wp/wpcontent/uploads/2015/05/30.Pedagogia_program_2008.pdf*letöltés ideje 2021. 03. 10.

Jávorné Kolozsváry J. (2005): *Serdülők az iskolában*. Trefort Kiadó, Budapest

Kelemen L. (1981): *Pedagógiai pszichológia*, Tankönyvkiadó, Budapest

Kósáné Ormai V. (1985): *Magatartási zavarok – szociális inadaptáció, Fejezetek a pedagógiai pszichológia köréből.*

László Á. (2004): A tanulók eltérő képességeihez való alkalmazkodás problémái az iskolarendszerben, Új Pedagógiai szemle, 13.

Mező F. (2016): *A viselkedés elemzése és fejlesztése*, K+F Stúdió Kft., Debrecen

Mező F. (2017). *Fejlesztőpedagógia elmélet és példatár*. K+F Stúdió Kft, Debrecen.

Mező K. (2015). *Kreativitás és élménypedagógia.* K+F Stúdió Kft, Debrecen.

Szekszárdi F-né (2005): *A pedagógiai gyakorlat jellegzetes konfliktusai. In: Balogh L. – Tóth L. (szerk.): Fejezetek a pedagógiai pszichológia köréből.* Neumann Kht., Budapest

Tölgyesi K. (2006): *Az ütközések fejlesztő ereje (az együttműködés tanulható!?)*. Új pedagógiai szemle,

Zsidi Z. (1999): *Hagyjuk sorsára?* Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest

MÓDSZERTANI TANULMÁNYOK

SZORONGÁS ÉS NEVELÉSTÖRTÉNETI ÖRÖKSÉG – A KÓRISTÁK CÍMŰ FILMALKOTÁS PEDAGÓGIAI-PSZICHOLÓGIAI ELEMZÉSE

Szerző:

Sáfrány Judit (Drs)
Eszterházy Károly Katolikus Egyetem

Szerző e-mail címe:
safrany12@gmail.com

Lektorok:

Szabóné Balogh Ágota (PhD)
Gál Ferenc Egyetem

Mező Ferenc (PhD)
Eszterházy Károly Katolikus Egyetem

és további két anonim lektor…

Absztrakt

A pedagógusok és tanulók által megélt szorongás mind manapság, mind a megelőző korok iskolai helyzeteiben és személyközi kapcsolataiban észlelhető volt. Jelen tanulmány a 2004-ben bemutatott Kóristák című film pedagógiai-pszichológiai szempontú elemzésére vállalkozik.

Kulcsszavak: szorongás, iskola, tanár, diák, örökség

Diszciplinák: pedagógia, pszichológia

Abstract

ANXIETY AND HERITAGE OF EDUCATIONAL HISTORY – PEDAGOGICAL-PSYCHOLOGICAL ANALYSIS OF THE ENTITLED 'KÓRISTÁK' FILM

The anxiety of teachers and students could be perceived nowadays and in previous situations and interpersonal relationships in school. This study is aimed to analyze the movie „Les choristes" from 2004 – from pedagogical-psychological aspects.

Keywords: anxiety, school, teacher, student, heritage

Disciplines: pedagogy, psychology

Sáfrány Judit (2022): Szorongás és neveléstörténeti örökség -A Kóristák című filmalkotás pedagógiai-pszichológiai elemzése. *OxIPO – interdiszciplináris tudományos folyóirat, 2022/2.* 47-54. DOI 10.35405/OXIPO.2022.2.47

A szorongásos tünetegyüttes átörökítése mind evolúciós, mind társadalmi-kulturális perspektívából széles körben fellelhető jelenség. Különböző művészeti alkotások szemléletes példáját tudják bemutatni, mennyire elterjedt (és sokszor kezelés, támogatás nélküli) az iskolai színtéren a szorongás megélése, mind a tanulók, mind a pedagógusok aspektusából. Jelen tanulmányban a pedagógiai-pszichológiai elméleti háttér alapján kerül bemutatásra a szorongásos tünetek, zavarok megjelenése a Kóristák című film elemzésében.

A szorongásos tünetegyüttes esetében érdemes két irányból megközelíteni a jelenség kialakulásának és fennállásának magyarázatát. Az egyik irány az evolúciós átörökítés. A szorongás emberi viselkedésben betöltött szerepe a szubjektív fájdalom- és szenvedésérzet evolúciós megközelítésével is magyarázható. A testi érzetek funkciója, hogy az ember figyelmét ráirányítsák az élő és élettelen környezet ártalmas ingereire, s azt a választ váltsák ki, hogy a „Küzdj vagy menekülj!" alternatívák közül az elkerülést válassza (Nesse, 1990). A félelemérzet tekintetében hasonlóan adaptív, ha a külvilág káros ingereire felhívja a figyelmünket, és kialakul ezek elkerülése vagy felkészülünk a velük való megküzdésre. Az ősember életében, a korai adaptációs környezetben a ragadozóval való találkozás „költsége" (a támadás potenciális életveszélye) természetszerűleg nagyobb volt, mint az utólag veszélytelennek minősített ingerekre adott indokolatlan reakciók „költsége". Így azok az egyedek, akik eredményes ingerfelismeréssel rendelkeztek, nagyobb túlélési eséllyel számolhattak, mint társaik. Ezt az önvédelmi mechanizmust az úgynevezett „füstjelző hasonlat" jól szemlélteti (Beck & Emery, 1999). A tűz által okozott károk annyira veszélyesek és előnytelenek, hogy a túlérzékenyített vagyis alacsony észlelési küszöbbel rendelkező jelzőrendszer tudja a teljes biztonságot megteremteni. Azonban a gyakori téves riasztás, vagyis az irreálisnak bizonyuló félelmek (pl. folytonos félelem a megszégyenüléstől) egyenértékűként kezelése a reális félelmekkel (pl. medvetámadás) állandó pszichés készenlétet eredményez, túlzott pszichés, kognitív és fizikai kapacitásunkat veszi igénybe, illetve indokolatlanul kifáraszt.

Az előzőekben a szorongás és az arra adott reakciók átörökítésének előrehuzalozott magyarázata került bemutatásra. A szorongásos tünetek és zavarok azonban a hagyomány útján, a szociális interakciók, a pedagógiai eszmék rendszerén keresztül is átörökítődhetnek. Ennek a folyamatnak a többszintű bemutatása figyelhető meg a 2004-ben bemutatott „Kóristák" (Les choristes) című filmben.

A szorongással összefüggő és egyéb jelenségek elemzésére a „Tófenék" elnevezésű nevelőintézet ad helyszínt, ahol nehezen kezelhető gyermekek nevelése-oktatása zajlik. A szereplők pszichés státusza azonnal szembeötlő, hiszen mind a felnőttek, mind a gyerekek zaklatottnak,

irritáltnak imponálnak az iskolai jelenet indulásakor. A tekintélyelvű igazgató személyisége jellemzően kimagaslik a tömegből. Ő az, aki nem tisztel sem gyereket, sem felnőttet, illetve rigiden ragaszkodik ideológiájához, pedagógiai módszereihez és emiatt az attitűd miatt a néző akár azonosíthatja őt a „nehezen kezelhető" gyerekekkel. Elgondolása a gyermekről augustianusi: a gyermek veleszületetten rossz, bűnre hajlamos, ezáltal szigorú fegyelemmel és gyakori veréssel kell a jó útra vezetni (idézi Pukánszky, 2013). Ezt az elvet (a verés elfogadását) Luther Márton (1519, 1986) is nevelési módszereinek részeként tartotta számon. Az igazgató gyermeknevelési repertoárjában főként a testi fenyítés és a fizikai hatások szerepelnek, az érzelmi bántalmazás kombinációjában. A közmunka, vagyis a cselekedtetés fizikai megterhelést, és egyben a társakkal szembeni megszégyenítést is magában foglalja. A fizikai munka nevelési eszközként való alkalmazása akár Rousseau pedagógiáját is tükrözhetné, miszerint a munka a kézügyességet fejleszti, az értelem képzése mellett felüdülést is jelent, illetve az emberi személyiséget is gazdagítja (idézi Pukánszky, 2013). Álságos lenne azonban ezzel az érveléssel felmenteni az igazgatót, annak ellenére, hogy az „idegen tollakkal való ékeskedés" nem áll tőle messze a filmben. Valószínűbb átörökítése ez inkább Kálvin János (idézi Pukánszky, 2013) etikai elveinek, miszerint a dologtalan kezek a bűn által veszélyeztetettek.

A szorongás manifeszt módon őt magát is utoléri, amikor az intézményt támogató, és a vezető potenciális felemelkedését lehetővé tevő grófnő látogatást tesz az iskolában. Az indirekt módon észlelhető félelme a gyerekekkel és bármilyen kritikát megfogalmazni képes személlyel szemben létezett. A „Küzdj vagy menekülj!" stratégia értelmében az a tehetetlenség, amit a gyerekek nevelésében-oktatásában megtapasztalt, valamint az a pszeudo-racionalitás, amit a felnőttek irányában kommunikált, a sérthetetlenség illúzióját keltette, valójában azonban a megélt biztonság hiánya miatti védekező reakciónak is tekinthető. A logikai láncolatba („akció-reakció") történő kapaszkodás szintén a fokozott racionalitás eszméjét igyekszik keretbe foglalni. Locke (idézi Pukánszky, 2013) elutasítása a zenével illetve a művészetekkel szemben az igazgató pedagógiájában megjelenik: fölösleges időtöltésnek, sőt, akár károsnak minősíti a kórus megszervezését, működését.

Egy jelenetben felvillan annak lehetősége, hogy az autoriter, érzelmektől mentes, agressziót képviselő igazgató személyiségfejlődésbeli változáson megy keresztül (az iskola udvarán focizó gyerekek és pedagógusok körébe ő maga is csatlakozik). Az illúzió azonban hamar szertefoszlik, és konstatálhatjuk: nem lesz változás, csakúgy, mint sztereotípiája szerint az ott élő gyerekektől sem várható változás: „Nem lehet velük mit kezdeni." – állítja következetesen. Következetessége azonban a büntetés kiszabásában már nem

mondható el. A tett és a következmény nincs logikus összefüggésben egymással, saját logikáját (többek között negatív elfogultságát a kórussal szemben) használja fel a „reakció" során. Élesen szemben áll ezzel az új felügyelő pedagógiája a büntetések megállapításánál: az intézményben mindenesként működő atya „bántalmazóját" tette természetes következményével bünteti: ápolnia kell az atyát. Némi párhuzam felfedezhető ebben Rousseau pedagógiájával (1762, 1957, 1978), aki azonban rigid nevelői magatartást várt el hasonló helyzetben, míg a filmbéli felügyelő meg tudja őrizni gyermekközpontú szemléletét, ami szintén rousseau-i elv.

Az intézmény vezetője saját frusztrációját is kinyilvánítja a film egyik katarktikus jelenetében (a felügyelő elbocsátása). Megfogalmazza, hogy sosem akart pedagógus lenni, nem tudott önmegvalósítást elérni, amit a felügyelőre is kivetít még egy korábbi jelenetben is, amikor megjegyzi, hogyan lehet ilyen idős korban még csak felügyelőként praktizálni. Valóban több személy szorongása a maslow-i szükséglethierarchia (Maslow, 1970) csúcsát (önmegvalósítás) is érinti: az igazgató nem tudott túljutni a pedagógusi pályán, a felügyelő zeneszerzői ambícióiról kénytelen lemondani, az intézményben tevékenykedő atya az egyházi, vallási tanokat, nevelési elveket nem tudja érvényesíteni az iskolában. Az egyházi értékek közvetítése különösen hiányos, hiszen Luther a funkciót vesztett papot a tanító szereppel pótolja (Monok, 2015), a filmben azonban pedagógiai funkciója sem kerül betöltésre az atyának. A gyerekek jövőbeli álmai (léghajós, stb.) a hivatásválasztás kapcsán szintén elérhetetlennek tűnnek, ezáltal ők is frusztrálódnak a céljaik felé való törekvésben. A hibafókuszú pedagógia indentitáskeresésükben korai zárást indukál: „Nem lehet velük mit kezdeni."

Az új felügyelő felbukkanása az intézményben azonban egy reformot jelent mind a pedagógusok, mind a tanulók életében. A korábbi állandó készenlét a problémás „akciók" korai észlelésére, a tanulók egységként kezelése egy személyesebb, differenciált pedagógiai attitűdbe vált át. A fizikai biztonság hiánya továbbra is fennáll valamennyi szereplő részéről, azonban a felügyelő Maslow hierarchiáján felülemelkedik, és bebizonyítja, hogy lehetséges a valahova tartozás, az önmegvalósítás magasabb szintjének elérése. Ahogyan Platón (idézi Pukánszky, 2013) úgy az új nevelő is hisz a zene lélekformáló hatásában. A gyerekek megélik, hogy külön-külön, egyéniségként is kíváncsi rájuk valaki, illetve milyen az, amikor értéket fedeznek fel bennük, és valamennyiüknek hasznos szerep jut a közösségben. Ennek példája, amikor hangszínük, hangmagasságuk alapján a kórus egyes egységeibe sorolják be őket, illetve a karmester segédjének és a kottatartó feladatának kiosztása. Az az egyszerű lépés, hogy tiszteletet tapasztalnak, illetve szeretetteljes szigort, kiemeli őket az „értéktelen vagyok" alapsémájából. Ez a fejlődés szimbolikusan a testtartás egyenessé válásával is megjelenik. A testne-

velést tanító pedagógus véleménye rá is erősít erre a folyamatra, hiszen vallja: a sport és a zene a nemzeti összetartozás mozgatórugója. Platónig (idézi Pukánszky, 2015) nyúlik vissza az a rokon gondolat, mely szerint a nevelésben az egész szervezet fejlesztése, a test-lélek összhang megteremtése a feladat.

Az új nevelő attitűdje Erasmus (idézi Pukánszky, 2015) eszméjéből is gyökerezik, aki felismeri, hogy a gyermek igényli a szeretetet. Erasmus vallja, hogy a nevelői munka sikere abban rejlik, képes-e tanítványával humánus, szeretetteljes emberi kapcsolatot kialakítani. Kiegészíti ezt a gondolatot Michel de Montaigne (1983) nevelésről alkotott nézete, mely értelmében a fizikai büntetés és a megszégyenítés helyett a szeretetteljes szigor javasolt. Ezt mondja: „Ha azt akarjuk, hogy a gyermek féljen a testi fenyítéstől, megszégyenítéstől, ne szoktassuk hozzá!" (Montaigne, 1983, 86-87.o.). Mindezt igazolja, hogy az igazgató autoriter, testi fenyítést is alkalmazó pedagógiai módszere eredménytelennek bizonyul, míg az új felügyelő humánusabb, gyermekközpontúbb hozzáállása jelentősebb pedagógiai kontrollt ad a kezébe.

Az új pedagógiai módszerekkel, a szeretetteljes nevelői hozzáállással a gyerekek új tapasztalatokat szereznek. A kivételes tehetségű diák, Morhange esetében a motiválás indirekt, mondhatni paradox módszere válik eredményessé (látszólag nem engedik szólót énekelni, illetve a próbákon való részvétel alól is mentesül). A gyerekek érdeklődését sikerült felébreszteni, új érzéseket azonosítanak: öröm, megbocsátás, hála. A nevelő egy fontos jelenséget, a humort is bevezeti a nevelési eszközök közé. Fontos különbség azonban, hogy ez a humor nem tartalmaz megszégyenítést, inkább konstruktív nevelői célzata van. A magabiztos, tudatos fellépés hátterében azonban az új nevelő is megéli a szorongást: elsődlegesen a gyerekek veszélyeztető magatartása miatt fizikai biztonsága kritikus, majd a felnőtt-gyerek hierarchiában megőrzött státuszát félti, emellett elöljárója részéről is állandó kritikus figyelemmel kísérést él át. Személyes élete és az ott elmulasztott továbblépés, az aktuális korrekciós lehetőség (párkapcsolat igénye) is frusztrációforrás számára. Zeneszerzői ambíciói kapcsán sikerélménye, a fejlődés megtapasztalása tiszavirág-életű. Folyamatos teljesítményszorongást élhet meg, hiszen vezetői gondoskodást nem tapasztal meg, sőt, önértékelését, önmagába vetett hitét főnöke rendszeresen lerombolja. Kudarcot él meg több szerepében, ami kudarckerülő magatartást alakíthatna ki, mégis – az intézményben töltött idő alatt - képes továbbra is küzdeni, hisz a céljaiban, hisz a gyerekekben, a módszerében, és átmenetileg önmagában is. A szeretet és valahova tartozás igénye (Maslow, 1970) nemcsak a gyerekek, hanem a pedagógus igénye is. Az intézményi háttértámogatás nem valósul meg, a stresszkezelés és -csökkentés támogatását nem tekinti feladatának az igazgató. Az intézményi, vezetői gondoskodás azonban kulcsfontosságú a tanárok,

nevelők kiegyensúlyozott hétköznapi funkcionálása, jóléte érdekében (Hanover Research, 2015).

Újszerű működésmódjában és a pszichológiai gondolkodásban párhuzamot is találhatunk, hogy átlépi az „akció-reakció" szintjét. Az intézményben uralkodó gondolkodási stílus behaviorisztikus jellegű: inger-válasz konstelláció. A kognitív irányzat beilleszti a köztes változót, amit a filmben az új felügyelő tesz meg: a gyereket is figyelembe veszi, és nem pusztán cselekvésével azonosítja.

A pedagógusokra nehezedő nyomás (stressz) érzékelhető az árván maradt gyerekek nevelésénél, de éppúgy a látogatást tevő szülőknek való megfelelésben is. Ez a szorongás a fogdában éppen büntetését töltő fiú epizódjánál manifesztálódik. A tanárok között a szülővel való szembesülés nem népszerű, az új felügyelőre száll a feladat.

Locke korábban említett zenével szembeni elutasítása a zeneileg tehetséges fiúgyermek édesanyja értékrendszerében is automatikus reakció. A zeneileg képzett felügyelő felvetésére az édesanya nem tekinti először szakmának a zenét, más utat szán gyermekének. Ez a pillanatnyi „érvénytelenítés" újra rezisztenciát kíván meg a férfitól, hiszen mindaz, amiben hisz, ismételten értékét veszti egy külső visszajelzés által. A szorongás újabb megtapasztalása állítja kihívás elé.

A tanulók szorongásforrásai már abban gyökereztethetők, ahogyan az őket körülvevő felnőttek különböző frusztrációkat élnek meg, alapvető biztonságuk – nemcsak a „csínytevések" miatt – nem valósul meg. Ha a maslow-i szükségleteket ezen a szinten is megvizsgáljuk, a meleg víz hiánya a fiziológiás szükségleteket érinti, a testi fenyítés a fizikai biztonságukat akadályozza, a szeretet és a valahova tartozás élmény pedig csak átmeneti kielégítést nyer. Alapvetően identitásuk is sérült, hiszen vagy elvesztették a családi erőforrást (árvák vagy igen ritkák a szülőkkel való találkozások), vagy nem rendelkeznek elegendő információval a családjukat, származásukat illetően. Morhange szorongása jól példázza ezt, amikor az édesanyját és annak hivatását becsmérlő diáktársa hatására megszökik, és ellenőrzi édesanyját munka közben.

Az a kollektív identitás, ami az intézmény lakóit jellemzi, nem kínál vonzó alternatívát, főként a vezető közvetlen becsmérlő és előítéletes közlései által. A gyerekek családi háttérének néhány megvillantása a filmben egyfajta transzgenerációs átörökítést is feltételez, hiszen az alacsonyabb szocioökonómiai státuszú szülők gyermekei maguk is korlátozott erőforrásokhoz jutnak. Új „támogatójuk" által azonban ők maguk is revideált változatát tapasztalhatják meg identitásuknak. A kreativitás klasszikus esetét láthatjuk, amikor az ismeretlen élmény explorálása, a kockázatvállalás, és az új dolog élvezete az adott közegben eredeti és hasznos „terméket" (a kórus) produkál. Csíkszentmihályi Mihály (2008) figyelmeztetése azonban helytálló a „Tófenék" diákjainak

életében is: amennyiben a világ felfedezése és a próbálkozások gyakran akadályba ütköznek, a kreativitás hátterében álló motivációk lassanként megszűnnek.

A film végén a tűzeset szimbolikus értelmű: az összegyűjtött értékek megsemmisítése történik, ahogyan az igazgató elbocsátja felügyelőjét. (Aki még ezt megelőzően is ad valamit: a gyerekeknek a természet örömét, pedagógustársainak a rousseau-i örökséget: „Vissza a természetbe!") Mindaz az alkotás, amit létrehozott, látszólag értelmét veszti, félbeszakad. Hasonlatos ez ahhoz, ahogyan a megelőző korokban az értékes könyvtárak elégetése a tudomány, a kultúra, a történetírások továbbadását akadályozta meg, és a könyvtár tulajdonosát mintegy „lefegyverezte" (Monok, 2015). Látszólag, hiszen a gyerekek búcsúja a kreatív megoldás és a szabályok betartásának szintézise. (Nem szegik meg azt az előírást, hogy nem búcsúzhatnak el szeretett nevelőjüktől, mégis megtalálják ennek módját a papírrepülők útnak indításával.) Ezen a szinten a gyerekek szocializációjában megvalósul az empátia, a decentrálás (a hierarchia egy magasabb szintjén lévő személy felé tiszteletet fejeznek ki), a szabálykövető magatartás, valamint az értékes ötletek megvalósításának magabiztossága. A felnőttek részéről szintúgy megtörténik elbocsátott kollégájuk tudatos értékrendjének integrálása, a tekintéllyel való szembeszállás: az igazgató pedagógiáját, uralmát megdöntik.

A filmben a pedagógusok többirányú teljesítménynyomása, a különböző pedagógiai hagyományok kissé eklektikus alkalmazása, az új és új reformok bevezetése, kipróbálása életszerű. A tanári stresszforrások (Hanover Research, 2015) közül a filmbeli szakemberek a változásokkal való megküzdés, a motiválatlan tanulók, a szerény munkakörülmények, valamint az állandó felügyelet nyomásával szembesülnek. Sajnos megfelelő támogatás nem érhető el számukra. A többszintű befolyás – egyházi, mecénási, társadalmi, egyéb kulturális – jól érzékelhetővé teszi a régi és az új jelenlétét a nevelési-oktatási intézményekben. Szilárd, megtapasztalt és jól bevált ideológiai alapok, hagyományok nélkülözhetetlenek ahhoz, hogy a szükséges újítások bevezetésre kerüljenek a pedagógiában (Monok, 2015). Ez teremthet egyensúlyt a hagyományőrzés és az innováció egymásmellettiségében.

Irodalom

Beck, A. T. & Emery G. (1999). *A szorongásos zavarok és fóbiák kognitív szemlélete*. Budapest: Animula Kiadó.

Csíkszentmihályi, M. (2008). *Kreativitás. A flow és a felfedezés, avagy a találékonyság pszichológiája*. Akadémiai Kiadó.

Hanover Research (2015): *Supporting teachers during times of changes and stress*. Letöltés ideje: 2020.12.03. Web: https://www.gssaweb.org/wp-content/uploads/2015/04/Supporting-Teachers-During-Times-of-Change-and-Stress-1.pdf

Luther, M. (1519), (1986). Ein Sermon von vom ehelichen Stand. In: Hoffmann, F. (1986). *Pädagogik und Reformation von Luther bis Paracelsus*. Berlin: Volks und Wissen Verlag, pp. 61-65.

Maslow, A.H. (1970). *Motivation and personality*. (Rev.ed.). New York: Harper & Row.

Monok, I. (2015). *Kulturális örökségek*. Eszterházy Károly Főiskola Roma Szakkollégiuma.

Montaigne, M.de (1983). *Esszék*. Ford.: Oláh T.. Bukarest: Kriterion.

Nesse, R.M. (1990). Evolutionary explanations of emotions. *Human Nature*, 1, 261-289.

Pukánszky, B. (2013). *Pedagógiai eszmetörténet*. Budapest: Gondolat Kiadó.

Rousseau, J. J. (1762), (1957, 1978). *Emil vagy a nevelésről*. Budapest: Tankönyvkiadó.

A „HÖLGYEK A TUDOMÁNYBAN 2020/2021 PROJEKT”-ZÁRÓBESZÁMOLÓ

Szerző:

Mező Katalin (PhD)
K+F Stúdió Kft.

Mező Ferenc (PhD)
K+F Stúdió Kft.

Az első szerző e-mail címe:
kata.mezo1@gmail.com

Lektorok:

Katona Krisztina (PhD)
Gál Ferenc Egyetem

Szabóné Balogh Ágota (PhD)
Gál Ferenc Egyetem

...és további két anonim lektor

Absztrakt

A K+F Stúdió Kft. „Hölgyek a tudományban – 2020/2021” projektje a magyar Nemzeti Tehetség Program támogatásával valósul meg. Jelen tanulmány ennek a programnak az eredményeit mutatja be.

Kulcsszavak: nők, tudomány, projekt

Diszciplina: psychology, pedagogy

Abstract

THE "LADIES IN SCIENCE 2020/2021 PROJECT" – FINAL REPORT

The “Ladies in Science – 2020/2021” project of K+F Studió Kft. is realized with the support of the Hungarian National Talent Program. This study presents the results of this program.

Keywords: women, science, project

Disciplines: psychology, pedagogy

Mező Katalin, Mező Ferenc (2022): A „Hölgyek a tudományban 2020/2021” projekt – záróbeszámoló. *OxIPO – interdiszciplináris tudományos folyóirat, 2022/2.* 55-66. DOI 10.35405/OXIPO.2022.2.55

A K+F Stúdió Kft. által létrehozott és megvalósított „Hölgyek a tudományban – 2020/2021" projekt missziója: a tudományos karrier iránt érdeklődő fiatal női tehetségek segítése. A program direkt és indirekt célokat is megfogalmazott. A program direkt célja: a résztvevők számára tehetséggondozó program, tréning biztosítása és min. 1-1 publikációs- és konferenciatámogatáson keresztül megvalósuló tehetséggondozása, illetve a nőknek-/szüleiknek öt workshop tartása. A programban megjelenő indirekt cél: Magyarország felsőfokú intézményeiben hallgató/dolgozó fiatal női tehetség számára publikációs/konferencia/workshop támogatás felajánlása (a beválogatott fiatal tehetségek szervezői bevonásával). A program az érzékenyítés céljával természetesen nem zárta ki a fiatal férfi tehetségeket sem, hiszen általuk, az egymás támogatása és ösztönzése révén, alkotó közösségeket létrehozva alakíthatják ki a saját szakterületi kiválóságukat.

E teljesítményre ösztönző gazdagító, tehetséggondozó programban kiadványok, publikációk, konferencia-prezentációk, és workshopok, valamint tehetségkapu megjelenések formájában nagy számú lehetőséget sikerült biztosítani a fiatal hölgyek (és őket támogatni képes, akaró urak) tudományos pályaorientációja tekintetében. Ezeket a lehetőségeket az alábbiakban soroljuk fel.

Kiadvány

A projekt keretében a résztvevők első publikációhoz való hozzásegítése a következő kiadvány fomájában valósult meg:

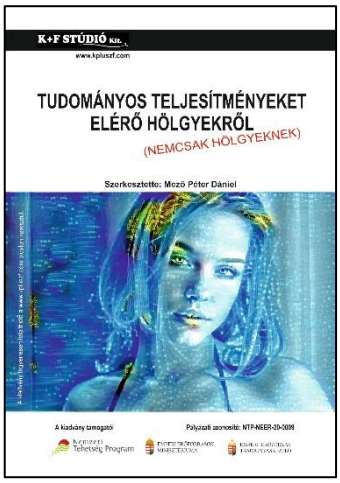

Mező Péter Dániel (Szerk.): *Tudományos teljesítményeket elérő hölgyekről (nemcsak hölgyeknek)*. K+F Stúdió Kft., Debrecen. 13-19. ISBN 978-615-81707-3-4

Kiadványokban megjelent tanulmányok, közlemények

A projekttel kapcsolatos tanulmányok, közlemények két kötetben jelentek meg:

- Mező Péter Dániel (Szerk.): *Tudományos teljesítményeket elérő hölgyekről (nemcsak hölgyeknek)*. K+F Stúdió Kft., Debrecen
- Mező, Ferenc & Mező, Katalin (Szerk.): *Program and Abstracts of the VI. International Interdisciplinary Conference*. Debrecen (Hungary): Kocka Kör.

A megjelent tanulmányok bibliográfiai adatai:

1. Antal Kristóf (2021): Dorothy Hodgkin története. In Mező Péter Dániel (Szerk.): *Tudományos teljesítményeket elérő hölgyekről (nemcsak hölgyeknek).* K+F Stúdió Kft., Debrecen. 13-19. ISBN 978-615-81707-3-4
2. Balog Zsófia (2021): Marie Curie története. In Mező Péter Dániel (Szerk.): *Tudományos teljesítményeket elérő hölgyekről (nemcsak hölgyeknek).* K+F Stúdió Kft., Debrecen. 21-29. ISBN 978-615-81707-3-4
3. Bollók Botond (2021): Marie Curie története. In Mező Péter Dániel (Szerk.): *Tudományos teljesítményeket elérő hölgyekről (nemcsak hölgyeknek).* K+F Stúdió Kft., Debrecen. 29-34. ISBN 978-615-81707-3-4
4. Bornemissza Anna Sára (2021): Inge Lehmann története. In Mező Péter Dániel (Szerk.): *Tudományos teljesítményeket elérő hölgyekről (nemcsak hölgyeknek).* K+F Stúdió Kft., Debrecen. 35-40. ISBN 978-615-81707-3-4
5. Farkas András Adrián (2021): Elisabeth Kübler-Ross története. In Mező Péter Dániel (Szerk.): *Tudományos teljesítményeket elérő hölgyekről (nemcsak hölgyeknek).* K+F Stúdió Kft., Debrecen. 41-45. ISBN 978-615-81707-3-4
6. Galcsik Márk (2021): Rachel Carson története. In Mező Péter Dániel (Szerk.): *Tudományos teljesítményeket elérő hölgyekről (nemcsak hölgyeknek).* K+F Stúdió Kft., Debrecen. 47-48. ISBN 978-615-81707-3-4
7. Gulyás Viktória Alma (2021): Sass Flóra története. In Mező Péter Dániel (Szerk.): *Tudományos teljesítményeket elérő hölgyekről (nemcsak hölgyeknek).* K+F Stúdió Kft., Debrecen. 49-56. ISBN 978-615-81707-3-4
8. Gyurkó Liliána (2021): Dorothy Hodgkin története. In Mező Péter Dániel (Szerk.): *Tudományos teljesítményeket elérő hölgyekről (nemcsak hölgyeknek).* K+F Stúdió Kft., Debrecen. 57-59. ISBN 978-615-81707-3-4
9. Géczi Bálint (2021): Marie Curie története. In Mező Péter Dániel (Szerk.): *Tudományos teljesítményeket elérő hölgyekről (nemcsak hölgyeknek).* K+F Stúdió Kft., Debrecen. 61-66. ISBN 978-615-81707-3-4
10. Kardos Tímea (2021): Bondár Mária története. In Mező Péter Dániel (Szerk.): *Tudományos teljesítményeket elérő hölgyekről (nemcsak hölgyeknek).* K+F Stúdió Kft., Debrecen. 67-69. ISBN 978-615-81707-3-4
11. Katona Dominika (2021): Chien-Shiung Wu története. In Mező Péter Dániel (Szerk.): *Tudományos teljesítményeket elérő hölgyekről (nemcsak hölgyeknek).* K+F Stúdió Kft., Debrecen. 71-76. ISBN 978-615-81707-3-4
12. Kerekes Hunor Ákos (2021): Marie Curie története. In Mező Péter Dániel (Szerk.): *Tudományos teljesítményeket elérő hölgyekről (nemcsak hölgyeknek).* K+F

Stúdió Kft., Debrecen. 77-81. ISBN 978-615-81707-3-4

13. Komáromi Roland (2021): Grace Murray Hopper története. In Mező Péter Dániel (Szerk.): *Tudományos teljesítményeket elérő hölgyekről (nemcsak hölgyeknek)*. K+F Stúdió Kft., Debrecen. 83-88. ISBN 978-615-81707-3-4
14. Kovács Dániel Martin (2021): Jane Goodall története. In Mező Péter Dániel (Szerk.): *Tudományos teljesítményeket elérő hölgyekről (nemcsak hölgyeknek)*. K+F Stúdió Kft., Debrecen. 89-99. ISBN 978-615-81707-3-4
15. Kristóf Patrícia (2021): Henrietta Swan Leavitt története. In Mező Péter Dániel (Szerk.): *Tudományos teljesítményeket elérő hölgyekről (nemcsak hölgyeknek)*. K+F Stúdió Kft., Debrecen. 101-107. ISBN 978-615-81707-3-4
16. Lellák Viktória (2021): Marie Curie története. In Mező Péter Dániel (Szerk.): *Tudományos teljesítményeket elérő hölgyekről (nemcsak hölgyeknek)*. K+F Stúdió Kft., Debrecen. 109-115. ISBN 978-615-81707-3-4
17. Lukács Attila Bence (2021): Marie Curie története. In Mező Péter Dániel (Szerk.): *Tudományos teljesítményeket elérő hölgyekről (nemcsak hölgyeknek)*. K+F Stúdió Kft., Debrecen. 117-121. ISBN 978-615-81707-3-4
18. Lukács Patrik Zoltán (2021): Susan Greenfield története. In Mező Péter Dániel (Szerk.): *Tudományos teljesítményeket elérő hölgyekről (nemcsak hölgyeknek)*. K+F Stúdió Kft., Debrecen. 123-124. ISBN 978-615-81707-3-4
19. Majnár Mónika (2021): Maria Gaetana Agnesi története. In Mező Péter Dániel (Szerk.): *Tudományos teljesítményeket elérő hölgyekről (nemcsak hölgyeknek)*. K+F Stúdió Kft., Debrecen. 125-126. ISBN 978-615-81707-3-4
20. Miklósvári Ambrus (2021): Marie Curie története. In Mező Péter Dániel (Szerk.): *Tudományos teljesítményeket elérő hölgyekről (nemcsak hölgyeknek)*. K+F Stúdió Kft., Debrecen. 127-132. ISBN 978-615-81707-3-4
21. Menyhárt Tímea (2021): Artemíszia története. In Mező Péter Dániel (Szerk.): *Tudományos teljesítményeket elérő hölgyekről (nemcsak hölgyeknek)*. K+F Stúdió Kft., Debrecen. 133. ISBN 978-615-81707-3-4
22. Mezei Dániel (2021): Karikó Katalin története. In Mező Péter Dániel (Szerk.): *Tudományos teljesítményeket elérő hölgyekről (nemcsak hölgyeknek)*. K+F Stúdió Kft., Debrecen. 135-140. ISBN 978-615-81707-3-4
23. Mező Ferenc (2021): Hölgyek a tudományban (2020/2021) - absztrakt. In: Mező, Ferenc & Mező, Katalin (Szerk.): *Program and Abstracts of the VI. International Interdisciplinary Conference*. Debrecen (Hungary): Kocka Kör. 137-138.
24. Mező Katalin (2021): Hölgyek a tudományban - absztrakt. In: Mező, Ferenc & Mező, Katalin (Szerk.): *Program and Abstracts of the VI. International*

Interdisciplinary Conference. Debrecen (Hungary): Kocka Kör. 147-148.

25. Mező, Katalin (2022): Ladies in the Science (2020/2021)' – A Talent Development Program for Schoolgirls. In: Mező, Ferenc & Mező, Katalin (2022): *Program of the VII. International Interdisciplinary Conference*. Debrecen (Hungary): K+F Stúdió Kft. 32.
26. Molnár Attila (2021): Marie Curie története. In Mező Péter Dániel (Szerk.): *Tudományos teljesítményeket elérő hölgyekről (nemcsak hölgyeknek)*. K+F Stúdió Kft., Debrecen. 141-146. ISBN 978-615-81707-3-4
27. Olajos Botond (2021): Kondorosi Éva története. In Mező Péter Dániel (Szerk.): *Tudományos teljesítményeket elérő hölgyekről (nemcsak hölgyeknek)*. K+F Stúdió Kft., Debrecen. 147-149. ISBN 978-615-81707-3-4
28. Póka Patrik (2021): Marie Curie története. In Mező Péter Dániel (Szerk.): *Tudományos teljesítményeket elérő hölgyekről (nemcsak hölgyeknek)*. K+F Stúdió Kft., Debrecen. 151-156. ISBN 978-615-81707-3-4
29. Rácz Alexandra (2021): Esther Duflo története. In Mező Péter Dániel (Szerk.): *Tudományos teljesítményeket elérő hölgyekről (nemcsak hölgyeknek)*. K+F Stúdió Kft., Debrecen. 157-159. ISBN 978-615-81707-3-4
30. Salga Bence (2021): T. Sós Vera története. In Mező Péter Dániel (Szerk.): *Tudományos teljesítményeket elérő hölgyekről (nemcsak hölgyeknek)*. K+F Stúdió Kft., Debrecen. 161-163. ISBN 978-615-81707-3-4
31. Skulka Botond Gyula (2021): Karikó Katalin története. In Mező Péter Dániel (Szerk.): *Tudományos teljesítményeket elérő hölgyekről (nemcsak hölgyeknek)*. K+F Stúdió Kft., Debrecen. 165-171. ISBN 978-615-81707-3-4
32. Suhaj Milán (2021): Jean E. Sammet története. In Mező Péter Dániel (Szerk.): *Tudományos teljesítményeket elérő hölgyekről (nemcsak hölgyeknek)*. K+F Stúdió Kft., Debrecen. 173-180. ISBN 978-615-81707-3-4
33. Sulyok Anna (2021): Maria Salomea Sklodowska-Curie (Marie Curie) története. In Mező Péter Dániel (Szerk.): *Tudományos teljesítményeket elérő hölgyekről (nemcsak hölgyeknek)*. K+F Stúdió Kft., Debrecen. 181-185. ISBN 978-615-81707-3-4
34. Tamáska Gabriella (2021): Marie Curie története. In Mező Péter Dániel (Szerk.): *Tudományos teljesítményeket elérő hölgyekről (nemcsak hölgyeknek)*. K+F Stúdió Kft., Debrecen. 187-192. ISBN 978-615-81707-3-4
35. Tasi Márk Krisztián (2021): Jane Goodall története. In Mező Péter Dániel (Szerk.): *Tudományos teljesítményeket elérő hölgyekről (nemcsak hölgyeknek)*. K+F Stúdió Kft., Debrecen. 193-194. ISBN 978-615-81707-3-4

Folyóiratokban megjelent tanulmányok, közlemények

A projektet az alábbi tanulmányok mutatták be 2020-2022 között megjelent folyóiratcikkek, közlemények formájában.

1. A „Hölgyek a tudományban (2020/2021)" projekt nemcsak hölgyeknek. *OxIPO – interdiszciplináris folyóirat*, III. évf. 2021/4. szám. 101-103.
2. A mesterséges intelligencia is szóba kerül a „Hölgyek a tudományban (2020/2021)" projekt tehetség tanácsadást célzó workshopjain. *Mesterséges intelligencia – interdiszciplináris folyóirat*, II. évf. 2020/2. szám. 125.
3. A mesterséges intelligencia is szóba került a „Hölgyek a tudományban (2020/2021)" projekt tehetség tanácsadást célzó workshopjain. *Mesterséges intelligencia – interdiszciplináris folyóirat*, III. évf. 2021/1. szám. 111.
4. A mesterséges intelligencia is szóba került a „Hölgyek a tudományban (2020/2021)" projekt tehetség tanácsadást célzó workshopjain. *Mesterséges intelligencia – interdiszciplináris folyóirat*, III. évf. 2021/2. szám. 111.
5. A „Hölgyek a tudományban (2020/2021)" projekt – nemcsak hölgyeknek. *OxIPO – interdiszciplináris folyóirat*, IV. évf. 2022/1. szám, 89-90.
6. Mező Katalin és Mező Lilla Dóra (2020): A „Hölgyek a tudományban 2020/2021" projekt. *Különleges Bánásmód*, 7. (2). 137-138.
7. Mező Katalin és Mező Lilla Dóra (2020): Hölgyek a tudományban 2020-/2021. *Lélektan és hadviselés – interdiszciplináris folyóirat*, II. évf. 2020/2. szám. 105-106.
8. Mező Katalin és Mező Lilla Dóra (2020): A „Hölgyek a tudományban 2020/2021" projekt célrendszere. *OxIPO – interdiszciplináris tudományos folyóirat*, 2020/4, 93-94.
9. Mező Katalin, Mező Lilla Dóra és Mező Ferenc (2021): Hölgyek a (had)-tudományban – 2020/2021. *Lélektan és hadviselés – interdiszciplináris folyóirat*, III. évf. 2021/1. szám. 103-108. doi: 10.35404/LH.2021.1.103
10. Mező Katalin és Mező Lilla Dóra (2021): Tehetséggondozás a „Hölgyek a tudományban 2020/2021" projekt keretében. *OxIPO – interdiszciplináris tudományos folyóirat*, 2021/2, 127-130.
11. Mező Lilla Dóra (2021). Recenzió „A tudományos teljesítményeket elérő hölgyekről (nemcsak hölgyeknek)" című kötettel kapcsolatban. *Különleges Bánásmód*, 7. (4). 111-113. DOI 10.18458/KB.2021.4.111
12. Hölgyek a (had)tudományban is. *Lélektan és hadviselés folyóirat,* III. évf. 2021/2. szám, 121.
13. Mező Katalin (2022): Beszámoló a „Hölgyek a tudományban 2020/2021 projekt" eredményeiről. Különleges Bánásmód, 2022/2. szám
14. Mező Katalin, Mező Ferenc (2022): A „Hölgyek a tudományban 2020/2021" projekt – záróbeszámoló. OxIPO, 2022/2. szám
15. Mező Katalin és Mező Ferenc (2022): A „Hölgyek a tudományban (2020/

2021)" projekt a mesterséges intelligencia aspektusából. Mesterséges intelligencia, 2022/1. szám
16. Mező Ferenc (2022): A „Hölgyek a tudományban (2020/2021)" projekt lélektani hadviselést érintő vonatkozásai. Lélektan és hadviselés, 2022/1. szám

Konferenciaprezentációk

A résztvevők hallgatóként, illetve prezentációjuk bemutatásával is résztvehettek a Creativity – Theory and Practice nemzetközi konferenciasorozat 2020. és 2021. évi rendezvényein. Prezentációk:

1. Antal Kristóf (2021): Dorothy Hodgkin története. Prezentáció a Creativity - Theory and Practice (2021) nemzetközi interdiszciplináris konferencián 2021.12.18.-án az NTP-NEER-20-0009 projekt keretében.
2. Bollók Botond (2021): Marie Curie története. Prezentáció a Creativity – Theory and Practice (2021) nemzetközi interdiszciplináris konferencián 2021.12.18.-án az NTP-NEER-20-0009 projekt keretében.
3. Bornemissza Anna Sára (2021): Inge Lehmann története. Prezentáció a Creativity - Theory and Practice (2021) nemzetközi interdiszciplináris konferencián 2021.12.18.-án az NTP-NEER-20-0009 projekt keretében.
4. Farkas András Adrián (2021): Elisabeth Kübler-Ross története. Prezentáció a Creativity - Theory and Practice (2021) nemzetközi interdiszciplináris konferencián 2021.12.18.-án az NTP-NEER-20-0009 projekt keretében.
5. Galcsik Márk (2021): Rachel Carson története. Prezentáció a Creativity - Theory and Practice (2021) nemzetközi interdiszciplináris konferencián 2021.12.18.-án az NTP-NEER-20-0009 projekt keretében.
6. Géczi Bálint (2021): Marie Curie története. Prezentáció a Creativity - Theory and Practice (2021) nemzetközi interdiszciplináris konferencián 2021.12.18.-án az NTP-NEER-20-0009 projekt keretében.
7. Gulyás Viktória Alma (2021): Sass Flóra története. Prezentáció a Creativity - Theory and Practice (2021) nemzetközi interdiszciplináris konferencián 2021.12.18.-án az NTP-NEER-20-0009 projekt keretében.
8. Gyurkó Liliána (2021): Dorothy Hodgkin története. Prezentáció a Creativity - Theory and Practice (2021) nemzetközi interdiszciplináris konferencián 2021.12.18.-án az NTP-NEER-20-0009 projekt keretében.
9. Kardos Tímea (2021): Bondár Mária története. Prezentáció a Creativity – Theory and Practice (2021) nemzetközi interdiszciplináris konferencián 2021.12.18.-án az NTP-NEER-20-0009 projekt keretében.
10. Katona Dominika (2021): Chien-Shiung Wu története. Prezentáció a Creativity - Theory and Practice (2021) nemzetközi interdiszciplináris konferencián 2021.12.18.-án az NTP-NEER-20-0009 projekt keretében.
11. Kerekes Hunor Ákos (2021): Marie Curie története. Prezentáció a Creativity - Theory and Practice (2021) nemzetközi interdiszciplináris konfe--rencián 2021.12.18.-án az NTP-NEER-20-0009 projekt keretében.
12. Komáromi Roland (2021): Grace Murray Hopper története. Prezentáció a Creativity - Theory and Practice (2021) nemzetközi interdiszciplináris konferencián 2021.12.18.-án az NTP-NEER-20-0009 projekt keretében.

13. Kovács Dániel Martin (2021): Jane Goodall története. Prezentáció a Creativity - Theory and Practice (2021) nemzetközi interdiszciplináris konferencián 2021.12.18.-án az NTP-NEER-20-0009 projekt keretében.
14. Kristóf Patrícia (2021): Henrietta Swan Leavitt története. Prezentáció a Creativity - Theory and Practice (2021) nemzetközi interdiszciplináris konferencián 2021.12.18.-án az NTP-NEER-20-0009 projekt keretében.
15. Lackner Laura (2021): Marina Abramovic's life. Prezentáció a Creativity - Theory and Practice (2021) nemzetközi interdiszciplináris konferencián 2021.12.18.-án az NTP-NEER-20-0009 projekt keretében.
16. Lellák Viktória (2021): Marie Curie története. Prezentáció a Creativity - Theory and Practice (2021) nemzetközi interdiszciplináris konferencián 2021.12.18.-án az NTP-NEER-20-0009 projekt keretében.
17. Lukács Attila Bence (2021): Marie Curie története. Prezentáció a Creativity - Theory and Practice (2021) nemzetközi interdiszciplináris konferencián 2021.12.18.-án az NTP-NEER-20-0009 projekt keretében.
18. Lukács Patrik Zoltán (2021): Susan Greenfield története. Prezentáció a Creativity - Theory and Practice (2021) nemzetközi interdiszciplináris konferencián 2021.12.18.-án az NTP-NEER-20-0009 projekt keretében.
19. Majnár Mónika (2021): Maria Gaetana Agnesi története. Prezentáció a Creativity - Theory and Practice (2021) nemzetközi interdiszciplináris konferencián 2021.12.18.-án az NTP-NEER-20-0009 projekt keretében.
20. Menyhárt Tímea (2021): Artemíszia története. Prezentáció a Creativity - Theory and Practice (2021) nemzetközi interdiszciplináris konferencián 2021.12.18.-án az NTP-NEER-20-0009 projekt keretében.
21. Mezei Dániel (2021): Karikó Katalin története. Prezentáció a Creativity - Theory and Practice (2021) nemzetközi interdiszciplináris konferencián 2021.12.18.-án az NTP-NEER-20-0009 projekt keretében.
22. Mező Ferenc (2021): Hölgyek a tudományban (2020/2021). Elhangzott: VI. International Interdisciplinary Conference, 2021.03.19.
23. Mező Katalin (2021): Hölgyek a tudományban. Elhangzott: VI. International Interdisciplinary Conference, 2021.03.19.
24. Mező Katalin (PhD) (2021): Ladies in the Science (2020/2021)' − A Talent Development Program for Schoolgirls. Prezentáció a Creativity - Theory and Practice (2021) nemzetközi interdiszciplináris konferencián 2021.12.18.-án az NTP-NEER-20-0009 projekt keretében.
25. Mező Katalin (PhD) (2021): Nemi esélyegyenlőség a tudományos tehetséggondozásban. Prezentáció a

Creativity - Theory and Practice (2021) nemzetközi interdiszciplináris konferencián 2021.12.18.-án az NTP-NEER-20-0009 projekt keretében.
26. Mező, Katalin (2022): Ladies in the Science (2020/2021)' – A Talent Development Program for Schoolgirls. Elhangzott: VII. International Interdisciplinary Conference, 2022.03.18.
27. Miklósvári Ambrus (2021): Marie Curie története. Prezentáció a Creativity - Theory and Practice (2021) nemzetközi interdiszciplináris konferencián 2021.12.18.-án az NTP-NEER-20-0009 projekt keretében.
28. Molnár Attila (2021): Marie Curie története. Prezentáció a Creativity - Theory and Practice (2021) nemzetközi interdiszciplináris konferencián 2021.12.18.-án az NTP-NEER-20-0009 projekt keretében.
29. Olajos Botond (2021): Kondorosi Éva története. Prezentáció a Creativity - Theory and Practice (2021) nemzetközi interdiszciplináris konferencián 2021.12.18.-án az NTP-NEER-20-0009 projekt keretében.
30. Póka Patrik (2021): Marie Curie története. Prezentáció a Creativity - Theory and Practice (2021) nemzetközi interdiszciplináris konferencián 2021.12.18.-án az NTP-NEER-20-0009 projekt keretében.
31. Rácz Alexandra (2021): Esther Duflo története. Prezentáció a Creativity - Theory and Practice (2021) nemzetközi interdiszciplináris konferencián 2021.12.18.-án az NTP-NEER-20-0009 projekt keretében.
32. Salga Bence (2021): T. Sós Vera története. Prezentáció a Creativity - Theory and Practice (2021) nemzetközi interdiszciplináris konferencián 2021.12.18.-án az NTP-NEER-20-0009 projekt keretében.
33. Skulka Botond Gyula (2021): Karikó Katalin története. Prezentáció a Creativity - Theory and Practice (2021) nemzetközi interdiszciplináris konferencián 2021.12.18.-án az NTP-NEER-20-0009 projekt keretében.
34. Suhaj Milán (2021): Jean E. Sammet története. Prezentáció a Creativity - Theory and Practice (2021) nemzetközi interdiszciplináris konferencián 2021.12.18.-án az NTP-NEER-20-0009 projekt keretében.
35. Sulyok Anna (2021): Maria Salomea Sklodowska-Curie (Marie Curie) története. Prezentáció a Creativity - Theory and Practice (2021) nemzetközi interdiszciplináris konferencián 2021.12.18.-án az NTP-NEER-20-0009 projekt keretében.
36. Tamáska Gabriella (2021): Marie Curie története. Prezentáció a Creativity - Theory and Practice (2021) nemzetközi interdiszciplináris konferencián 2021.12.18.-án az NTP-NEER-20-0009 projekt keretében.
37. Tasi Márk Krisztián (2021): Jane Goodall története. Prezentáció a Creativity - Theory and Practice (2021)

nemzetközi interdiszciplináris konferencián 2021.12.18.-án az NTP-NEER-20-0009 projekt keretében.

Tehetségkapu megjelenések

A projekt keretében „Anya és lánya" workshopok megrendezésére is sor került 2021-ben. E workshopokól a Tehetsegkapu.hu oldal is tájékoztatta az érdeklődőket:

1. Anya és lánya tehetségtanácsadás (...ahol a fiúkat és szüleiket is szeretettel látjuk!). Dátum: 2021.02.13. Megjelent: 2021.02.05. URL: https://www.tehetsegkapu.hu/tehetseggondozas/programok/355
2. Anya és lánya tehetségtanácsadás (...ahol a fiúkat és szüleiket is szeretettel látjuk!). Dátum: 2021.02.20. Megjelent: 2021.02.05. URL: https://www.tehetsegkapu.hu/tehetseggondozas/programok/356
3. Anya és lánya tehetségtanácsadás (...ahol a fiúkat és szüleiket is szeretettel látjuk!). Dátum: 2021.02.27. Megjelent: 2021.02.15. URL: https://www.tehetsegkapu.hu/tehetseggondozas/programok/365
4. Anya és lánya tehetségtanácsadás (...ahol a fiúkat és szüleiket is szeretettel látjuk!). Dátum: 2021.03.05. Megjelent: 2021.02.15. URL: https://www.tehetsegkapu.hu/tehetseggondozas/programok/366
5. Anya és lánya tehetségtanácsadás (...ahol a fiúkat és szüleiket is szeretettel látjuk!). Dátum: 2021.03.13. Megjelent: 2021.02.15. URL: https://www.tehetsegkapu.hu/tehetseggondozas/programok/367

Zárógondolatok

A hölgyek tudományos tehetséggondozása kiemelt feladat, hiszen számos szerző megfogalmazta már, hogy a nők útja a tudományos karrier területén sokkal göröngyösebb, mint a férfiaké (Lahner és Nagy, 2019). Annak ellenére, hogy a magyar felsőoktatás erőteljesen feminizálódott, nem vált egyszerűbbé a nők előre jutása a tudományos pályán. Mindebből következően a hölgyek tudományos tehetséggondozása nem kizáróan a nők problémája: az urakat is érzékenyíteni kell e téren, annak érdekében, hogy fel se merüljön a későbbiekben a nemi diszkrimináció gondolata. A program az érdeklődő hölgyeket és urakat is támogatta a tudományos pályára lépés irányába, hiszen a résztvevők sokszor az első publikáció, vagy prezentáció megjelentetéséhez jutottak hozzá. Az ezek kidolgozásához, megalkotásához vezető út során a résztvevők olyan ismeretekkel gazdagodhattak, amelyek a legtöbbször nem jelennek meg a köznevelési és felsőoktatási programokban, holott ezen ismeretek hiányában a tudományos életbe való bekapcsolódásról való gondolat is gyakran elmarad. A program tapasztalata az is, hogy a középiskolás lányok szüleit sem szabad kihagyni a szemléletformálásból, hiszen a lányok pályaorientációjára meghatározó hatást gyakorol a család.

Támogató

A K+F Stúdió Kft. 2020/2021 évben megvalósítani tervezett, ám a COVID-19 vírus okozta világjárvány miatt 2022. júniusáig kitolódó „Hölgyek a tudományban 2020/2021" című tehetséggondozó programja a Nemzeti Tehetség Program és a Miniszterelnökség által biztosított pályázati támogatással valósult meg (pályázati azonosító: NTP-NEER-20-0009). A támogatást ezúton is köszönjük!

Irodalom

Lásd: a tanulmányban közölt bibliográfiát.

Lannert Judit, Nagy Beáta (2019). A nők helyzete a magyar tudományos életben. *Szociológiai Szemle 29. (4)*.63-82.

„INNOVÁCIÓS STÚDIUM: TERMÉKFEJLESZTÉS” VIRTUÁLIS KIÁLLÍTÁS AZ OXIPO KIBERTÉRBEN

Szerző:

Mező Kristóf Szíriusz
Kocka Kör

Szerző e-mail címe:
sziriusz.mezo1@gmail.com

Lektorok:

Lestyán Erzsébet (PhD)
Gál Ferenc Egyetem

Harsányiné Petneházi Ágnes (PhD)
Nyíregyházi Egyetem

...és további két anonim lektor

Absztrakt:

A virtuális kiállítás egy új, innovatív bemutató tér, melynek segítségével bárki otthonról bebarangolhatja és egyben alaposan megismerheti a kiállított tartalmakat. Jelen tanulmányunkban az OxIPO Kibertérben megrendezett „Innovációs Stúdium: Termékfejlesztés” virtuális kiállítás bemutatása jelenik meg, melyben egyetemisták által írt termékfejlesztési, tovább fejlesztési felvetések, javaslatok találhatók.

Kulcsszavak: virtuális kiállítás, kibertér, OxIPO, termékfejlesztés

Diszciplína: pedagógia, informatika

Abstract:

"INNOVATIONAL STUDIIUM: PRODUCT DEVELOPMENT" VIRTUAL EXHIBITION IN OXIPO CYBERSPACE

The virtual exhibition is a new, innovative showroom that allows anyone to roam from home and at the same time get to know the exhibited content thoroughly. In the present study, the presentation of the virtual exhibition "Innovational Studium: Product Development" held in OxIPO Cyberspace appears, in which product development and further development suggestions written by students can be found.

Keywords: virtual exhibition, cyberspace, OxIPO, product development

Discipline: pedagogy, informatics

Mező Kristóf Szíriusz (2022): „Innovációs Stúdium: Termékfejlesztés” virtuális kiállítás az OxIPO Kibertérben. *OxIPO – interdiszciplináris tudományos folyóirat, 2022/2.* 67-73. DOI 10.35405/OXIPO.2022.2.67

A virtuális kiállítás korunk új jelensége, mely az ismeretterjesztés és tudásátadás egyik alternatív formájának tekinthető.

„A »virtuális« kifejezést legegyszerűbben, mint valami látszólagos, kézzel nem fogható, a valódit utánzó és annak tűnő képződményként értelmezhetjük. Egy virtuális objektumot a valódi helyett (részben vagy teljesen az eredeti funkciónak megfelelően) fogadunk el. Technológiai értelemben a »virtuális« kifejezés a valóság szimulációjára utal" (v.ö.: Mező és Mező, 2020, 92.).

A virtuális kiállítás a kiállításszervezés egy igen előre mutató vállfaja, ahol a tudomány és a muzeológia szoros kapcsolatot teremt a digitális technika és az internet segítségével. Aranyi és társai (2020) a virtuális kiállítások három fő típusát különbözteti meg: 1) valóságos (múzeumi anyagok) virtuális változatai; 2) konkrétan a virtuális felületre épülő kiállítások; 3) valóságos és virtuális anyag ötvözete, egymást kiegészítve. Mindhárom típus illusztrálható, illetve rövidebb-hosszabb szöveges kiegészítésekkel alátámasztható, a jobb információáramlást előidézve. A virtuális kiállítás a tudásátadás egyik alternatív módjának is tekinthető, hiszen napjaink Z- vagy alfagenerációs fiataljainak sajátosságaihoz alkalmazkodva a rájuk jellemző gyors, impulzív információfelvétel lehetőségét biztosítva, és nem mellesleg interaktív, olykor gamifikált formában ad lehetőséget az egyegy témában való elmélyülésre. Egy virtuális kiállító térbe vagy virtuális múzeumba gyakran még azok is ellátogatnak, akik egyébként a jelenléti múzeumi vagy kiállítótermi sétát már unalmasnak találnák. Többek között ennek a jelenségnek a felismerése révén egyre több hazai és nemzetközi kiállító terem és múzeum igyekszik élni az újítás erejével. „Jó példa erre az új Art Project, a Google kulturális kezdeményezése, melynek célja, hogy megőrizze, és mindenki számára tegye hozzáférhetővé a világ kulturális kincseit. A Google technológiájával, a múzeumok pedig, műkincseikkel és szakértelmükkel járultak hozzá az együttműködéshez. Jelenleg közel 50 ország 184 intézménye jelenik meg ezen az ingyenes online platformon és 30 000 műkincs nagy felbontású, digitalizált változatát csodálhatja meg bárki a projekt honlapján (googleartproject.com). Virtuális sétát 2012-től már 46 külföldi múzeumban lehetett tenni a Street View nézet segítségével, ez a szám folyamatosan tovább bővül" (Nádasi, é.n.).

Az OxIPO Kibertér

A kibertér (vagy cyberspace) kifejezést, a kibernetika és a tér szavak ötvözésével William Gibson tudományos-fantasztikus művek írója alkotta meg, melyet az 1982-ben megjelent Burning Chrome című novellájában használt először. Ebben a megközelítésben a szó egy olyan virtuális világot jelent, amelyben gyakran megszállott számítógéphasználók és elképzelt cyber-lények élnek (pl. kiborgok, avatárok stb.). Később a kibertér kifejezést a számítógéprendszerek és hálózatok által alkotott metaforikus térre kezdték el használni.

Az OxIPO-modell szerint a személyiségfejlődés, a tanulás, a kutatás egyfajta információfeldolgozás, melynek összetevői: Organizáció x (Input + Process + Output) (Mező és Mező, 2019). A K+F Stúdió által alapított OxIPO-projekt célja: a humán információfeldolgozás fokozása, melynek egyik megjelenési színtere lehet az OxIPO Kibertér**.** Az OxIPO Kibertér virtuális kiállítások, élménypedagógiai foglalkozások valamint egyéni meglepetések létrehozására alkalmas tér, melynek elsődleges célja a tudományos-ismeretterjesztés, a művészettámogatás és a tehetséggondozás. Jelenleg három kiállítástípus érhető el a Kibertérben: 1) ismeretterjesztő; 2) művészeti; 3) közösségi.

A tudományos-ismeretterjesztő kiállítások célja lehet, egy adott témában való megmerítkezés, betekintés vagy érdeklődésfelkeltés. A kiállítás résztvevői interaktív, képi-vizuális módon találkozhatnak a kiállítás alkotóinak gondolataival az adott témában.

Jelenleg hat témában megjelenő kiállítással találkozhat az érdeklődő:

1. Te is lehetsz Innovátor!. "Te is lehetsz Innovátor!" kiállítás az OxIPO Kiber-térben.
2. Ghána. Ghánáról szóló kiállítás az OxIPO Kibertérben
3. Podcast. Mi az a podcast és hogyan készítsünk saját podcastot? A kiállítás segít e kérdés megválaszolásában.
4. PSYWAR. PSYWAR – kiállítás a lélektani hadviselésről az OxIPO Kibertérben.
5. I.S.: Termékfejlesztés. "Innovációs Stúdium: Termékfejlesztés" kiállítás az OxIPO Kibertérben.
6. Közszolgálati média. A kiállítás a közszolgálati médiával kapcsolatos alapfogalmakat foglalja össze.

A művészeti kiállítások célja, egy-egy művész, vagy művészeti csoport alkotásainak bemutatása a közönség számára. Jelenleg Uzonyi Ferenc festőművész „Exhibition of Uzony F. / Uzonyi F. kiállítás" című képzőművészeti kiállítás tekinthető meg az OxIPO Virtuális Múzeumban – a nap bármely szakaszában, a világ bármely (internetkapcsolattal, és billenytüzettel rendelkező számítógéppel bíró) pontjáról.

A közösségi kiállítások célja, egy-egy közösség bemutatása, megismertetése, a közösséghez való csatlakozás a közösségi kapcsolatok kiépítésének erősítése.

„Innovációs Stúdium: Termékfejlesztés" virtuális kiállítás az OxIPO Kibertérben

Az „Innovációs Stúdium: Termékfejlesztés" virtuális kiállítás az OxIPO Kibertérben a Nemzeti Tehetség Program NTP-PKTF-20-0009 pályázatának keretében létrejött kiállítás (1. kép), melynek célja a termékfejlesztés jellegű innovációval kapcsolatos érzékenyítést megalapozó tréningek, tehetséggondozó foglalkozások feladataihoz háttérinformációk nyújtása. A kiállítás kurrátora Mező Lilla Dóra kommunikátor, a virtuális kiállítás szoftverfejlesztője Mező Kristóf Szíriusz, a Syrius Games alapítója.

1. kép. „Innovációs Stúdium: Termékfejlesztés" virtuális kiállítás az OxIPO Kibertérben. Forrás: kpluszf.com

A virtuális kiállítás lépésről-lépésre mutatja be a termékfejlesztés egy lehetséges, kreatív módozatát. A termékfejlesztés új termékek és szolgáltatások ötletteremtésének és sikeres megvalósításának folyamata. A kiállítás kreatív módon veszi rá a kiállításon résztvevőket egy-egy termék megalkotásának végiggondolására, a termék kitalálásától, a prototípus megalkotásán át, a termék marketingjének kidolgozásával bezárólag. A termékfejlesztési feladatok elvégzése által bárki hasznos segítséget kaphat az innovátorrá válás útján.

A virtuális kiállítás 3D terében egyszerű navigáció segítségével mozoghatunk: az A, W, S, D gombok vagy a kurzormozgató nyilak balra, előre, hátra, jobbra irányuló mozgást tesznek lehetővé. Forogni az egér jobbra-balra történő mozgatásával lehet, a kiállítás elhagyására a billentyűzet Escape gombjának megnyomásával van lehetőség. A kiállítás gyors, praktikus tanácsokkal látja el témájával kapcsolatban a kiállítás látogatóit.

Mindezek mellett, akik kedvet kapnak a témában való elmélyülésre, a kiállítás végén találkozhatnak egy, a gyakorlatban már

megvalósult projekt végtermékével, az „Innovációs Stúdium: Termékfejlesztő Ötletbörze” című kiadvánnyal (2. kép), melyben olyan első szerzős tehetséges fiatalok írásai találhatók, akiket a Nemzeti Tehetség Program NTP-PKTF-20-0009 termékfejlesztési foglalkozásain megvalósuló feladatok vezettek az innovátorrá válás irányába a saját szakterületükön.

2. kép. Innovációs Stúdium: Termékfejlesztő Ötletbörze kiadvány.

Mező Ferenc és Mező Katalin (2021): *Innovációs stúdium: termékfejlesztő ötletbörze*. K+F Stúdió Kft., Debrecen. ISBN 978-615-81707-0-3

Azok akik a virtuális kiállítás megtekintése mellett a kötetbe is belelapoznak, számos (pontosabban: 45) példát találnak a termékfejlesztés lehetőségeire vonatkozóan, és a fiatal innovátor szerzők írásai révén több mint másfélmillió(!) lehetséges termékre, termékvariációra találhat rá az olvasó. A termékötletek színes tárházával találkozhatunk a szerzők tollából:

- Elektronikus termékekkel kapcsolatos innovációkra tett javaslatok: projektor, okos tábla, monitor, mobiltelefon, kamera, digitális könyv, oktatási-/kutatási segédeszköz termék továbbfejlesztése, történészek és társtudományok képviselői, tanulói számára termék továbbfejlesztése, kosárlabda cipő, okos sátor, digitális tükör nélküli fényképezőgép, 302. terem hangrendszerének és akusztika fejlesztésének továbbfejlesztésére, online gyakorlati tudást segítő oktatási segédanyag termék továbbfejlesztése, okos faliújság, pendrive (128 gb), súgógép termék továbbfejlesztése.
- Szoftverfejlesztést célzó ajánlások: kézírást elemző program, titkosított dokumentumokat összegző program/szoftver, program termék, szoftver termék továbbfejlesztése.
- Sporthoz kapcsolódó innovációkat vetettek fel: cipő, háló, térdvédő, uszoda röplabda, sportruházati termék, edzéshez használható termékek, sportkomplexum termék továbbfejlesztése.

- Tudományos segédeszközök fejlesztésére vonatkozó javaslatok: roncsolásmentes régészeti feltáróeszközök kombinálása termék továbbfejlesztése.
- Egészségügyi, higiéniai termékekkel kapcsolatos lehetőségek: szemüveg termék, hajsampon továbbfejlesztése.
- Élvezeti cikk, élelmiszer termékfejlesztési javaslatok: az elektromos cigaretta, táplálékkiegészítő termék és energiaital továbbfejlesztése.
- Az idegenforgalom, turizmus, kultúra, közösségszervezés terén megvalósítható innovációk: kulturális kamion termék továbbfejlesztése, az egri vár termék továbbfejlesztése, hotel termék továbbfejlesztése, közösségi busz termék továbbfejlesztése, Magyarország és a Tisza-tó ökoturisztikai fejlesztése, lábbal hajtható közösségi vízibusz termék továbbfejlesztése.
- Termékfejlesztési javaslataikban a divathoz kötődő elképzelések: cipő termék továbbfejlesztése, új ruhamárka (felsők, nadrágok, kiegészítők) termék továbbfejlesztése.
- Képzőművészetet segítő termékek innovációjára vonatkozó felvetések: környezetbarát ecsetkészlet termék továbbfejlesztése, festőecset termék továbbfejlesztése.

Az itt felsorolt termékinnovációk sokfélesége, már önmagában ösztönző erővel hathat és arra motiválják a kiállítás látogatóit, a kiadvány olvasóit, hogy maguk is gondolkodjanak el valamilyen újításon, termékfejlesztésen. Ha azonban az ötletelés folyamatában bárki elakad, abban az esetben bármikor segítséget kaphat a K+F Stúdió munkatársaitól virtuális és jelenléti formában is.

Összefoglalás

Az *„Innovációs Stúdium: Termékfejlesztés" virtuális kiállítás az OxIPO Kibertérben* értékes ötleteket, és hasznos tanácsokat adhat a kiállatás látogatóinak a termékfejlesztés bonyolultnak tűnő világában való tájékozódás terén. A kiállítás megtekintésén és kipróbálásán túl a kezdő innovátorok akár konkrét ötleteket, akár termékfejlesztési variációkat találhatnak a *Termékfejlesztési Ötletbörze* című kiadványban, mely az újítás felé vezeti a látogatókat. A virtuális kiállítás látogatói nem csak a közönség szerepét tölthetik be, hanem vállalkozó szellemű innovátorok, új termékek, szolgáltatások és az ezekre épülő start up-ok, vállalkozások létrehozói lehetnek.

A termékfejlesztésre fókuszáló virtuális kiállítás ingyenesen elérhető a K+F Stúdió Kft. weboldalán:

https://www.kpluszf.com/is-termekfejlesztes/

Támogató

Az „Innovációs Stúdium: Termékfejlesztés" című virtuális kiállítás a K+F Stúdió Kft. által 2020/2021. tanévre tervezett, de a COVID-19 világjárvány követ-

keztében 2022. júniusáig kitolódott „Innovációs Stúdium 2020/2021" teljesítményre ösztönző, gazdagító tehetséggondozó program keretében jött létre. A program támogatója a Miniszterelnökség és a Nemzeti Tehetség Program (pályázati azonosító: NTP-PKTF-20-0009).

Irodalom

Aranyi Zoltán, Varga András, Vida Andrea (2020): Virtuális kiállítások a World Wide weben, JATE egyetemi könyvtár. web: http://mek.oszk.hu/21200/21207/html/NWS/6/3/index.htm Megtekintés ideje: 2022.06.22.

Mező Ferenc és Mező Katalin (2019): Az OxIPO-modell – az interdiszciplináris kutatások egy lehetséges értelmezési kerete. *OxIPO – Interdiszciplináris Tudományos Folyóirat*, 2019/1, 9–21. doi: 10.35405/OXIPO.2019.1.9

Mező Katalin és Mező Ferenc (2020). A múzeumpedagógia és a tehetséggondozás lehetőségei egy virtuális múzeumban. *Különleges Bánásmód,* 6. (3). 89-99. DOI 10.18458/KB.2020.3.89

Nádasi András (é.n.): Tudásbázisok alkalmazása az oktatásban. web. http://digitall.uni-eger.hu/tananyagok/learn/05_tudasbazisok_alkalmazasa_az_oktatasban_nadasi_andras/index.html# Megtekintés ideje: 2022.06.22.

VIZUÁLIS „TRENDI" SZÓTÁR (SLIDE SHOW ETŰD) A KOCKA KÖR TEHETSÉGGONDOZÓ KULTURÁLIS EGYESÜLET PROJEKTJÉBEN

Szerző:

Mező Katalin (PhD)
Kocka Kör

Szerző e-mail címe:
kata.mezo1@gmail.com

Lektorok:

Kelemen Lajos (PhD)
Poliforma Kft.

Lestyán Erzsébet (PhD)
Gál Ferenc Egyetem

...és további két anonim lektor

Absztrakt:

A Vizuális „Trendi" Szótár (Slide Show Etűd) megvalósulását a Kocka Kör Tehetséggondozó Kulturális Egyesület „Felfedezés, alkotás, tanulás" (NTP-INNOV-21-0241) projektje tette lehetővé. Jelen tanulmány az „Alkotás-Felfedezés-Tanulás" projekt művészeti alprogramjának bemutatásáról szól.

Kulcsszavak: Vizuális „Trendi" Szótár, Slide Show Etűd, tehetséggondozás

Diszciplínák: művészetek, pedagógia

Abstract:

VISUAL "TRENDY" DICTIONARY (SLIDE SHOW ETUDE) IN THE PROJECT OF THE 'KOCKA KÖR TEHETSÉGGONDOZÓ KULTURÁLIS EGYESÜLET"

The realization of the Visual "Trendy" Dictionary (Slide Show Etude) was made possible by the "Felfedezés, alkotás, tanulás" (NTP-INNOV-21-0241) project of the „Kocka Kör Tehetséggondozó Kulturális Egyesület". This study is about the presentation of the art sub-program of the " Felfedezés, alkotás, tanulás" project.

Keywords: Visual "Trendy" Dictionary, Slide Show Etude, Talent Development

Disciplines: arts, pedagogy

Mező Katalin (2022): Vizuális „Trendi" Szótár (Slide Show Etűd) a Kocka Kör Tehetséggondozó Kulturális Egyesület Projektjében. *OxIPO – interdiszciplináris tudományos folyóirat, 2022/2.* 75-80. DOI 10.35405/OXIPO.2022.2.75

A Kocka Kör Tehetséggondozó Kulturális Egyesület NTP-INNOV-21-0241 pályázati azonosítószámú, „Felfedezés, alkotás, tanulás" című projektje (vezetője: Dr. Mező Ferenc) két alprogramból áll: a tudományos alprogramból (ennek vezetője: Borbélyné Dr. Bacsó Viktória) és a művészeti alprogramból (vezetője: Kiss Papp Csilla).

A művészeti alprogram keretében jött létre többek közöttt a Vizuális „Trendi" Szótár (Slide Show Etűd), melyben tehetséges fiatalok alkotásainak bemutatására került sor.

A Vizuális „Trendi" Szótár az „Érts meg engem" szellemében egy olyan vizuális szlengszótár, mely a különféle művészeti irányzatok, izmusok révén viszi közelebb az alkotókat és a befogadókat egymás megértéséhez. A programban résztvevő tehetséges fiatalok által létrehozott 34 alkotás, többek között azért is érdekes, mert az alkotók a korábbiakban nem feltétlenül a művészeti beállítottságuk miatt kerültek a tehetséggondozás fókuszába.

Miért pont vizuális?

A vizuális, vagy látási, látáson alapuló információszerzés napjaink elsődleges megismerési formája. A vizuális élmény, lényegében a láthatóvá tett, kivetített gondolat, mely az emberi kommunikáció egyik alapvető eszköze. A vizuális kommunikáció a látvány nyújtotta élménnyel kezdődik, így már a kép önmagában információértékkel bír a szemlélő számára. „A vizuális élmény a látvány optikai ingerei által kiváltott pszichológiai reakció. A látvány lehet vonzó és taszító ennek megfelelő lesz az élmény" (Kovács, 2003, 7. o.). A vizualitás szempontjából is érvényes, hogy az élmény hatással lesz az egyénre függetlenül attól, hogy pozitív, vagy negatív tartalmakat hordoz (Mező, 2015).

A 21. század emberére kortól függetlenül jellemző, hogy a környezetből érkező ingerek felfogására elsődlegesen a vizuális csatornákat használja. Az emberi agy képlékenységét, a változásokhoz való intenzív alkalmazkodási képességét bizonyítják azok a gerontológiai vizsgálatok, melyek azt mutatják, hogy még az idős emberek idegrendszerének a működése is képes az átalakulásra. Például azok az idős emberek, akik rendszeresen internetet böngésznek, nagyobb rövidtávú memóriával rendelkeznek és a vizuális információfelfogó készségük is fejlettebb, mint azok, akik ezt a technikát nem használják (Gyarmathy, 2012).

Az ember képessé vált arra, hogy a befogadás, feldolgozás, a gondolkodás során a több csatornán egyszerre, párhuzamosan érkező, azonban általában dominánsan vizuális információkat egyszerre megértse és szükség szerint (multitasking jelleggel is) használja. Ebből következően a vizualitás, a vizuális információk használata ma már elengedhetetlen, akkor, amikor a gyermekek/fiatalok figyelmét fel akarjuk kelteni egy adott téma irányába.

Trendi Szótár

A trend kifejezés napjaink egyik elterjedt szava, amit egyre gyakrabban használnak bizonyos témákra, eseményekre, helyzetekre vonatkozóan, amelyek egy adott népszerű irányt, irányzatot mutatnak. A pillanatot ragadják meg általa, a pillanat színvonalát, irányadó jellegét.

A trendi irány a divatosságra is utal, az aktuálisan legnépszerűbb, legdivatosabb témák, amelyek emberek nagyobb csoportját foglalkoztatnak. A digitális környezetben általában a hashtagek vagy címkék mutatják az emberek által legtrendibbnek megítélt információkat. A trendek lehetnek rövid-, közép és hosszútávúak. Minél hosszabb távon fejtik ki hatásukat, annál biztosabb, hogy a trend egy irányzattá válik és egy adott korszak jelképévé alakul át. A trendi kifejezés is arra utal, hogy széleskörűen felkapott, divatos jelenséggel állunk szembe.

A trendi szótár megalkotásának alapgondolata, abból az ötletből indult ki, hogy célszerű lenne a napjaink legnépszerűbb, a fiatalok által leggyakrabban használt kifejezéseit egy csokorba gyűjteni, hiszen ezáltal egyrészt a generációk közötti kommunikáció is könnyebbé válhat, másrészt pedig kordokumentumként is értelemezhető hagyaték alakulhat ki. Ezen – Kiss Papp Csilla által megfogalmazott – ötlettől vezérelve indult el a Vizuális Trendi Szótár gondolata, mivel a vizuális közeg adta információscsatorna és a verbális közeg összekapcsolása lehetőséget ad napjaink fiataljai körében gyakori, ám az idősebb korosztályok számára olykor teljesen értelmezhetetlen kifejezések összegyűjtésére.

Vizuális Trendi Szótár

A Vizuális Trendi Szótár megalkotását 15-19 éves, önmagukat a trendi kifejezések „szakavatott" ismerőjének tartó tehetséges fiatalok hozták létre, a Kocka Kör Tehetséggondozó Egyesület 60 órás programsorozata keretében a 2021/2022 tenévben.

A vizuális szótárba elsősorban a szlengben leggyakrabban használt mai kifejezések képi ábrázolására került sor, melynek végeredményeként egy Vizuális Trendi Szótárfal kialakítására került sor (1. kép). A szleng mindig valamilyen sajátos szóhasználatra vagy szókészletre, olyan köznyelvi szavakra utal, amelyek játékos, szemléletes, átvitt értelmű használatával egy adott csoport számára új szót vagy jelentést idéznek elő. A szleng szavak kiválasztásával kíváncsiak voltunk arra, hogy melyek azok a fiatalok körében leggyakrabban használt kifejezések, jegyek, melyek értelmezésére, már egy másik közeg vagy másik korosztály már nem képes. A szavak, kifejezések kiválasztását a fiatalok szabad fantáziájára bíztuk, ezzel is teret adva a kreativitás minél nyitottabb verbális és vizuális előtörésének.

1. kép. Vizuális Trendi Szótárfal. Forrás: Szerzői kép.

Néhány példa az alkotásokból és a hozzájuk tartozó szleng kifejezések tartalmaiból:

A trendként megjelenő a fiatalok által vászonra vetett szleng kifejezések között (1. táblázat) megtalálható: a cica = puszi; BFF= barátok örökké; K= OK, rendben; Frick = basszus; smile = hangulat; fél szív = szeretlek; chil l= csillogás, mesés, ragyogó; POV = szemszög; OwO = meglepődés; MOOD = hangulat, kedv; V = Victory, győzelem; Like = tetszik, OK; SHY = félénk vagyok, zavarban vagyok; R.I.P. = valaminek a vége; Karen = problémázó nő; Yeet = elhajítani valamit; SUS = gyanús; Creepy = ijesztő, bizarr; HP = házi pálinka; :3 = cica stb.

Ezek a kifejezések korunkban alkotott új, szó-, illetve mondatszintű közlések, melyek értelemzése sokszor igazi kihívás – az ezeket használó fiatalok számára is.

1. táblázat: Pédák a vizuális trendi szótárból.

ALKOTÓ	SZLENG ÉS JELENTÉSE	ALKOTÁS
Szögi Lilian	**CICA: Puszi**	
Rigó Luca Rege	**BFF: Best friends forever** ***(barátok örökké)***	
Király Kata	**K=OK**	
Balogh Dóra	**FRICK: Basszus**	
Berki Lívia	**SMILE** **Szomorú vagyok/sírok** **örülök/kiröhöglek**	
Hunyadi Izabella	**POW: Szemszög**	

Slide Show Etűd

A projekt végén az alkotásokból egy Slide Show Etűd készült. A Slide Show Etűd közös megtekintésekor (melyen szülők is résztvettek) az alkotók saját maguk is beszámolhattak az alkotás folyamatáról, az alkotáshoz kiválasztott kifejezés tartalmáról. A Slide Show Etűd bemutatása alatt a fiatalok, az érdeklődők és a szülők (nagyszülők) egyaránt megvitathatták a Vizuális Trendi Szótár által kiváltott gondolataikat, intenzív párbeszéd alakult ki a rendezvény résztvevői között. A Slide Show Etűd megtekinthető az alábbi linken:

https://www.kockakor.hu/docs/NTP-INNOV-21-0241-SlideShow.pptx

Összefoglalás

A vizualitás pedagógiai szempontú felhasználása mára már egyre központibb téma. Napjaink fiataljait már nem lehet a hagyományos oktatási módszerek alapján tanítani, és azt is be kell látni hogy gyakran már nem lehet a kommunikációjukat olyan könnyen megérteni.

A Vizuális Trendi Szótár megalkotása a Kocka Kör Tehetséggondozó Kulturális Egyesület „Felfedezés, alkotás, tanulás" projektjének művészeti alprogramjában valósult meg. A projekteredmények alátámasztják az alkotásban rejlő lehetőségek, a kreativitás kibontakoztatásában rejlő sokszínű fejlesztési módok hatékonyságát a tehetséggondozásban.

Támogató

A Vizuális Trendi Szótár létrehozását a Nemzeti Tehetség Program és a Miniszterelnökség által támogatott és a Kocka Kör Tehetséggondozó Kulturális Egyesület által megvalósított NTP-INNOV-21-0241 projekt tette lehetővé. A támogatást ezúton is köszönjük!

Irodalom

Gyarmathy Éva (2012): *Ki van kulturális lemaradásban?* In: Digitális Nemzedék Konferencia Tanulmánykötet, ELTE PPK, Budapest.

Kovács Gábor (2003). *A láthatóvá tett gondolat*. Nemzeti Szakképzési és Felnőttképzési Intézet, Budapest.

Mező Katalin (2015). *Kreativitás és élménypedagógia.* K+F Stúdió Kft, Debrecen.

MŰHELY, RENDEZVÉNY

STEM KÖZÉPISKOLAI TEHETSÉGGONDOZÓ INNOVATÍV MŰHELY

Borbélyné Bacsó Viktória (PhD)
Medgyessy Ferenc Gimnázium,
Művészeti Szakgimnázium és Technikum

Absztrakt

Iskolánk, a Medgyessy Ferenc Gimnázium, Művészeti Szakgimnázium és Technikum tanulói egy éven keresztül vehettek részt a *STEM középiskolai tehetséggondozó innovatív műhely* munkájában, amely az Emberi Erőforrások Minisztériuma és a Nemzeti Tehetség Program támogatásával valósulhatott meg. Mérnöki tudományok, környezettudatosság és művészetek álltak az NTP-INNOV-21-0229 pályázatunk középpontjában, amely egy éven keresztül biztosította tanulóinak tehetségfejlesztését.

Kulcsszavak: STEM, tehetséggondozás, környezetvédelem

Diszciplinák: informatika, fizika, biológia

Abstract

STEM HIGH SCHOOL TALENT CARE INNOVATIVE WORKSHOP

The students of our school, the Ferenc Medgyessy High School, the Technical High School and the Technical School, took part in the work of the *STEM High School Talent Care Innovative Workshop* for a year, which was realized with the support of the Ministry of Human Resources and the National Talent Program. Engineering sciences, environmental awareness and the arts were at the heart of our NTP-INNOV-21-0229 application, which provided talent development for its students for a year.

Keywords: STEM, talent management, environmental protection

Disciplines: informatics, physics, biology

Borbélyné Bacsó Viktória (2022): STEM középiskolai tehetséggondozó innovatív műhely. *OxIPO – interdiszciplináris tudományos folyóirat, 2022/2.* 83-88. DOI 10.35405/OXIPO.2022.2.83

Programunk már hagyományokkal rendelkezik, és célja a természettudományos és digitális kompetenciák elmélyítését szolgáló élmény, felfedezés és alkotásközpontú, komplex tehetséggondozó program megvalósítása, amely a STEM (v.ö.: Elizabeth A. Ring, 2017) területek fejlesztése (1. kép) mellett ezúttal lehetőséget

biztosított arra, hogy a tanulók művészi eszközökkel is fejezzék ki véleményüket a hulladékgazdálkodásról.

1. kép Dr. Ujvári Balázs szenzoros foglalkozást tart (Forrás: a szerző)

A 60 órás foglalkozás szakmai hátterét iskolánk tanárai és a Debreceni Egyetem Fizikai Innovációs Kutatóműhelyének (v.ö.: Borbélyné Bacsó Viktória, 2020) mentorai biztosították. A műszaki érdeklődésű diákok kisebb csoportokban dolgozva főként szenzoros mérőberendezéseket állítottak össze, amely hozzájárult a mérnöki tudományok megismeréséhez (2. kép) és a kreatív természettudományos, valamint a környezettudatos gondolkodás kialakításához.

A „Low Energy Room" című projekt keretében dr. Ujvári Balázs egyetemi adjunktus és Korcsmáros Berta tanszéki mérnök irányításával egy olyan eszközt készítettünk, amely monitorozza egy helyiség hőmérséklet, páratartalom és szén-dioxid értékeit, és amennyiben a mért adatok alapján úgy érzékeli, hogy senki sem tartózkodik a helyiségben, lekapcsolja a világítást.

2. kép Korcsmáros Berta mérnök segíti az Arduino Uno Upgrade Learning Kit megismerését (Forrás: a szerző)

Lupó Patrik tanulónk (3. kép) innovációs versenyre vitte az elkészült eszközt, ahol az országos döntőben dicséretben részesült.

3. kép Lupó Patrik és a Low-Energy Room első verziója (Forrás: a szerző)

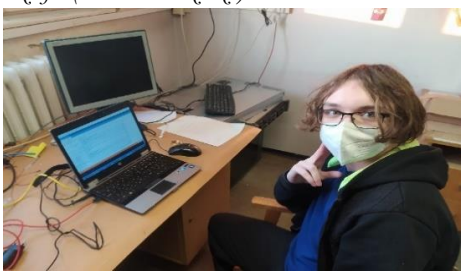

A Farkas Máté János tanulónk (4. kép) „3DMM" névre hallgató munkája során egy olyan gép fejlesztésén dolgozott – Godó Bence egyetemi tanársegéd és Szabó Dániel Dénes egyetemi hallgató vezényletével –, melynek segítségével az újrahasznosítás jegyében PET palackból lehet 3D nyomtatásra felhasználható alapanyagot, úgynevezett filamentet készíteni.

4. kép Munka közben Farkas Máté János bal odalon Godó Bence tanársegéd, jobb oldalon Szabó Dániel Dénes egyetemi hallgató irányításával (Forrás: a szerző)

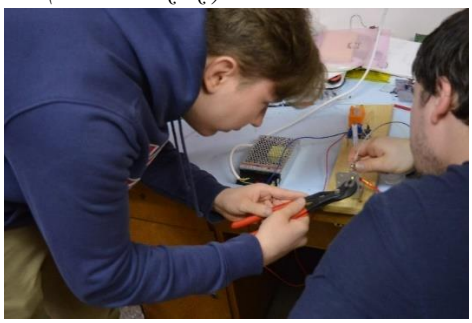

Ezeken kívül a diákok foglalkoztak még szállópor méréssel (v.ö.: Szabó és Pirint, 2020), tojáskeltető berendezés építéssel, erdőtüzek (v.ö.: Borbélyné, Szabó, Farkas és Ujvári, 2021) vizsgálatával és iskolai radonméréssel (v.ö.: Csige, Várhegyi, Hunyadi 1999) is (5. kép).

5. kép Radon mérés az ATOMKI-ban Dr. Csige István tanszékvezető irányításával (Forrás: a szerző)

„STEM" szekcióban Borbélyné Bacsó Viktória és Szakál Péter segítette a tanulók szakmai munkáját az iskola részéről (6. kép). Az „art" szekcióban ezzel párhuzamosan Börcsök Attila művésztanár irányításával olyan alkotások készültek, amelyek-

hez újrahasznosított hulladékot használtak alapanyagként a képzőművész tanulók.

6. kép Iskolai STEM foglalkozás Borbélyné Bacsó Viktória és Szakál Péter irányításával (Forrás: a szerző)

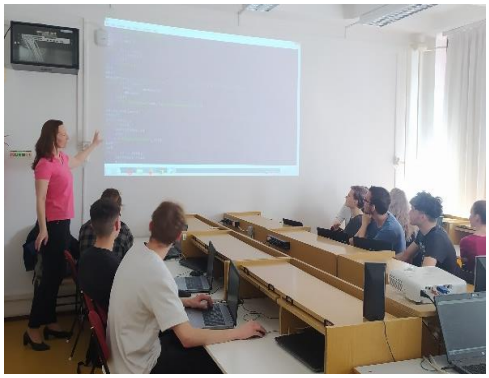

A programhoz kapcsolódóan a tanulók két tanulmányi kiránduláson vehettek részt. Budapesten meglátogattuk a Wigner Fizikai Kutatóközponton belül működő Ultragyors Nanooptika Lendület kutatócsoportot, a Szegedi Tudományegyetem Általános Orvostudományi Karán pedig élettudományi struktúrák 3D nyomtatására is használható 3D nyomtatókkal ismerkedhettünk (7. kép).

7. kép Kirándulás Szegeden és Budapesten (Forrás: a szerző)

A kutató diákok az év folyamán felvehették tantárgyaik közé a *Kiemelkedően sikeres fiatalok 7 szokása nevű kurzust is,* ahol angol, illetve magyar nyelven sajátíthattak el önismereti, önfejlesztési technikákat.

Kiegészítő foglalkozásként részt vettünk a CERN-Mesterkurzuson (8. kép). Az egy napos konferencián tanulóink részecskéket kereshettek, előadásokat hallgathattak, és kérdezhettek a CERN mérnökeitől az online záróértekezleten. Fizika Show-t tartott nekünk Dr. Beszeda Imre, a Nyíregyházi Egyetem főiskolai tanára. Mobil-

telefonnal segített érdekes hangtani kísérleteket nézhettünk, hallhatunk izgalmas előadása során.

8. kép CERN-Mesterkurzus bal oldalon, Dr. Beszeda Imre előadása jobb oldalon (Forrás: a szerző)

2022.05.26-án nagyszabású konferenciával (9. kép) zártuk a tanévet, ahol a Debreceni Egyetem Fizikai Innovációs Kutatóműhelyének mentorai, iskolánk tanárai valamint meghívott vendégeink előtt előadhatták diákjaink az év során végzett kutatómunkájuk eredményét.

A rendezvény kiállításunk megnyitójával kezdődött, ahol képzőművész diákjaink állították ki környezetvédelemmel kapcsolatos munkáikat (10. kép). Az érett gondolkodásról árulkodó alkotások különleges hátteret adtak a konferencia tudományos részéhez.

9. kép STEM konferencia (Forrás: a szerző)

10. kép Újrahasznosított hulladék, mint a műalkotások lehetséges alapanyaga (Forrás: a szerző)

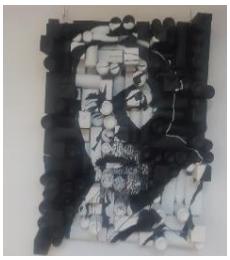

A szakmai rendezvényt és az éves STEM munkát támogatta az Emberi Erőforrások minisztériuma és a Nemzeti Tehetség Program.

Emberi Erőforrások Minisztériuma

Nemzeti Tehetség Program

Irodalom

Elizabeth A. Ring, Emily A. Dare, Elizabeth A. Crotty (2017) The Evolution of Teacher Conceptions of STEM Education Throughout an Intensive Proffessional Development Experience. DOI 10.1080/1046560X.2017.1356671

Borbélyné Bacsó Viktória (2020): FizikaiInnovációs Kutatóműhely – Középiskolás diákok kutatómunkája Debrecenben. *OxIPO – interdiszciplináris tudományos* folyóirat, 2020/1, 85–87. DOI 10.35405/OXIPO.2020.1.85

Szabó Dániel Dénes és Pirint Róbert Olivér (2020): Felhőben az egészségünk. *Mesterséges intelligencia – interdiszciplináris folyóirat*, II. évf. 2020/2. szám. 73-86. DOI 10.35406/MI.2020.2.73

Borbélyné Bacsó Viktória, Szabó Dániel Dénes, Farkas Máté János és Ujvári Balázs (2021): Erdőtüzek dinamikájának vizsgálata a Medgyessy Ferenc Gimnáziumban. *Mesterséges intelligencia – interdiszciplináris folyóirat*, III. évf. 2021/1. szám. 107-110. doi: 10.35406/MI.2021.1.107

Csige I. [1 +] , Hakl J. [1 +] , Várhegyi A. [3] , Hunyadi I. [2 +] : Radon flux density measurements on soil surces. *Atomki Annual Report* 1998 0 (1999)51-X./ 0.000 [0]ATOMKI ref. code: P12404. 0 citations.

PÉLDAKÉPEK – ESÉLYEK – LEHETŐSÉGEK

Tóth Ilona és Kormos Dénes
Első szerző e-mail címe:
edumedplusz@gmail.com

Absztrakt

Az EDU-MÉD Plusz Kft-nek a „PÉLDAKÉPEK - esélyek - lehetőségek" című NTP-NEER-20-0024 azonosító számú tehetségkereső-tehetségsegítő programja a Nemzeti Tehetség Program támogatásával valósult meg.

Kulcsszavak: Példaképek, tehetséggondozás
Diszciplina: pedagógia

Abstract

ROLE MODELS - OPPORTUNITIES - POSSIBILITIES

The „PÉLDAKÉPEK – esélyek – lehetőségek" (project ID: NTP-NEER-20-0024) talent development program of the EDU-MÉD Plusz Ltd. was made possible by the support of the Hungarian National Talent Program.

Keywords: role models, talent management
Discipline: pedagogy

Tóth Ilona, Kormos Dénes (2022): Példaképek – esélyek – lehetőségek. *OxIPO – interdiszciplináris tudományos folyóirat, 2022/2.* 89-92. DOI 10.35405/OXIPO.2022.2.89

A „PÉLDAKÉPEK – esélyek – lehetőségek" (NTP-NEER-20-0024) program az EDU-MÉD Plusz Kft. megvalósításában, a Nemzeti Tehetség Program és a Miniszterelnökség támogatásával valósult meg.

A program céljai

Olyan női szerepmodell kiformálódásának segítése, aki proaktívan, tetterősen, kitartóan tanulmányaiban és munkájában is örömét lelve képes egy hagyományosan „férfias" világban tehetségét kibontakoztatni a matematika, műszakitudomány, technológia és természettudomány terén. Tartós, fenntartható változás elindítása a gondolkodási és cselekvési szokások körében. Pozitív példák népszerűsítése. A család, a pedagógusok és a társadalmi környezet megnyerése ennek a folyamatnak a támogatásában.

A program célcsoportjai

A programba 8. évfolyamos általános iskolás és 9. évfolyamos gimnáziumi tanulókat vontunk be, összesen 22 főt, akik érdeklődést mutatnak a fenti tudományterületek, a program iránt. A résztvevők 4 tiszaújvárosi köznevelési intézményből érkeztek, a Tiszaújvárosi Hunyadi Mátyás Általános Iskola és Alapfokú Művészetoktatási Intézményből, a Széchenyi István Általános Iskolából, a Szent István Katolikus Általános Iskolából és az Eötvös József Gimnázium, Szakgimnázium és Kollégiumból. Az intézmények kiválasztásában szempont volt, hogy a településen és a térségben adott a tudományterületeket érintő ipari háttér és munkavállalási lehetőség.

A programba történő beválogatást a partneriskolák vezetőinek, pedagógusainak, majd tanulóinak és a szülőknek szóló tájékoztatás előzte meg. A beválogatás alapjai önkéntes jelentkezés, valamint az osztályfőnökök és szaktanárok ajánlásai voltak.

Közvetett célközönségnek tekintettük a programba bevont tanulók szüleit, valamint a partneriskolák pedagógusait. Tágabb célközönségnek jelöltük meg a téma iránt érdeklődőket, a város lakóit.

A program keretében komplex tehetségkereső - tehetségfejlesztő élményközpontú program megvalósítását terveztük.

Az első foglalkozások játékos gyakorlatok keretében a résztvevők megismerését, a csoportkohézió erősítését szolgálták.

Ezt követte a résztvevők képességeinek, érdeklődési körének kérdőíves feltérképezése, amit csoportban és egyénileg is megbeszéltünk. Csoportos kutatómunka után az érintett tudományterületeken sikereket elért, pozitív példaként megjeleníthető női szerepmodelleket mutattunk be, elemeztük életútjukat, szakmai tevékenységüket.

A személyiségjellemzőket figyelembe vevő foglalkozás blokkban énhatékonyság növelő, kommunikációs és önmenedzselő képességek fejlesztésére irányítottuk figyelmünket.

Tudományterületeket érintő foglalkozások keretében matematika, robotika témakörben minőségi gazdagító, élménypedagógiai módszereken alapuló foglalkozásokat terveztünk, melynek megvalósítását a járványhelyzet miatt hozott intézménylátogatási korlátozások megnehezítették.

A program keretében az igényeknek megfelelően egyéni tanácsadást is nyújtottunk. Résztvevői elsősorban azok a lányok voltak, akik megerősítést igényeltek érdeklődési területük, lehetőségeik feltérképezésében, illetve akik segítséget kértek önismeretük, önbizalmuk megerősítéséhez.

A foglalkozások tapasztalatait is felhasználva került sor „Örülj, hogy serdül!" címmel a szülőknek szervezett találkozóra. Az előadás, az interaktív beszélgetés témája a kamaszkor nevelési kihívásai, az önállóság támogatása volt.

A tudományterület iránti érdeklődés felkeltését, a pályairányok megismerését, a személyes motiváció erősítését, a példaként szolgáló életutak bemutatását három helyszíni látogatás szolgálta. A helyszínek kiválasztásánál arra törekedtünk, hogy az életkori sajátosságokat is figyelembe véve a programban is érintett tudományterületekkel közvetlen kapcsolatba kerüljenek a lányok, bővüljenek ismereteik, gazdagodjon pályaképük.

Lehetőségük legyen az adott tudományterülettel, gyakorlattal összefüggő érdekes eljárások, technológiák megismerésére, amelyek megtervezésében, alkalmazásában nők is aktív szerepet vállaltak. Ismerjenek meg olyan hölgy szakem-bereket, akiknek személyes pályaútja pél-daként szolgálhat számukra.

A meglátogatott helyszínek a következők voltak:

1. Miskolci Egyetem, ezen belül a Gépészmérnöki és Informatikai Kar, Műszaki Anyagtudományi Kar, Műszaki Földtudományi Kar.

A képzési formák és karrierlehetőségek megismerése mellett nagy élmény volt a lányok számára, hogy részt vehettek fémöntési technológiai folyamatban is. A munkafolyamatban nő doktorandus hallgatók voltak segítségükre, akik szívesen válaszoltak a szakterülettel, tanulmányaikkal összefüggő kérdésekre. A program végén valamennyi részt vevő saját maga által készített öntvénnyel büszkélkedhetett.

2. Bay Zoltán Alkalmazott Kutatási Nonprofit Kft.

A látogatás során érdekes laboratóriumokat, látványos technológiákat, innovációkat és működő robotokat ismerhettek meg a résztvevők. A robotika laborban az intézmény munkatársnője beszélt arról, hogy mi vonzotta Őt a műszaki-, informatikai pályára.

3. *JABIL Circuit Magyarország Kft.*

A tiszaújvárosi üzemben 21. századi csúcstechnológiákat láthattak a tanulók. Maradandó élmény volt számukra, hogy találkozhattak négy olyan mérnöknővel, akik életpályájuk bemutatásával, elkötelezettségükkel, kitartásukkal, sikereikkel igazi példaképként szolgáltak számukra.

A megvalósított projekt szemléletformáló hatása elsősorban két fő területre terjedt ki:

1. A résztvevő tanulókra, akiknél a különböző interakciók eredményeként gazdagodtak a hagyományos szerepmodellek, önreflexióikban, önismeretük-

ben új dimenziók nyíltak meg. A megtapasztalt élményeket, szemléletváltozást továbbadták kortársaik körében is.

2. A családokra. A család szerepe, hagyományai nagymértékben hozzájárulnak a pályaorientáció, a pályaválasztás alakulásához. A családokban a hagyományos női szerepmodellhez kapcsolódó sztereotípiák részben feloldódnak, új alternatívák jelennek meg. Nyitottabb, támogatóbb légkör segíti a pályaválasztás folyamatát.

Pillanatképek a programról:

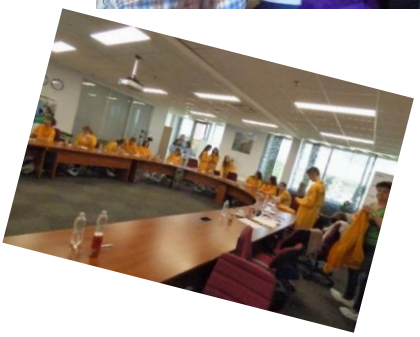

A RENDÉSZETI TEHETSÉGEK SZOLGÁLATÁBAN

Bagi István és Tóth Ilona
Szerzők e-mail címe:
ttanacs22@gmail.com

Absztrakt

A Nemzeti Tehetség Program támogatásával valósult meg az Észak-magyarországi Rendészeti Tehetségsegítő Tanácsnak (továbbiakban: ÉReTT) „A rendészeti tehetségek szolgálatában" című és NTP-HTTSZ-20-0008 azonosító számú tehetségsegítő programja.

Kulcsszavak: Rendészet, tehetséggondozás
Diszciplina: pedagógia

Abstract

IN THE SERVICE OF POLICING TALENTS

The „A rendészeti tehetségek szolgálatában" (project ID: NTP-HTTSZ-20-0008) talent development program of the „Észak-magyarországi Rendészeti Tehetségsegítő Tanács (ÉReTT)" was made possible by the support of the Hungarian National Talent Program.

Keywords: Police, talent management
Discipline: pedagogy

Bagi István és Tóth Ilona (2022): A rendészeti tehetségek szolgálatában. *OxIPO – interdiszciplináris tudományos folyóirat, 2022/2.* 93-99. DOI 10.35405/OXIPO.2022.2.93

A Nemzeti Tehetség Program támogatásával valósult meg az Észak-magyarországi Rendészeti Tehetségsegítő Tanácsnak (továbbiakban: ÉReTT) „A rendészeti tehetségek szolgálatában" című és NTP-HTTSZ-20-0008 azonosító számú tehetségsegítő programja.

Az ÉReTT 2015-ben alakult. Tevékenysége 5 megyére terjed ki (Borsod, Heves, Szabolcs, Hajdú, Szolnok megye). Tematikus (rendészeti) tehetségsegítő tanácsként működik. 26 tagja van (rendészeti képzést végző középfokú intézmények, megyei rendőr-főkapitányságok, felsőfokú intézmény, civil szervezetek, magánszemélyek).

A pályázati program célkitűzései

- A rendészeti képzésben tehetséges fiatalok megtalálása, pályaorientációjuk erősítése, konkrét programokba történő bevonása.
- Az együttműködő partnerek komplex tehetséggondozó munkájának segítése, ismeretbővítés, jó gyakorlatok megismertetése, átadása, tudásmegosztás, innováció.
- A hálózati együttműködésre alapozva a tehetségsegítő tanács munkájának szélesebb körben történő bemutatása.
- A pályaorientációtól indulva a képzésen át a munkába állásig terjedő komplex tehetséggondozó folyamat menedzselése.

A pályázati program keretében három kötelező elem és három kiegészítő tevékenység megvalósulása teljesült.

Kötelező elemek

1. Meglévő jó gyakorlatok megismertetése és bevezetésének támogatása.

Az ÉReTT célkitűzése, hogy egy egységes módszertan alapján leírt jó gyakorlat gyűjteménnyel rendelkezzen. A futamidő alatt csoportos műhelyfoglalkozást szerveztünk a szakmai- és erőnléti versenyfelkészítés eredményességének növelése céljából. Az együttműködés új elemeként fogalmazódott meg egy szakmai ismeretek elsajátítását segítő adatbank létrehozása, mely a tehetséges fiatalok programokba, versenyekbe történő beválogatását támogatja. Az előkészítő munka elkezdődött, mérhető eredménye a 2022/2023-as tanévben várható. Tehetségsegítő tanácsok által szervezett szakmai napokon is részt vettünk, ahol az ÉReTT alapítását, működését, tevékenységrendszerét, mint jó gyakorlatot mutattunk be.

2. A tehetségsegítők közötti információáramlás elősegítése, információs felület működtetése.

A tanács és a tagszervezetek tehetségsegítő tevékenységének, a megvalósult programoknak a bemutatása céljából hoztuk létre honlapunkat (www.erett-net.hu). A weboldalon a tehetségsegítéssel összefüggő aktuális információknak is igyekszünk helyt adni.

3. A Tanács tehetségsegítő tevékenységének szélesköben történő bemutatása (I1, I2).

A tanács szakmai munkájáról, tevékenységéről, programjairól sajtóanyagokat készítettünk, melyeket az írott és elektronikus médiákhoz, valamint tagszervezeteinkhez is eljuttattuk. Ezek a híranyagok helyi, regionális és országos médiumokban, elektronikus felületeken, az írott sajtóban is megjelentek. Így pl.: Miskolc TV, YouTube, Zsaru Magazin, Miskolci Napló, tagszervezetek web és facebook oldalai, az alábbi weboldalakon:

www.tehetseg.hu
www.mrvt.hu
www.police.hu
www.kisvardaiszc.hu

Kiegészítő tevékenységek

1. A tehetségsegítő szakemberek részére team munka, esetmegbeszélések szervezése.

A program keretében 3 helyszínen (Záhony, Csenger, Újszász) a rendészeti területen tehetséges fiatalok azonosításának helyi gyakorlatáról, a felmerülő nehézségekről, a megoldási lehetőségekről szerveztünk csoportos megbeszélést kiemelt figyelemmel az egyéni szükségletekhez illeszkedő tartalmakra.

2. A partneri és támogató hálózat bővítését célzó szakmai programok

2.1. Mutasd meg magad! - önmenedzselő program tehetséges fiatalok számára

A program keretében „Mutasd meg magad!" címmel felhívást tettünk közé tehetséges fiataloknak tanulmányaik, eredményeik, sikereik, szabadidős tevékenységeik, jövőbeli elképzeléseik bemutatására. A fiatalok bemutatkozásával célunk a rendészeti képzés irányába történő pályaorientáció erősítése mellett teljesítményeik elismerésével a motiváció fenntartása, illetve önmenedzselési módszerek, technikák gyakorlása volt. A program nagyon sikeres volt. 37 portfólió érkezett az ÉReTT-hez. Az 1., - 3. helyezést elért fiataloknak szakmai fórum rendezvényeinken bemutatkozási lehetőséget biztosítunk, illetve az elkészült produktumok intézményi keretek között, pályaorientációs napokon is kiválóan használhatók.

2.2. Rendészeti területen tehetséges fiatalok hálózatának építése

17 tagszervezet tehetséges fiataljainak szóló programban 18 középiskolás tanuló 2 program megvalósító, valamint a Miskolci Rendvédelmi Technikum hivatásos és nem hivatásos állományban lévő szakoktatói vettek részt. A három napos programot a fiatalok hivatásos állományban lévő tiszthelyettesek között töltötték, így közvetlen gyakorlati tapasztalatokat is szerezhettek a rendőr szakmával összefüggően. Az eltérő intézményben szerzett szakmai és gyakorlati tudás és fizikai állóképesség felmérése mellett a program lehetőségeket adott arra is, hogy ismereteiket bővítsük, a szakkabinetekben szituációs gyakorlatokat végezzenek, bemutatókon vegyenek részt és ellátogassanak az Országos-Rendőr-főkapitányságra és a Rendőrmúzeumba is.

2.3. Változó képzés - újra gondolt feladatok

A rendészeti képzés átalakulása, a fenntartó váltás az ÉReTT valamennyi tagszervezetét érintette. Mindez szoros kapcsolatban áll a tehetséggondozás feltételeivel, lehetőségeivel is. Fontosnak tartottuk, hogy erre való tekintettel áttekintsük 7 éves tehetségsegítő munkánkat, tevékenységünket, eredményeinket és a kialakult körülményekhez illesztetten újra pozícionáljuk magunkat. Kérdőíves felmérést végeztünk, az adatokat elemezve és rendszerezve új fejlesztési irányokat fogalmaztunk meg.

3. Szakmai fórum

A Tanács megalakulása óta fontosnak tartja a tehetséges fiataloknak szervezett programokon túl a szakmai területen érintett szakemberek szakmai-, módszertani ismereteinek bővítését.

Az új szakképzési struktúrában, az átalakult szakképzés és rendőrtiszthelyettes képzés körülményei között fontosnak tartottuk egy olyan tartalmú szakmai összejövetel megszervezését, mely a terület valamennyi lényeges aktorának bevonásával valós képet nyújt jelenlegi tehetséggondozó munkánk környezeti adottságairól, és kijelöli számunkra a közösen folytatható optimális irányokat. A szakmai fórumon több, mint 30 rendészeti tehetséggondozásban érintett intézmény-/szervezet szakemberei, szakképzési centrumok hivatalos képviselői jelentek meg. Az előadások a Belügyminisztériumnak a rendészeti tehetséggondozásban betöltött szerepére, a BM tehetségmenedzsment programjának bemutatására irányult, hangsúlyozva a hálózati együttműködés fontosságát, a pályaorientációs intézmények szerepét ezekben a folyamatokban. Nagy érdeklődés mutatkozott továbbá az oktatói digitális eszközökkel és módszerekkel támogatott oktatási, képzési folyamatokra, anyagokra is.

Összegzés

A programok megvalósításával összefüggően sok pozitív visszajelzést kaptunk. Úgy értékeljük, hogy hálózati együttműködésünk tovább erősödött, programjaink ismertsége tovább nőtt. Programjaink a fiatalok körében is egyre népszerűbbek. Tagszervezeteink szakemberei nyitottak és érdeklődőek. Aktívak a programok megvalósításában, a rendezvényeken való részvételben. Folyamatos és jó az információáramlás, az együttműködés a tagszervezetek tehetségkoordinátoraival, az intézmények, szervezetek vezetőivel.

A tanács szakmai elfogadottsága nagymértékben erősödött az elmúlt időszakban, ez abban is megmutatkozik, hogy szakmai rendezvényeinken rendszeresen képviseltetik magukat az országos rendőri szervek, a Közszolgálati Egyetem, valamint a Megyei Rendőr-főkapitányságok vezetői, vagy meghatározó szakemberei, a szakképzési intézmények vezetői. Együttműködő partnereivé váltunk négy szakképzési centrumnak, ami reményeink szerint hozzájárul a szakmában, mesterségben tehetséges fiatalok feltérképezéséhez, célirányos segítéséhez.

Pillanatképek programjainkról

A továbbiakban bemutatunk néhány, a programot tükröző jellegzetes fényképet:

A rendészeti tehetségek szolgálatában
Mutasd meg magad! tanulói portfóliók
Nyerges Regina
Érett Program
Készítette:
Németh Ágnes 11.D.
PATAKI GÁBOR
Tőkés Imre
11. évfolyam

TRIDENT
TRIDENT

2021/12/07 14:13

ORSZÁGOS RENDŐR-FŐKAPITÁNYSÁG
BUDAPESTI RENDŐR-FŐKAPITÁNYSÁG
PEST MEGYEI RENDŐR-FŐKAPITÁNYSÁG

2021/12/09 08:18

Irodalom

I1: Híranyag szakmai fórum rendezvényről https://www.youtube.com/watch?v=QZxWbpIAYJ4&ab_channel=GloboTelev%C3%ADzi%C3%B3,

Felderítik a tehetségeket | Minap.hu

I2: Fiatalok találkozója
https://mrvt.hu/item/769-talalkozo-a-rendeszeti-tehetsegek-szolgalataban

FELHÍVÁS
INTERDISZCIPLINÁRIS JUNIOR KUTATÓCSOPORTBA TÖRTÉNŐ BEKAPCSOLÓDÁSRA

A bekapcsolódással járó haszon

A részvétel a bekapcsolódók számára azért hasznos, mert:

a) ösztöndíjak, pályázatok során érvényesíthető teljesítményei (publikáció, konferencia-előadás) lesznek,

b) saját témájában kutathat és azt gazdagíthatja kutatótársai szaktudását is felhasználva,

c) életrajzában is jól mutató bejegyzést kap,

d) szakmai kapcsolatrendszere bővül,

e) ingyen vehet részt nemzetközi konferenciákon,

f) ingyen publikálhat Open Access (nyílt hozzáférésű) kiadványokban.

Feladatok

A résztvevő feladata a következő lesz:

1) Jelentkezés a csoportba (felhvás végén látható linken keresztül)

2) A csoport alakuló ülésén (személyes vagy online) részvétel a közös kutatási

téma kialakításában. Például: korábbi hasonló csoportban pszichológia, jogtudomány, gazdaságtudomány és orvostudomány szakos hallgatók fordultak saját szakjuk felől közös érdeklődésbe vágó kérdésekhez.

3) 10 perces prezentációval ingyenes részvétel a 2022. márciusában megrendezésre kerülő „7. Nemzetközi Interdiszciplináris Konferencia" című rendezvényen. Magyar vagy angol nyelvű előadásokkal lehet majd tartani, amiről kétnyelvű igazolást állítanak ki a Szervezők. Az előadások témáját Ön választhatja meg.

4) Min. 1 tanulmány megírása. A megjelentetés megegyezés szerint folyóiratban vagy szöveggyűjteményben tervezzük.

Kiket várunk a programba?

A jelentkezést azoknak a középiskolásoknak, hallgatóknak, doktoranduszoknak ajánljuk, akik:

a) sokoldalúak, s kíváncsiak arra, hogyan tudnak együttműködni különböző tudományágak képviselőivel;

b) teljesítmény-centrikusak: a részvétel publikációkkal, konferenciákon történő előadásokkal is jár;

c) tudományos karrierjüket, s széleskörű kapcsolatrendszerüket már hallgatóként igyekeznek megalapozni;

d) a hétköznapi hallgatói létet kellemes és hasznos időtöltéssel igyekeznek kiegészíteni;

e) kedvelik a jó társaságot.

Részvételi díj

A programban való részvétel díj: 0 Ft.

A program keretében megrendezésre kerülő nemzetközi online konferenciákon történő részvételi díj: 0 Ft.

A programban történő folyóiratokban, tanulmánykötetben történő tanulmány megjelentetésének díja: 0 Ft.

A program egyéb költséget nem tartalmaz, de a résztvevők a saját kutatási munkájukkal kapcsolatban esetlegesen felmerülő költségeket önnállóan fedezik.

Időigény

A program időigénye: kb. 2 óra/alakuló megbeszélés + saját ütemű kutatás és publikáció írás + konferenciákon való részvétel.

Amit lehet, elektronikusan oldunk meg, ezzel csökkentve az időigényt.

Jelentkezési határidő:

2022. szeptember 15.

Jelentkezés módja: bejelentkező e-mail küldése erre az e-mail címre: info@kockakor.hu

Szervező

E tehetséggondozó program a Kocka Kör Tehetséggondozó Kulturális Egyesület „T.É.M.A.: Tudományos És Művészeti Alkotóműhely" című pályázata keretében valósul meg a Miniszterelnökség

és a Nemzeti Tehetség Program támogatásával (pályázati azonosító: (NTP-INNOV-22-0095).

Kapcsolat, további információ:
Szakmai vezető: Dr. Mező Ferenc
E-mail: info@kpluszf.com
Mobil: 06 30 656 1 565

MEGHÍVÓ A „TANULÁS ÉS TÁRSADALOM” INTERDISZCIPLINÁRIS NEMZETKÖZI KONFERENCIÁRA (2022)

INVITATION FOR ’LEARNING AND SOCIETY’ INTERDISCIPLINARY INTERNATIONAL CONFERENCE (2022)

EGER 1774
ESZTERHÁZY KÁROLY KATOLIKUS EGYETEM

DATE:	**IDŐPONT:**
10 Nov 2022 – 12 Nov 2022	2022. nov. 10. – 2022. nov. 12

TYPE AND PLACE:	**TÍPUS ÉS HELYSZÍN:**
Personal meeting: Eger (Hungary)	*Személyesen:* Eger (Magyarország)
E-conference: online	*E-konferencia:* online

WEBSITE: **WEBOLDAL:**

https://uni-eszterhazy.hu/tanulas-konferencia

ORGANIZERS:
The main organizer of the Conference:

SZERVEZŐK:
A konferencia főszervezője:

Eszterházy Károly Catholic University

Co-organizers: **Társszervezők:**

Charles University (Czech Republic) • Constantine The Philosopher University in Nitra (Slovakia) • Gál Ferenc University (Hungary) • Kocka Kör (Hungary) • Partium Christian University (Romania) • University of Debrecen (Hungary) • University of Miskolc (Hungary) • University of Novi Sad (Serbia) • University of Szeged (Hungary)

SUPPORTER: **TÁMOGATÓ:**

National Research, Development and Innovation Office Hungary
PROJECT FINANCED FROM THE NRDI FUND
MOMENTUM OF INNOVATION

Nemzeti Kutatási, Fejlesztési és Innovációs Hivatal
AZ INNOVÁCIÓ LENDÜLETE
AZ NKFI ALAPBÓL MEGVALÓSULÓ PROJEKT

Mecenatúra

Project ID: **Projektazonosító:**

MEC_SZ_21_141117

The project is implemented with the support of the National Research, Development and Innovation Fund of the Ministry of Innovation and Technology and on the basis of the Grant Certificate issued by the National Research, Development and Innovation Office.

Projekt az Innovációs és Technológiai Minisztérium Nemzeti Kutatási, Fejlesztési és Innovációs Alapból nyújtott támogatásával és a Nemzeti Kutatási, Fejlesztési és Innovációs Hivatal által kibocsátott Támogatói Okirat alapján valósul meg.

PRICES:
Free, but subject to registration. Registration will be available via the link on the event website from September 2022.

ÁRAK:
Ingyenes, de regisztrációhoz kötött. Jelentkezni 2022 szeptemberétől a rendezvény honlapján található linken keresztül lehet.

JOURNALS:
OxIPO
Artificial Intelligence
Psychology and Warfare

FOLYÓIRATOK:
OxIPO
Mesterséges intelligencia
Lélektan és hadviselés

MAIN ORGANIZER:
Ferenc Mező (Ph.D.)

FŐSZERVEZŐ:
Mező Ferenc (Ph.D.)
mezo.ferenc@uni-eszterhazy.hu

SHORT DESCRIPTION:
This event is an international interdisciplinary conference in Hungary for answering the following questions:

RÖVID ISMERTETŐ:
Az esemény egy Magyarországon megvalósuló nemzetközi interdiszciplináris konferencia a következő kérdések megválaszolására:

How can we increase the effectiveness of learning for a successful society?

Hogyan növelhetjük a tanulás hatékonyságát egy sikeres társadalom számára?

What actions can society do to help effective learning?

Milyen intézkedéseket tehet a társadalom a hatékony tanulás érdekében?

These questions are based on a thesis statement: learning is the basis of a successful society, and vice versa: society needs successful school learning. We can find a number of examples for this in the history from ancient China through the Sputnik-Shocked USA of 1957s (and its 1958s National Defense Education Law) to the nowadays educational challenges creted by the pandemic.

E kérdések hátterében egy tézis áll, amely szerint: a tanulás a sikeres társadalom alapja, és fordítva: a társadalomnak szüksége van a sikeres iskolai tanulásra. Számos példát találunk erre a történelemben, az ókori Kínától az 1957-es évek Szputnyik-sokkolt USA-ján (és annak 1958-as nemzetvédelmi oktatási törvényén) keresztül a világjárvány mai oktatási kihívásaiig.

PURPOSE: The purpose of this conference is to give an opportunity for the meetings and cooperation for those domestic and foreign (junior and senior) researchers who study learning/teaching, society, and their interactions. Given the interdisciplinary nature of the topic, this event may be of interest to specialists of more disciplines (e.g. psychology, pedagogy, sociology, politology, economy, etc.).	**CÉL:** E konferencia célja, hogy lehetőséget adjon a találkozókra és az együttmű-ködésre azoknak a hazai és külföldi (fiatal és vezető) kutatóknak, akik a tanulást/tanítást, a társadalmat és annak kölcsönhatásait tanulmányozzák. Tekintettel a téma interdiszciplináris jellegére, ez az esemény több tudomány-terület (pl. pszichológia, pedagógia, szociológia, politológia, gazdaság stb.) szakemberei számára is érdekes lehet.
EXPECTED OUTCOMES: Expected outcomes of this conference are the following: we would like to establish the base of an international and long-time learning research project, and this conference would be its initial step. On the other hand, oral and poster presentations, published papers, a book, a film, and discussions may give more information to answer the questions above, and, additionally, the new information could serve as starting points of international researches in the future.	**VÁRHATÓ EREDMÉNYEK:** A konferencia várható eredményei a következők: szeretnénk megalapozni egy nemzetközi és hosszú távú tanulás kutatási projekt alapját, és ez a konfe-rencia lenne ennek a kezdeményezés-nek az első lépése. Másrészt a megvalósuló szóbeli és poszter előadások, a megjelenő publikációk, könyv, film, és a megbeszélések több információt adhatnak a fenti kérdések megválaszolásához és az új információk is a nemzetközi kutatások kiindulópontjai lehetnek a jövőben.

„TANULÁS ÉS TÁRSADALOM”
INTERDISZCIPLINÁRIS NEMZETKÖZI KONFERENCIA
(2022)

’LEARNING AND SOCIETY’
INTERDISCIPLINARY INTERNATIONAL CONFERENCE
(2022)

WEBSITE:	**WEBOLDAL:**

https://uni-eszterhazy.hu/tanulas-konferencia